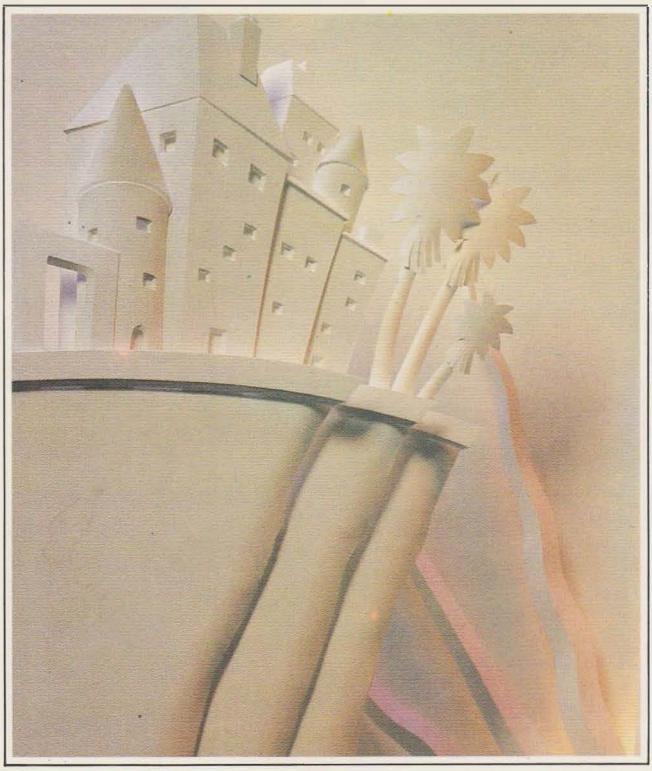
Ernst Jünger

MERMER YALIYAR

Almanca aslından
çeviren
ERSEL KAYAOĞLU

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

ISBN 975-510-701-0
Klett-Cotta J.G. Cotta'sche Buchhandlung Nachfolger GmbH /
Akcalı Telif Ajansı / Can Yayınları Ltd. Şti. (1996)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Ozal Basımevinde basıldı. (1996)

Ernst Jünger
MERMER YALIYAR

Almanca aslından
çeviren
ERSEL KAYAOĞLU

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

Özgün adı
Auf Den Marmorklippen

Yaşayan en yaşlı Alman yazarı olan *Jünger* 29 Mart 1895'te Heidelberg'de doğdu. Birinci Dünya Savaşına gönüllü olarak katıldı. İlk kitabı 'In Stahlgewittern' 1920'de yayımlandı. Leipzig Üniversitesinde zooloji okudu. Mermer Yalıyar, 1939 yılında yayınlandıktan sonra *Jünger* İkinci Dünya Savaşına katıldı. Hitler'e karşı görüşleri nedeniyle 1940 yılından sonra kitaplarının basımı için kâğıt verilmedi. Savaştan sonra yazmayı sürdürdü, çok sayıda kitabın yanına birçok yolculuğu da sığdırdı. Çeşitli ülkelerde çeşitli ödüller aldı. Halen yazmayı sürdüren *Jünger*'ın Türkçedeki ilk romanı *Mermer Yalıyar*.

ÖNSÖZ

Bu yıl yüz bir yaşına giren Ernst Jünger, yirminci yüzyıl Alman edebiyatının en çok tartışılan yazarlarından biridir. Jünger, yazınsal ve ideolojik açıdan II. Dünya Savaşı sonrası Alman edebiyatı bağlamında yer almamaktadır. Belki şimdiye kadar hiçbir yapıtının Türkçe'ye çevrilmemiş olmasının bir nedeni de budur. Bu nedenle bu yapıt onu Türk okuruna tanıtmak için bir başlangıç olacaktır kanısındayım.

29 Mart 1895'te Heidelberg'de bir eczacının oğlu olarak dünyaya gelen Ernst Jünger, 1913'te okuldan kaçarak Fransız Yabancılar Lejyonu'na katıldı ve geri getirildikten sonra da 1914 yılında gönüllü olarak I. Dünya Savaşı'na katıldı. Batı cephesinde teğmenliğe terfi eden Jünger, on dört kez yaralandı ve 'Pour le mérite' nişanı ile ödüllendirildi. Savaş bittikten sonra da askerliği bırakmadı ve 1923'e kadar orduda kaldı. II. Dünya Savaşında yine orduya çağırıldı, önce Fransa'da yüzbaşı olarak görev yaptı, daha sonra da Paris askeri komutanının kurmayları arasına katıldı. Jünger'in yapıtlarında savaşın niçin çok önemli bir yer tuttuğu buradan anlaşılabilir. II. Dünya Savaşı öncesi, "savaş edebiyatı" diye adlandırılan yapıtlarının ana konusu, dehşetin modern biçimleriyle gösterilmesi ve yansıtılmasıdır. Barbarca bakış açılarına, şiddete ve savaşa yapıtlarında çokça yer vermiş olması, onu otuzlu ve kırklı yıllarda korkulan ve gizemli bir yazar yapmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nı yaşamış olmanın etkilerini taşıyan yapıtlarında, kavgayı

bir kişilik gösterisine dönüştürüyor ve benliğin savaş, teknoloji ve topluluk içinde eritilmesini savunuyordu.

Mermer Yalıyar, Ernst Jünger'de düşünsel bir dönüşümün habercisidir, çünkü bu yapıtına 'direnişin kitabı' diye bakılmaktadır; bu yapıtındaki şiddete direnişin arkasında, güce, zorbalığa ve savaşa karşı başkaldırı sezilmektedir. *Mermer Yalıyar*'daki şiddet sahneleri, yazıldığı tarihten birkaç ay sonra patlak verecek olan II. Dünya Savaşı'nın yıkıcılığının ve toplama kampları dehşetinin sezinlenişidir sanki. Ve bu sezinlenış şiddete karşı direnişe davet etmektedir.

Jünger, 1939 yılının başında yazmaya başladığı kitabını yine aynı yılın yaz aylarında bitirmiş, düzeltmelerini de Eylül 1939'da Hitler'in ordusunda bir subayken okumuştur. Güncesinin 10 Eylül 1939 tarihli yaprağında şu yazı yer almaktadır: "Pazar, *Mermer Yalıyar*'ın düzeltmelerini okumak neredeyse tüm zamanımı alıyor. Ares'in, ilham perisine nasıl düşmanca baktığı, dönüşümü tam yakalamak için harcadığım çabalardan da anlaşılıyor." Bu yapıtın Göring ve Himmler'in en sevdiği kitap olduğu da söylenmektedir, fakat bunun, yazarın amaçlarının dışında bir durum olduğu açıkça ortadadır, çünkü Naziler Jünger'i kendilerine yakın görmek isteseler de, onu bir türlü sınıflandıramamışlardır.

Ayrıca, Almanca yazan hiçbir yazarın yapıtları Ernst Jünger'in yapıtları kadar geniş ölçüde doğaya yer vermemiştir. Jünger, bitkinin ve hayvanın yardımıyla insanı ve evreni 'sismografik biçimde' anlamaya çalışmıştır. Bu, keskin bir düşünüşle dünyayı bütünsel kavrama çabasının da bir göstergesidir.

Ersel Kayaoğlu

1

Mutlu günleri anımsadığımızda, bizi saran o korkunç melankoliyi hepiniz bilirsiniz. O günler, bir daha geri dönmemek üzere geçip gitmişlerdir, acımasızca koparılmışızdır onlardan, bütün uzaklıklardan daha uzağızdır onlara. Anılarda kalan imgeler de daha çekici gelirler bize; ölmüş bir sevgilinin, toprağın derinliğinde yatan ve bizi bir serap gibi yüce ve tinsel bir görkemle ürperten bedenini anımsar gibi anımsarız onları. Ve susamış düşlerimizde, geçmişte kalanları her bir ayrıntıya, her bir kıvrıma dokunarak sürekli yeniden ararız. O zaman, yaşam ve sevgi kupasını ağzına kadar doldurmamışız gibi gelir bize, fakat hiçbir pişmanlık, kaçırılanları geri getirmez. Ah, bu duygu, her mutlu ânımızda bize bir ders olsa ya!

Beklenmedik bir dehşetin sona erdirdiği ay ve güneş yıllarını anımsamak daha da tatlı geliyor. Küçük topluluklarımızın içinde, huzurlu bir evde, güzel sohbetlerle ve sabahları ve geceleri sevgi dolu selamlaşmalarla yaşayıp gitmemizin bile, biz insanlar için ne büyük bir mutluluk olduğunu ancak o zaman anlıyoruz. Ah, bunların bile yaşamımızı doldurmaya yetebileceğini hep geç fark ediyoruz.

Büyük Marina'da yaşadığımız günleri de böyle anımsıyorum; o günlerin sihiri, anımsandıkça ortaya çıkıyor. O zamanlar doğal olarak, bazı dertler, bazı

tasalar günlerimizi gölgeler gibi olurdu ve özellikle Başormancıdan sakınırdık. Bu nedenle, bir yemine bağlı olmamamıza rağmen, belki kurallara uyar, yalın giysiler giyerdik. Fakat yılda iki kez coşkumuzu dışa vururduk; bir kez ilkbaharda ve bir kez sonbaharda.

Sonbaharda bilgeler gibi içer ve Büyük Marina'nın güney yamaçlarında yetişen nefis şarapların tadına varırdık. Bağlarda kızıl yapraklar ve kara üzümler arasında bağcıların şakacı seslenişlerini duyduğumuzda, kasabalarda ve köylerde üzüm cendereleri çatırdamaya başladığında ve taze posanın kokusu köy evlerinin çevresinde dalga dalga yayıldığında, çiftçilerin, fıçıcıların ve bağcıların yanına iner, onlarla birlikte şiş karınlı testilerden şarap içerdik. Orada hep neşeli dostlara rastlıyorduk, çünkü toprağın verimliliği ve güzelliği tasasız bir rehavet yayıyor ve nükte ile neşe, geçer akçe sayılıyordu.

Böylece her akşam neşeli bir sofraya oturuyorduk. Bu haftalar boyunca yüzleri maskeli bağ bekçileri, gün ağarmasından hava kararana kadar, tüfekleriyle bağlarda dolaşıyor ve azgın kuşları kovalıyordu. Geç saatlerde bıldırcın, benekli ardıçkuşu ve incirkuşu demetleri ile dönüyorlar ve az sonra bu avlar büyük kaplar içinde üzüm yapraklarının üzerine dizilmiş olarak sofraya geliyordu. Taze şarabın yanında, ateşte kavrulmuş kestane ve fındıkları ve özellikle de orada ormanlarda köpeklerle aranan, o nefis beyaz yer mantarını ve zarif kırmızı mantarı yemeye bayılıyorduk.

Şarap tatlı ve bal renginde olduğu sürece huzur içinde ve çoğu kez kolumuzu yanımızdakinin omzuna koyarak, masada oturuyorduk. Fakat şarap kana karışmaya ve ayaklarımızı yerden kesmeye başladı-

ğında, içimizdeki coşku büyüyordu. O zaman, her türlü kaygıdan uzak bir yaşam sonucu kıvrakça düşünce yürütebilmeyi öğrenmiş tarafların karşı karşıya geldiği, sonucunu, atılan kahkahaların belirlediği düellolar yapılıyordu.

Fakat, parıltılı bir neşe içinde geçip giden bu saatlerden daha çok, sarhoşluğun verdiği rehavetle bahçelerin ve tarlaların arasından geçerek eve sessizce dönüşümüzü seviyorduk. Bu sırada sabah çiyi rengârenk yaprakları kaplamaya başlıyordu bile. Horozlu Kapıdan geçerek küçük kentten çıktığımızda sağımızda, ışıkta yıkanan sahilin kıyılarını görüyorduk; solumuzda, parlak yüzeyli mermer yalıyarlar ay ışığında yükseliyordu. Kapı ile yalıyarlar arasında, yamaçları boyunca patikanın gözden kaybolduğu bağlarla kaplı tepeler uzanıyordu.

Bizi hem ürkekleştiren hem de neşelendiren şaşkın ve parlak ayılmaların anıları bu yollara bağlanıyor. Sanki yaşamın derinliklerinden yüzeyine çıkıyorduk. Belki köylü adamın orada uzun çubukların ucunda bahçesinin toprağına diktiği teke boynuzları, belki bir ahırın çatısına tünemiş sarı gözlü baykuş ya da gökyüzünde çatırdayarak kayan bir meteor, bir tıkırtının bizi uykudan uyandırması gibi, sarhoşluğumuzun derinliğine gömülüyordu. Fakat her seferinde taş kesilmiş gibi kalakalıyorduk ve beklenmedik bir ürküntü kanımızı donduruyordu. Çevreyi algılamak için yeni bir duyu verilmiş gibiydi bize; camsı toprağın derinliklerinde parıldayan altın ve kristal damarları görebilme yeteneği bağışlanmış gözlerle bakıyorduk sanki. Ve işte, bölgenin gölgeleri andıran kül rengi eskil ruhları yaklaşıyordu bize; onlar, bu toprakların en eski yerleşikleriydi, manastır kilisesinin çanları

daha çalmadan ve ilk saban henüz toprağı yarmadan çok önceleri buraları vatan seçmişlerdi. Derin bir uyum içinde, neşeli ve korkunç tahtamsı, kaba yüzleriyle çekinerek yaklaşıyorlardı bize; heyecan dolu yüreklerimiz korkuyla ürpererek onlara bakıyorduk. Bazen bizimle konuşmak istediklerini sanıyorduk, fakat duman gibi dağılıyorlardı hemen.

Sonra, suskunluk içinde, kır evine kadar kalan kısa yolu yürüyorduk. Kitaplıktaki lambayı yaktığımızda birbirimize bakıyorduk ve Otho Kardeş'in yüzündeki yüce, parlak aydınlığı görüyordum. Az önceki karşılaşmanın bir yanılgı olmadığını bu yüze bakarak anlıyordum. Hiçbir şey söylemeden tokalaşıyorduk ve ben *herbaryuma*[1] çıkıyordum. Başka zaman da böyle şeyler hakkında hiç konuşmazdık.

Yukarıda, açık pencerenin yanında, uzunca bir süre daha neşe içinde oturuyor ve yaşam kumaşının altın iplikler halinde çıkrıktan nasıl eğrildiğini yürekten hissediyordum. Sonra, güneş Alta Plana üzerinde doğuyor ve Burgund sınırına kadar uzanan topraklar pırıl pırıl aydınlanıyordu. Sarp yamaçlar ve buzullar beyaz ve kırmızı renkler içinde ışıldıyordu, yüksek kıyılar Marina'nın yeşil aynasında titreşerek yeniden biçimleniyordu.

Çatıda kızılkuyruk kuşları güne başlıyor ve sanki bıçak bileniyormuş gibi öten, karnı aç kuluçkalarını doyuruyorlardı. Gölün sazlıklarından art arda ördekler yükseliyor ve bahçelerde ispinoz ve saka kuşu, asmalardaki son üzümleri gagalıyordu. Sonra, kitaplığın kapısının açıldığını duyuyordum ve Otho Kardeş zambaklara bakmak için bahçeye çıkıyordu.

[1] *Herbaryum*: Kurutulmuş bitki ve yaprak koleksiyonu. (Çev.)

2

Fakat ilkbaharda, oradaki geleneğe uyarak, soytarılar gibi içiyorduk. Aşınmış kumaşı kuştüyü gibi parlayan soytarı giysilerine bürünüyor ve kaskatı gagalı maskeleri takıyorduk. Sonra, soytarı adımları ile zıplıyor ve kollarımızı kanat gibi çırparak, eski pazar yerinde büyük soytarı ağacının dikili durduğu kasabaya iniyorduk. Orada, meşale ışığında "maske alayı" yapılıyordu; erkekler kuş maskeleri içinde yürürken, kadınlar da geçmiş yüzyılların görkemli giysilerine bürünüyorlardı. Bizimle, incecik, tiz seslerle şakalaşıyorlardı, biz de tiz kuş sesleriyle karşılık veriyorduk.

Tüylü loncaların, meyhanelerden ve şarap mahzenlerinden yükselen marşları bizi davet etmeye başlıyordu bile; saka kuşlarının ince flüt çalışları, kukumavların vızıldayan *zither*leri,[1] çalıhorozlarının bağıran kontrbasları ve soytarı loncalarının rezil dizelerini seslendiren el orgları. Otho Kardeş ve ben de, kaşıklarla tahta teknelere vurarak marş çalan kara ağaçkakanların yanına oturup, soytarı meclisi ve mahkemesine katılıyorduk. Burada dikkatli içmek gerekiyordu, çünkü kadehteki şarabı gagalarımızın hava deliklerinden geçirdiğimiz kamışlarla çekmemiz gerekiyordu. İçki başımıza vuracak gibi olduğunda, surların dibindeki hendeklerde ve bahçelerde yaptığımız küçük bir gezinti bizi kendimize getiriyordu; dans pistlerine de akın ediyorduk ya da bir aşçının dükkânında, maskeyi başımızdan çıkarıyor ve göz göze gelinen

[1] *Zither*: Kanuna benzer bir çalgı aleti. (Çev.)

anlık bir sevgilinin yanında, çukur tavalardan Burgund usulü salyangoz yiyorduk.

Bu geceler boyunca, gün ağarana kadar her yerde, karanlık ara sokaklarda ve Büyük Marina'da, kestane ağaçlıklarında ve üzüm bağlarında, gölün karanlık yüzeyinde duran, kâğıt fenerlerle süslenmiş gondollarda, hatta, mezarlıkların uzun selvi ağaçları arasında, o keskin kuş ötüşü duyuluyordu. Ona bir yankı gibi karşılık veren, ürküp uzaklaşan çığlıklar da sürekli duyuluyordu. Buraların kadınları güzeldir ve ihtiyar Barutkafa'nın vericilik erdemi adını verdiği o cömert güç ile doludurlar.

Bilir misiniz, bu yaşamın acılarını değil, coşkunluğunu ve yabanıl doluluğunu anımsadığımızda gözlerimiz dolar. İşte, bu ses oyunu ve özellikle de Lauretta'nın surlarda benimle karşılaştığında attığı ve bastırmaya çalıştığı o çığlık, kulağımda böylesine derin bir yer etmiş. Altın oyalı çember eteği bedenini, sedef maskesi de yüzünü gizlediği halde, yürürkenki kalça sallayışından onu sokağın karanlığında bile hemen tanıdım ve sinsice bir ağacın arkasına gizlendim. Sonra, onu ağaçkakan kahkahası ile ürküttüm ve geniş, siyah yenlerimi kanat gibi çırparak peşine düştüm. Yorulduğu için onu yukarıda, üzüm bağlarının arasında Roma taşının durduğu yerde yakaladım ve ateş kırmızısı maskemi yüzüne doğru eğip, onu kollarıma aldım. O, sanki rüyaya dalmış ve büyülenmiş gibi kollarımda öylece dinlenirken, içimi bir acıma duygusu sardı, gülümseyerek kuş maskesini alnıma kaldırdım.

Sonra, o da gülümsemeye başladı, elini sessizce dudaklarıma götürdü, ancak parmaklarının arasından geçen soluğunu duyabildim.

3

Fakat bunun dışında, kır evimizde büyük bir geri çekilmişlik içinde günden güne yaşayıp gidiyorduk. Küçük ev, mermer yalıyarların kıyısında, şurada burada bağları delen kayalık adalardan birinin tam ortasındaydı. Bahçesi dar sıralar halinde yalıyarlardan kazanılmıştı, duvarların kıyılarına, verimli bağların yakınında yetişen, yaban otları yerleşmişti. Burada, ilkbaharda mavi üzümlü misketsümbülü açıyordu, sonbaharda, kâğıt fenerler gibi ışıyan meyveleriyle, Yahudi kirazı bizi sevindiriyordu. Güneş tepeden vurduğunda, tuhaf ve baş döndürücü bir koku salan gümüş yeşili sedefotlarıysa, evi ve bahçeyi her mevsim süslüyordu.

Öğleyin, tepeye çıkan güneş üzümleri pişirdiğinde, evin içinde ferahlatıcı bir serinlik oluyordu, çünkü yalnızca zemin, güney geleneğine göre, mozaik döşenmemişti, odaların bazıları da kayanın içine uzanıyordu. Fakat, bu saatlerde terasta uzanmayı da seviyor ve yarı uykuda, ağustosböceklerinin incecik sesli şarkılarını dinliyordum. Sonra, yelken kelebekleri bahçeye düşüyor, yaban havucunun yassı çiçeğine saldırıyordu; yalıyarlarda kertenkeleler taşın üzerinde güneşleniyordu. Sonunda, yılan patikasının kor gibi yanan beyaz kumu üzerinde, engerek yılanları yavaşça ilerlemeye başlıyor, az sonra patikayı bir hiyeroglif şeridi gibi kaplıyorlardı.

Kayalığın aralıklarında ve kır evinin oyuklarında çok sayıda yaşayan bu hayvanlardan korkmuyorduk; tersine, gün ışığındaki renk parıltıları ve gece aşk

oyunlarına eşlik eden o ince, yankılı tıslamaları büyülüyordu bizi. Çoğu kez, paçalarımızı sıvayıp üzerlerinden atlıyor, onlardan korkan bir konuk geldiğinde, yılanları ayağımızla yolun kıyısına itiyorduk. Konuklarımızla yılan patikasında her zaman el ele yürüyorduk; bu arada, patikada bizi saran özgürlük duygusunu ve hareketlerimize yansıyan güveni onların da fark ettiğini anlıyordum çok kez.

Hayvanların bu kadar ılımlı davranmalarının birçok nedeni vardı, fakat yaşlı aşçımız Lampusa olmasaydı, onlardan pek haberdar olmayacaktık. Lampusa yaz boyunca her akşam kayaya açılan mutfağın önüne onlar için süt dolu gümüş bir tas koyuyor, sonra hayvanları kalın bir sesle çağırıyordu. O zaman bahçenin her yerinde, zambak tarhlarının kara toprağında, gümüş yeşili sedefotu demetlerinin üstünde ve yukarıdaki fındık ve mürver ağaçlarının dallarında, son güneş ışınlarının altında altın sarımlar parlıyordu. Sonra hayvanlar tasın çevresinde, alevli bir ateş çemberi oluştururcasına uzanıyor ve bu armağanı kabul ediyordu.

Lampusa başından beri, bu bağışı yaparken, çağrısına ince sesiyle eşlik eden, küçük Erio'yu kucağında taşıyordu. Bir akşam, daha henüz yeni yeni yürümeye başlayan çocuğun, tası dışarıya sürüklediğini gördüğümde, ne kadar da şaşırmıştım. Orada, tasın kenarına kayın ağacından bir tahta kaşık ile vuruyor ve mermer yalıyarların oluklarından kırmızı yılanlar parlayarak dışarıya kayıyordu. Mutfak avlusunun kil zemini üzerinde onların arasında duran küçük Erio'nun güldüğünü, yarı rüyadaymış gibi duyuyordum. Hayvanlar yarı doğrularak onun çevresini sarıyor ve üçgen biçimindeki ağır başlarını, hızlı bir sar-

kaç gibi, çocuğun kafasının üzerinde bir o yana bir bu yana sallıyorlardı. Ben balkonda duruyordum, derin bir uçurumun kıyısında dolaşan bır uyurgezere seslenmekten kaçınır gibı, Erio'ma seslenmeye cesaret edemiyordum. Fakat o anda, yalıyar mutfağının önünde duran yaşlı kadını, orada kollarını kavuşturmuş dikilen ve gülümseyen Lampusa'yı fark ettim. Onu gördüğümde, büyük bir tehlike ânında rahatlatan muhteşem güven duygusu sardı beni.

O akşamdan beri, bize ikindi zilini çalan Erio oldu. Tasın sesini duyduğumuzda, onun bağışına bakarak sevinmek için işimizi bir kenara bırakıyorduk. Otho Kardeş kitaplığından, ben iç balkondaki herbaryumdan koşup geliyorduk, Lampusa da ocağın başından ayrılıp bize katılıyor, gururlu, sevecen bir ifadeyle çocuğu izliyordu. Onun hayvanları düzende tutmaktaki çabalarını izleyerek eğleniyorduk. Kısa süre sonra Erio her birini adıyla çağırabilir ve altın işlemeli mavi kadife elbisesiyle, küçük adımlarla aralarında dolaşır oldu. Hepsinin süt içebilmesine de dikkat ediyor, sonradan gelenlere tasın yanında yer açıyordu. Sonra, süt içen yılanlardan şu ya da bunun başına kayın ağacından kaşığıyla hafifçe vuruyor ya da yeri hemen boşaltmazlarsa, başlarının altından tutuyor ve tüm gücüyle çekiyordu. Onları ne kadar sert kavrasa da, hayvanlar ona karşı, çok duyarlı oldukları deri değiştirme döneminde bile, hep yumuşak ve uysal kalıyorlardı. Bu dönemlerde çobanlar sığırlarını mermer yalıyarların bitişiğindeki otlaklara salmazdı, çünkü yılan tam yerinden ısırırsa en güçlü bir boğanın bile anında işi biterdi.

Erio en çok, Otho Kardeş ve benım Zümrüdüanka adını taktığımız ve bağcıların anlattıklarına bakı-

lırsa, çok eskiden beri kaya aralıklarında yaşayan, en büyük, en güzel hayvanı seviyordu. Engerek yılanlarının gövdesi metalik kırmızı renktedir, desenlerine genellikle açık pirinç sarısı parlaklığında pullar serpiştirilmiştir. Fakat bu Zümrüdüanka'da, başına doğru elmas gibi yeşile dönen, gittikçe parlaklaşan, saf ve düzgün bir altın sarısı hâkimdi. Kızdığı zaman boynunu, büyük bir altın ayna gibi, saldırıda ışıldayan bir kalkana dönüştürebiliyordu. Ötekilerin ona saygı gösterdiğini görüyorduk, çünkü hiçbiri, Zümrüdüanka susuzluğunu dindirmeden tasa dokunmuyordu. Sonra o, kedilerin bazen yaptığı gibi, sivri başını çocuğun elbisesine sürterken, Erio'nun da onunla şakalaştığını görüyorduk.

Bunun ardından Lampusa bize ikindi kahvaltısını hazırlıyordu; iki kadeh ucuz şarap ve iki dilim kara, tuzlu ekmek getiriyordu.

4

Cam bir kapıdan geçerek, terastan kitaplığa giriliyordu. Güzel sabah saatlerinde bu kapı ardına kadar açık duruyor, Otho Kardeş, bahçenin bir köşesinde oturur gibi büyük masanın başında oturuyordu. Tavanında yaprak biçimli yeşil gölgelerin oynaştığı, sessizliğine yavru kuş ötüşlerinin ve arıların yakından gelen vızıltılarının sızdığı bu odaya girmek hep hoşuma giderdi.

Pencere kenarında, üç ayaklı bir sehpanın üzerinde büyük çizim tahtası duruyordu, duvarlardaki kitap rafları tavana kadar yükseliyordu. En alttaki rafın oturtulduğu yer, büyük 'Hortus Plantarum Mundi'

ve artık basılmayan el süslemeli eserler gibi büyük kitaplara göre yapılmış yüksek bölmeydi. Bu bölmenin üstünde kaydırılabilen kitap rafları yükseliyordu, raflarda kâğıtlar ve sararmış herbaryum yaprakları vardı. Koyu renkli raflar, kireç ve kömür ocaklarından oyarak çıkardığımız, üzerine bitki izi çıkmış taşları da taşımaktaydı; bunların arasında süs diye dizilen ya da düşünceli sohbetler sırasında elde tutulan bazı kristaller vardı. Bunların üzerinde küçük ciltler sıralanmaya başlıyordu; bu, çok geniş bir botanik kitap koleksiyonu değildi, ama zambaklar hakkında şimdiye kadar yayınlananlar konusunda eksiksizdi. Kitaplığın bu bölümü üç ana dala daha ayrılıyordu; bunlar biçim, renk ve kokuyla ilgili eserlerdi.

Kitap rafları küçük salona kadar devam ediyor ve yukarıya, herbaryuma çıkan merdivene eşlik ediyordu. Kilise büyükleri, düşünürler ve eski ve yeni dönem klasik yazarlar, özellikle de her türlü sözlük ve ansiklopediden oluşan bir koleksiyon burada duruyordu. Akşamları Otho Kardeş ile, şöminesinde kuru asma kütüklerinin yandığı, küçük salonda buluşuyorduk. Gün boyunca işler iyi ilerlediyse, o zaman, birbirimizin verilerini ve yetkeli olduğu şeyleri onaylıyor, alışılmış konuları ele alıyor, o rahat sohbetle kafamızı biraz dağıtıyorduk. Önemsiz bilgilerle ve ender rastlanan ya da saçmalığa yaklaşan alıntılarla alay ediyorduk. Bu oyunlarda, deriye ya da parşömene sarınmış dilsiz köleler lejyonu epey eğlendiriyordu bizi.

Genellikle erkenden herbaryuma çıkıyor ve gece yarısına kadar orada çalışmayı sürdürüyordum. Buraya taşındığımızda yerleri tahta ile kaplatmış ve içeriye sıra sıra dolaplar yerleştirmiştik. Bunların gözle-

rinde binlerce demet herbaryum yaprağı yığılıydı. Ancak küçük bir bölümünü biz toplamıştık ve çoğu, uzun zaman önce ölmüş birinin eseriydi. Bazen, bir bitkiyi ararken, büyük üstat Linnaeus'un imzasını taşıyan yapraklarda zamanın çizdiği kahverengi çizgilere bile rastlıyordum. Gece ve sabah saatlerinde birçok kâğıt üzerinde kayıt tutuyor, onları çoğaltıyordum; önce koleksiyonun büyük isim kataloğunu ve ardından, Marina Bölgesinde bulduklarımızın tümünü özenle kaydettiğimiz, 'Küçük Flora'yı işliyordum. Ertesi gün, Otho Kardeş kitaplara bakarak kâğıtları inceliyor ve çoğunu bir kez daha işaretliyor ve boyuyordu. Böylece, oluşumunda bile bize büyük keyif veren bir yapıt ortaya çıkıyordu.

Hoşnut olduğumuzda, bu dünyanın en kısıtlı bağışları bile bizi keyiflendirmeye yeterdi. Bitki dünyasına eskiden beri saygı duyuyordum ve gezilere çıktığım yıllar boyunca mucizelerinin peşindeydim. Gelişimine bakarak, her tohumun içinde barındırdığı sırları tahmin ettiğimizde, kalp atışımızın duraksadığı ânı gayet iyi biliyordum. Yine de, doğadaki büyümenin görkemi, çoktandır solmuş bir yeşilin kokusunun sardığı bu topraklardaki kadar yakın olmamıştı bana.

Yatmadan önce, dar koridorda biraz daha gidip geliyordum. Bu geceyarılarında, bitkilerin başka zaman olduğundan daha parlak ve daha görkemli göründüklerine inanıyordum çoğu kez. Beyaz yıldızlı çiçeklerin uzaklardan esen kokusunu ve şamdan ormanlarının gölgesiz sıcağından geçenleri ferahlatan vanilya esansını da alıyordum. Sonra yine, yabanıl bereket zamanlarına ait anılar, eski bir kitabın sayfaları gibi açılıyordu; bulanık kıyılarında öğle vakti deniz güllerinin yüzdüğü palmiye sahilleri ve Victoria

Regia'nın açtığı kaynar bataklıklar gözümde canlanıyordu. Aşırı büyümeyle nerede karşılaşırsak karşılaşalım, bin bir kolu ile kendine çeken bir tanrı gibi bizi saran o korku bende yoktu. Araştırdıkça, büyük doğa güçlerine karşı direnebilme ve onları, atlara gem vurur gibi, boyunduruk altına alabilme gücümüzün de arttığını hissediyordum.

Çoğu kez, herbaryumda duran o dar portatif yatağa uzanmadan gün ağarıyordu bile.

5

Lampusa'nın mutfağı, mermer kayanın içine doğru uzanıyordu. Bunun gibi mağaralar eski zamanlarda çobanlara koruma ve barınak sağlardı, daha sonraları, siklon odaları gibi, binalara eklenilmeye başlanmıştı. Yaşlı kadın, Erio'nun çorbasını pişirmek için erkenden ateşin başına geçerdi. Ocağın bulunduğu odanın daha derinlerinde süt, meyve ve şarap kokan başka odalar da vardı. Lampusa'nın yakınlığı bende, kaçınmayı yeğlediğim, sıkıntılı bir duygu uyandırdığından, kır evinin bu bölümüne çok nadir gidiyordum. Buna karşın Erio her köşeyi tanıyordu.

Otho Kardeş sık sık ateşin başındaki yaşlı kadının yanına geliyordu. Lampusa'nın kızı Silvia ile yaşadığım aşktan doğan çocuğun, Erio'nun, bana bahşettiği mutluluğu ona borçluyum. O zamanlar, Alta Plana'nın özgür halkları için verilen ve başarısız kalan savaşa, Erguvan Süvarileri'nin saflarında katılıyorduk. At sırtında dağlardaki geçitlere giderken, Lampusa'yı evinin önünde dikilirken görüyorduk çoğu kez; yanında da kırmızı başörtülü ve kırmızı etek-

li narin Silvia duruyordu. Silvia'nın saçından çıkarıp yola attığı karanfili tozun içinden aldığımda, Otho Kardeş yanımdaydı ve yola devam ederken alaycı, fakat kaygılı bir dille beni yaşlı ve genç cadıya karşı uyarmıştı. Beni asıl sinirlendiren, Lampusa'nın beni süzerkenki çöpçatanca gülümsemesi olmuştu. Fakat yine de kısa süre sonra evine girip çıkmaya başlamıştım.

Birliğimize veda edip Marina'daki kır evine döndüğümüzde, çocuğun doğduğunu ve Silvia'nın onu terk edip, yabancılarla çekip gittiğini öğrenmiştik. Bu haber beni, özellikle de, seferin yıpratıcılığından sonra sakin araştırmalara ayırdığım yeni bir dönemin başında yakaladığı için, tedirgin etmişti.

Bunun için, Otho Kardeş'e, Lampusa'yı ziyaret edip onunla konuşması ve uygun gördüğünü yapması için yetki vermiştim. Fakat, çocuğu ve kadını hemen evimize aldığını öğrendiğimde çok şaşırmıştım; ama bu adımın hepimiz için hayırlı olduğu, kısa süre sonra anlaşıldı. Bir davranışın doğruluğu, geçmişi de kapsaması ile belli olduğu gibi, Silvia'nın aşkına da yeni bir gözle bakıyordum. Ona ve annesine önyargı ile yaklaştığımı ve onu yolun üzerinde hafif biri sandığım için, öyle de davrandığımı fark ettim, tıpkı parlayan bir elması cam sanmanız gibi. Fakat her güzelliği yalnızca rastlantı sonucu elde ederiz, en iyi şeyler bedavadır.

Tabii ki, işi bu şekilde yoluna koymak için, Otho Kardeş'in safdilliliğine gerek vardı. Onun düsturu, bize yaklaşan insanlara, bir gezintide keşfedilen az bulunur buluntular gibi davranmaktı. Herkesin, doğuştan bu dünyanın soylularından sayılması gerektiğini ve her birinin bize, en yüce olanı bahşedebilece-

ğini göstermek için, insanlara *optimat*lar[1] demekten hoşlanıyordu. Onlara, mucizenin kapları diye bakıyor ve yüce yaratıcılar olduklarından hükümdarlık hakları tanıyordu. Gerçekten de, ona yaklaşan herkesin, kış uykusundan uyanan bitkiler gibi, açıldığını görüyordum. Daha iyi insan olmuyorlardı, fakat daha çok kendileri oluyorlardı.

Lampusa, taşındıktan hemen sonra ev işlerinin idaresini eline almıştı. İşlerin üstesinden kolaylıkla geliyordu ve bahçede de eli bereketliydi. Otho Kardeş ve ben, kurallara sıkıca bağlı kalarak ekerken, o, tohumları gelişigüzel serpiyor ve yaban otlarının gönüllerine göre büyümelerine aldırmıyordu. Fakat yine de, daha az uğraşla, bizim ekinimizin ve meyvelerimizin üç katını yetiştiriyordu. Otho Kardeş'in özenle hazırladığı, üzerinde bitki adı ve türü yazılı olan küçük oval porselen tabelalara, tarhlarımızın arasında durarak alaycı bir gülümsemeyle baktığını görüyordum çoğu kez. Bu sırada kalan son büyük kesici dişi bir kazma gibi öne çıkıyordu. Ona, Erio'nun deyişiyle yaşlı anne dememe karşın, benimle neredeyse yalnızca ev işleri konusunda ve, çoğu kez kâhyaların yaptığı gibi, saçmasapan konuşuyordu. Yine de, surların dibindeki gecenin ertesi akşamı Lauretta'nın beni almaya gelmesinden hoşlanmamıştım. Buna karşın, yaşlı kadın özellikle bu durumda daha derli toplu görünüyordu ve konuğu ağırlamak için acele şarap, vişne ve pasta getirmişti.

Erio ile babalığın doğal hazzına olduğu kadar, evlatlık edinmenin tinsel hazzına da varıyordum. Onun sessiz ve dikkatli duyarlılığını seviyorduk. Küçük dünyalarında gördükleri işlere öykünen tüm çocuk-

[1] *Optimat*: Eski Roma'da yönetici soyundan ya da senato üyesi bir kişi. (Çev.)

lar gibi, o da erkenden bitkilere yöneldi. Çoğu kez onun, açmakta olan bir zambağa bakarak uzun süre terasta oturduğunu görüyorduk, zambak açtığında, Otho Kardeş'i bu haberle sevindirmek için kitaplığa koşuyordu. Sabahları ılk güneş ışığıyla tomurcuklarını hafif bir sesle patlatan *Zipangu* su güllerini yetiştirdiğimiz mermer havuzun kıyısında durmayı da seviyordu. Herbaryumda onun için küçük bir sandalye dururdu; çoğu kez orada oturuyor ve beni çalışırken izliyordu. Onu, sessizce yanıbaşımda otururken fark ettiğimde, sanki o küçücük bedende yanan derin ve coşkulu yaşam alevi her şeyi yeni bir ışık altında gösteriyormuş gibi, kendimi canlanmış hissediyordum. Hayvanlar onun yakınlığını arıyorlarmış gibi geliyordu bana, çünkü ona bahçede rastladığımda, halk dilinde *frigga tavuğu* denilen kırmızı böceklerin hep onun çevresinde uçuştuğunu görüyordum; ellerinin üstünde geziniyor ve saçlarına dolanıyorlardı. Engerek yılanları, Lampusa'nın seslenişi karşısında ateşli bir boğuşmayla tasın çevresini sararken, Erio'nun seslenişi ile güneş tabağı biçimini oluşturmaları da çok tuhaftı. Otho Kardeş bunu önceden fark etmişti.

Böylece yaşantımız, yaptığımız planlardan farklı bir hal almıştı. Kısa süre sonra bu farkın, yaptığımız işe yaradığını anlamıştık.

6

Kendimizi tümüyle bitkilere vereceğimizi tasarlayıp gelmiş ve zihnimizi düzene sokmak için soluk alma ve beslenmeyle işe başlamıştık. Bu dünyadakı her şey gibi, bitkiler de bizimle konuşmak ister fakat on-

ların dilini anlayabilmek için berrak bir algılama gerekir. Onların kök salışında, yeşerişinde ve soluşunda, hiçbir yaratılanın kaçınamadığı bir yanılgı saklı olsa da, görüntünün derinliklerinde değişmez biçimde saklı duranın ne olduğunu tahmin etmek zor değildir. Otho Kardeş, ölümün bu tarafında mutlak boşluğun erişilmez olduğunu söylese de, bu yolla bakışı keskinleştirme sanatına 'zamanı emmek' diyordu.

Buraya taşındıktan sonra araştırma konumuzun, neredeyse irademiz dışında, genişlediğini fark ettik. Saf oksijen içindeki bir alevin daha büyük ve parlak yanması gibi, düşünüşümüze yeni bir yön veren belki de kır evinin güçlü havasıydı. Bunu, birkaç hafta sonra nesnelerin değişmeye başlamasıyla fark etmiş ve başlangıçta bu değişimi, dilin artık bana yeterli gelmediği ölçüde, bir eksiklik olarak algılamıştım.

Bir sabah, terastan Marina'ya baktığımda, sular, sanki ilk kez açık bir gözle görüyormuşum gibi, daha derin ve daha parlak gelmişti bana. O anda, çok fazla gerilmiş bir yaydaki ipin kopması gibi, sözcüğün görüntüden koptuğunu neredeyse acıyla hissetmiştim. Bu dünyanın iris tabakasının bir parçacığını görmüştüm ve o andan sonra dil bana alışılmış hizmeti vermedi. Fakat aynı zamanda, içimde yeni bir uyanık olma duygusu oluşmuştu. Çocukların, gözlerinin içindeki ışık dışa vurduğunda, elleriyle dokunmaya çalışmaları gibi, nesnelerin, gözümü kamaştıran yeni parlaklığını kavrayabilmek için, ben de sözcükleri ve imgeleri arıyordum. Konuşmanın bu kadar acı verebileceği, şimdiye kadar hiç aklıma gelmemişti, ama yine de o tasasız eski yaşantıyı özlemiyordum. Günün birinde uçabileceğimize inanırsak, o zaman, beceriksiz-

ce yapılan ilk atlayış, önceden belirlenmiş bir yolun sağladığı güven duygusundan daha değerlidir bizim için. Bu uğraş sırasında beni saran baş dönmesinin nedeni de sanırım budur.

Bilinmeyen yollarda ölçümüzü kolayca yitirebiliyoruz. Otho Kardeş'in bana eşlik etmesi ve benimle birlikte dikkatlice ilerlemesi bir şanstı. Bir sözcük bulduğumda, elimde kalemle, çoğu kez koşarak onun yanına iniyordum ve çoğu kez o da aynı müjde ile herbaryuma çıkıyordu. Model adını verdiğimiz sözcük birleşimleri oluşturmayı da seviyorduk; küçük kâğıtlara hafif ölçülerle üç, dört dize yazıyorduk. Bu dizelerde, taşların metale oturtulması gibi, dünya mozaiğinin bir kırıntısını yakalamaya çalışıyorduk. Modeller için de bitkilerden yola çıkmıştık ve bu yolda ilerliyorduk. Böylelikle, kum tanesinden mermer yalıyara ve kısa bir andan mevsime kadar, nesneleri ve değişimleri betimliyorduk. Akşamları, birbirimize kâğıtlarımızı veriyor ve okuduktan sonra onları şöminede yakıyorduk.

Kısa süre sonra, yaşamın bizi nasıl canlandırdığını ve yeni bir güven duygusunun bizi nasıl sardığını hissettik. Sözcük, hem kral hem sihirbazdır. Hayvan ve bitkilerin karmaşalı dünyasına, sözcüğün mareşal âsası ile girmiş olan büyük Linnaeus'u örnek alıyorduk. Onun, çiçekli çayırlar ve solucan lejyonları üzerindeki saltanatı, kılıcın fethettiği tüm ülkelerden daha muhteşemdi.

Onu örnek alarak, biz de elementlerde düzenin hâkim olduğunu tahmin ediyorduk; çünkü, kuşun yuva yapma dürtüsüne sahip olması gibi, insan da yaratılışı, zayıf usu ile öykünme dürtüsünü derinden hisseder. Ölçünün ve kuralın, rastlantılarda ve bu

dünyanın keşmekeşinde, sonsuza kadar var olduğunu kavramamız, çabalarımızı fazlasıyla ödüllendirmişti. Yukarıya tırmanırken, tozun gizlediği sırra yaklaşırız. Dağda attığımız her adımla birlikte, ufkun rastlantısal deseni yiter ve yeterince yükseğe çıktığımızda, nerede durursak duralım, bizi sonsuzlukla nişanlayan o saf halka her yanımızı sarar.

Tabii ki bu yaptıklarımız acemiceydi ve bir deneme olarak kalıyordu. Yine de, sıradan şeylere takılıp kalmayan herkes gibi, neşemizin arttığını hissediyorduk. Marina'nın çevresindeki topraklar göz kamaştırıcılığını yitiriyor ve yine de daha berrak, daha belirgin olarak karşımıza çıkıyordu. Günler, yüksek su bentlerinin altından akar gibi, daha hızlı ve daha coşkulu akıp gidiyordu. Arada bir, batı rüzgârı estiğinde, lekesiz bir neşe sezinliyorduk.

Fakat özellikle, bizi ürküten ve bataklıklardan yükselen sis gibi, aklımızı karıştıran o korkunun birazını içimizden atıyorduk. Nasıl olmuştu da, Başormancı bölgemizde güç kazandığında ve dehşet yayıldığında, işi yarıda bırakmamıştık? Parlaklığı karşısında, gerçekdışı varlıkların uçup gittiği bir neşeyi sezer olmuştuk.

7

Moritanyalılar'ın İhtiyar Efendisi denilen Başormancıyı eskiden beri tanırdık. Onu, toplantılarda çok kez görmüştük ve bazı geceler birlikte kumar masasına oturmuş ve içmiştik. O, Moritanyalılar'ın hem büyük bey olarak gördükleri, hem de biraz gü-

lünç buldukları adamlardandı, tıpkı süvari birliğine arada bir uğrayan ihtiyar bir albayın karşılanışında olduğu gibi. Başormancı akılda kalıyordu, çünkü yaldızlı çobanpüskülü yaprakları işlemeli yeşil ceketi bakışları kendisinde topluyordu.

Akıl almaz bir servetin sahibi olduğu söyleniyordu, kentteki evinde verdiği şölenlerde her zaman bolluk hâkimdi. Orada, eski geleneklere göre büyük bir iştahla yeniliyor ve içiliyordu, oyun masasının meşe tablası altın yükün altında eğiliyordu. Küçük villalarında ileri gelenlere verdiği Asya partileri de ünlüydü. Çoğu kez yakınında durma olanağı buluyor ve ormanlarında üstüne sinen o eski gücün esintisini hissediyordum. O zamanlar, onun özündeki katılık da neredeyse hiç rahatsız etmiyordu beni, çünkü tüm Moritanyalılar zamanla o otomatik kişiliğe sahip oluyorlardı. Özellikle bakışlarda bu özellik öne çıkıyordu. Başormancının gözlerinde de, özellikle güldüğünde, korkunç bir babayanilik pırıltısı vardı. İhtiyar ayyaşlarda olduğu gibi, gözlerini ince, kırmızı bir tabaka kaplamıştı, fakat bu gözler aynı zamanda bir sinsilik ve sarsılmaz güç, hatta bazen üstünlük ifadesi de taşıyordu. O zamanlar onun yakınında olmaktan hoşlanıyorduk, güçlü dünyanın sofralarında coşkuyla yaşıyorduk.

Daha sonraları Otho Kardeş'in, Moritanya'da geçirdiğimiz günler hakkında konuşurken, 'Bir yanılgı ancak diretilirse hataya dönüşür,' dedi. Bu topluluğun bizi kendine çektiği zaman içinde bulunduğumuz durumu düşündüğümde, bu sözün doğruluğuna daha da inanmıştım. Öyle çöküş dönemleri vardır ki, yaşamın özünde önceden çizili olan biçim silinir. Bu dönemlerin içine düştüğümüzde, dengemizi yitirip

sağa sola yalpalarız. Boğuk sevinçlerden çıkıp boğuk acılara gömülürüz; bizi her zaman canlandıran bir yitirme bilinci de, geleceği ve geçmişi daha cazip yansıtır. Içinde bulunduğumuz an akıp giderken, geçmiş zamanlara ya da uzak ütopyalara dalarız.

Bu eksikliğin farkına vardığımızda, hemen ondan kurtulmaya çalışıyorduk. Varoluşa ve gerçekliğe olan özlemimizi hissediyor, can sıkıntısından kurtulmak için buzun, ateşin ve atmosferin içine dalmaya hazır oluyorduk. Kuşkunun çoğaldığı her yerde olduğu gibi, biz de şiddete yöneldik; akreple yelkovanı gece gündüz hareket ettiren sarkaç, şiddet değil midir? Ve kaybederken olsun, kazanırken olsun, yaşamın ölümcül kavgasında saf saf dizilip birbirine yönelen biçimlerin, gücün ve üstün gücün, hayalini kurmaya başlamıştık. Biçimleri, metallerin parlatılmış koyu yüzeyinde asidin açtığı oyuklara bakar gibi, keyifle inceliyorduk. Bu eğilimlerden dolayı, Moritanyalılar'ın bize yaklaşmaları kaçınılmazdı. Iber taşrasındaki ayaklanmayı bastıran Capitano tarafından onların arasına sokulmuştuk.

Gizli tarikatların tarihini bilenler, bunların ne kadar büyük olduklarını tahmin etmenin zor olduğunu da bilirler. Ayrıca, dallar ve koloniler oluşturmadaki verimlilikleri de bilinmektedir, öyle ki, bunların izlerini takip edeyim derken, bir dolambacın içinde kaybolur insan. Moritanyalılar için de geçerliydi bu. Özellikle buraya yeni gelmiş birisi için, birbirinden öldüresiye nefret eden grupların üyelerini, odalarında sakin bir sohbet sırasında görmek, oldukça tuhaftı. Kafalarındaki hedefler arasında, dünya işlerinin büyük bir cambazlıkla ele alınması vardı. Gücün, ihtirasa kapılmadan ve tanrılar gibi kullanılmasını istiyor-

lardı; buna göre de serinkanlı, özgür ve korkunç kafalar yetiştiriyorlardı hep. Ayaklanmaya katılmış ya da düzeni sağlamakta görev almış olmaları fark etmiyordu; kazandıkları zaman, Moritanyalı olarak kazanıyorlardı ve bu tarikatın gururu sayılan '*Semper victrix*',[1] üyelerinin değil, öğretinindi. Bu öğreti, zamanın ve onun içinde yer alan yabanıl gelişmelerin tam ortasında, sarsılmadan dimdik duruyor ve başkentte, saraylarda ayaklar yere sağlam basıyordu.

Fakat, orada kalmayı yeğlememizin nedeni, sessizliğin tadına varmak değildi. İnsan, tutunacak dalını yitirirse, korku onu yönlendirmeye başlar ve korkunun girdaplarında körü körüne sürüklenip gider. Fakat Moritanyalılar'da, siklonun merkezindeki gibi, el değmemiş bir sessizlik egemendi. İnsan uçurumdan aşağı düşüyorsa, çok keskin bir gözlükle bakar gibi, soğukkanlılığın son derecesiyle bakmalıdır olaylara. Bu korkusuz bakış, Moritanya'nın temelden kötü olan havasında ediniliyordu. Özellikle dehşetin egemen olduğu dönemlerde, düşüncelerin soğukkanlılığı ve ussal uzaklık artıyordu. Felaketler moralleri bozmuyordu ve bu felaketlerle, kumarhane sahiplerinin, oyuncuların kayıplarıyla dalga geçmeleri gibi, alay ediliyordu.

Gölgeleriyle kentlerimizi karartan paniğin, derin acıların tepesinde daireler çizen kartallar gibi bir avuç cesur adamın küstahlığından kaynaklandığını anlamıştım. Bir seferinde, Capitano ile birlikte içerken, buğulanmış kadehin içine, geçmiş zamanları gösteren bir cam küreye bakar gibi bakıp hayal kurarak, 'Hiçbir kadeh şarap, Sargunt'u yerle bir ettiğimiz gece, bize siperlerdeyken uzatılan şarap kadar nefis olamaz'

[1] *Semper victrix*: Sürekli zafer. (Çev.)

demişti. Ve biz de, 'korkudan toz içinde sürünmek zorunda kalanlarla birlikte yaşamaktansa, bununla birlikte ölürüz' diye düşünmüştük.

Fakat konudan uzaklaşıyorum. Moritanyalılar'ın yanında, artık hiçbir şeyin etkilemediği ve hatta alay etmekten sıkılmış olan insanları bile heyecanlandıran oyunlar öğrenilebiliyordu. Bu oyunlarda dünya küçülüp, zevkle dokunulan pergelcikler ve parlak cetvellerle, amatörler için çizilmiş bir haritaya dönüşüyordu. Bu nedenle, bu aydınlık, gölgesiz ve soyut mekânda Başormancı gibi kişilere rastlamak tuhaftı. Yine de, özgür ruh kendisine egemenlik alanları yarattığında, oradaki halk da, yılanın açıkta yanan ateşin yanına yaklaşması gibi, onun yanında yer alacaktır her zaman. Onlar, eskiden beri gücün tanıklarıdırlar ve eskiden beri yüreklerinde yaşayan Tyrannis'i yeniden canlandırmak için, yeni bir zamanın geldiğini düşünürler. Sonra, o büyük tarikatlarda, nereye götürdüğünü hiçbir tarihçinin çözemediği, gizli geçitler ve odalar oluşur. O zaman, gücün içinde alevlenen o ince çatışmalar patlak verir, imgelerle düşünceler arasındaki çatışmalar, idollerle insan arasındaki çatışmalar.

Bu çekişmelerde bazıları, yeryüzündeki sinsiliğin nereden kaynaklandığını öğrenmek zorunda kalmıştır. Kaybolan Fortunio'yu aramak için, Başormancının bölgesine girdiğimde, aynı şey benim de başıma gelmişti. O günden sonra, küstahlığa çizilen sınırları öğrendim, dürüstlük numarası yapmakta usta olan yaşlı adamın Teutoburger Ormanı diye anmaktan hoşlandığı ormanın karanlık kıyılarını aşmaktan kaçındım.

8

Fortunio'yu aradığımda, bu ormanların kuzey sınırından içeriye girmiştim; kır evimiz ise, Burgund'a kadar uzanan güney sınırının yakınındaydı. Geriye döndüğümüzde, Marina'daki eski düzeni yıkılmış bulmuştuk. Bu düzen, o güne kadar neredeyse Carolus döneminden beri bozulmadan sürmüştü, çünkü yabancı efendiler gelip gitse de, bağcılıkla uğraşan halk her zaman gelenek ve yasalara bağlı kalmıştı. Toprağın verimliliği ve güzelliği de her bir yönetimi, başlangıçta katı olsa da, çabucak yumuşatıyordu. İşte güzelliğin, gücü etkilemesi böyledir.

Fakat, sanki Türklere karşı savaşıyormuş gibi savaşılan Alta Plana Savaşı daha derin izler bırakmıştı geride. Ağaçların gövdesini çatlatan ve etkisi ancak yıllar sonra görülebilen bir don olayı gibi, yakıp yıkmıştı bu savaş. Başlangıçta, Marina'da yaşam eski döngüsü içinde sürüyordu; hem eskisi gibiydi, hem de değildi. Bazen, terasta durup bahçedeki çiçek demetlerine bakarken, gizli yılgınlığın ve anarşinin soluğunu hissediyorduk. Özellikle o zaman, bu ülkenin güzelliği bize acı verecek kadar dokunuyordu. Doğanın renkleri, güneş batmadan önce, son bir kez var gücü ile parlar.

Bu ilk zamanlarda Başormancı hakkında pek bir şey duymuyorduk. Düzenin bozulduğu ve gerçekliğin yitip gittiği ölçüde onun ortaya çıkması tuhaftı. İlkin, uzak limanlarda kırıp geçiren bir vebanın yaklaştığını bildiren kara haberler gibi, yalnızca söylentiler duyuldu. Daha sonra, yakındaki yerlere yapılan

baskın ve saldırıların haberleri ağızdan ağza dolaşarak yayıldı, sonunda bu tür şiddet olayları, gizlenmeden ve uluorta yapılmaya başlandı. Dağlarda yoğun bir sisin, havanın döneceğini haber vermesi gibi, Başormancının önü sıra da bir korku bulutu gidiyordu. Korku, onu sarıp sarmalıyordu ve sahip olduğu gücün, onun özünden çok, buradan kaynaklandığına emindim. O, her şey kendiliğinden sallanmaya başladığında etkili olabiliyordu ancak; işte o zaman, ülkeye saldırmak için, ormanları uygun bir konuma geliyordu.

Mermer yalıyarların tepesine çıkıldığında, ele geçirmeye çalıştığı bölge tüm genişliği ile görülebiliyordu. Tepeye çıkmak için, Lampusa'nın mutfağının yanında kayanın içine oyulmuş dar basamakları kullanıyorduk. Çevrenin görülebildiği bir düzlüğe çıkan basamakları, yağmur aşındırmıştı. Yalıyarlar rengârenk ışıklar içinde parladığında, bazı güneşli saatleri burada geçiriyorduk, çünkü damlayan suların, gözleri kamaştıran beyaz kayayı aşındırdığı yerlere, kırmızı ve kahverengi bayraklar serpiştirilmiş gibi oluyordu. Büyük sarkıtlar halinde sarmaşık yaprakları aşağıya doğru uzanıyor ve kayanın çatlaklarında, *Lunaria*'nın[1] gümüş rengi yaprakları parıldıyordu.

Yukarıya çıkarken, ayağımız kırmızı böğürtlen sarmaşıklarına sürtüyor ve yeşil yeşil parlayan kertenkelelerin ürkerek tepeye kaçışmalarına neden oluyordu. Üzerine mavi kantaron serpiştirilmiş yüksek çimlerin uzandığı yerde, içinde alaca baykuşların rüyada gözlerini kırpıştırdığı kayada, kristallerle süslenmiş oyuklar vardı. Kızıl kahve renkli atik şahinler de orada yuva yapıyordu; mavi balmumuna benzer ince

[1] *Lunaria*: Adını eski Roma'nın ay tanrıçasından alan yapraklı bir bitki. (Çev.)

bir deri ile kaplı gagalarındaki burun deliklerini görebilecek kadar yakınından geçiyorduk yuvalarının.

Tepedeki hava, aşağıda üzümlerin parlayarak titreştiği ovadakinden daha serindi. Aşağıdaki sıcaklık, org sesi gibi melodik tınılarla yarıklara takılan ve gül, badem, melis kokularını yanında taşıyan bir esintiyi yükseltiyordu arada bir. Kayadaki oturma yerimizden, epey aşağıda kalan kır evinin çatısını görüyorduk. Güneyde, Marina'nın öbür tarafında, Alta Plana'nın buzul kemerleri koruması altındaki dağlık bölgesi yükseliyordu. Dağların zirvelerini, sudan yükselen nem sarıyordu çoğu zaman; sonra hava yine o kadar açık oluyordu ki, o bölgede yukarılara kadar yayılmış olan kozalaklı ağaçları bile gözle seçebiliyorduk. Böyle günlerde lodosu hissediyor ve geceleri evdeki ateşi söndürüyorduk.

Marina'nın adalarına da bakıyorduk sık sık, şaka olsun diye *hesperidler*[1] adını taktığımız bu adaların kıyılarında karanlık selviler vardı. En sert geçen kışlarda bile, bu adalarda ne don ne de kar görülebiliyordu; incirler ve portakallar tertemiz bir havada olgunlaşıyor, güller tüm yıl boyunca açıyordu. Badem ve kayısının çiçek açma mevsiminde, Marina'daki halk kayıklarla karşıya geçmeyi severdi; o zaman, açık renkli yapraklar gibi mavi akıntının üstünde yüzerlerdi. Sonbaharda ise, bazı dolunay gecelerinde, derinlere salınan ağları fazlasıyla dolduran dülger balığını yemek için geçilirdi adalara. Balıkçılar dülger balığının peşinden sessizce giderlerdi, çünkü alçak sesle söylenmiş bir sözcüğün bile onu ürküttüğünü ve bir lanetin avın bereketini kaçırdığını söylerlerdi. Bu dülger balı-

[1] *Hesperidler*: Yunan mitolojisine göre, okyanus ırmağının ötesinde, geceyle gündüzün sınırlarında oturan ve altın elmaların yetiştiği bahçeyi korumakla görevli, ince sesli periler. (Çev.)

ğı avları, her zaman eğlenceli geçiyordu; adalarda üzüm yetişmediğinden, şarap ve ekmek götürülüyordu. Üzüm tanelerinin, üzerlerini çiy kapladığında, yaklaşan bozumun sezgisi ile tat kazandığı o serin sonbahar geceleri orada yoktu.

Böyle şenlik günlerinde, yaşamın ne olduğunu anlamak için, Marina'ya bakmak gerekiyordu. Dürbüne tersten bakıldığında görülen görüntü gibi, kalabalık sesler, sabahın erken saatlerinde çok ince ve anlaşılır biçimde buraya kadar çıkıyordu. Kentteki çanları, çelenklerle süslenmiş gemileri limanda selamlayan havai fişekleri, kutsal yerlere akın eden dindar kalabalıkların şarkılarını ve bir düğün alayında çalınan flütlerin sesini duyuyorduk. Kale kapısından balıkçıl avına çıkan avcıların borazanlarını, rüzgâr güllerinin çevresinde uçuşan kargaların gürültüsünü, horoz ötüşünü, guguk kuşunu duyuyorduk. Tüm bu sesler yukarıya öylesine sihirli bir biçimde ulaşıyordu, öylesine iç içe geçmişti ki, rengârenk bir kumaştan dikilmiş bir elbiseydi sanki; aynı zamanda, günün erken saatlerinde içilen şarap kadar da sarhoş ediciydi.

Aşağıdaki Marina'yı, ortasında yüksek kiliselerin ve Merowing şatolarının bulunduğu, Romalılardan kalma surlar ve kulelerle çevrili bir demet kent süslüyordu. Bunların arasında, çatılarının çevresinde güvercin sürülerinin döndüğü küçük köyler ve sonbaharda buğday çuvalları yüklü eşeklerin yolunu tuttuğu, yosunun yeşillendirdiği değirmenler vardı. Sonra yine, yüksek yalıyarların tepesine yuvalanmış kaleler ve karanlık surlarının çevresinde, sazan balığı yetişen hendeklerdeki ışığın aynalardaki gibi yansıdığı manastırlar görülüyordu.

Yüksekteki evimizden aşağıya, insanın korunmak, eğlenmek, beslenmek ve saygı duymak için inşa ettiği yapılara baktığımızda, geçmiş, gözümüzün önünde eriyip birbirine karışıyordu. Ölüler, kapağı açık tabutlarından görünmez biçimde ortaya çıkıyordu sanki. Sevgi dolu bakışımız, eskiden beri işlenen toprağa takıldığında, ölüler bize hep yakınlaşıyordu; mirasları taşlarda, saban izlerinde yaşarken, sadık ruhları da tarlalarda, kırlarda dolaşıyordu.

Sırtımıza, kuzeye karşı, Campagna'nın sınırları dayanıyordu; mermer yalıyarlar onu Marina'dan bir sur gibi ayırıyordu. İlkbaharda bu otlaklar, üzerinde sığır sürülerinin, renkli köpük içinde yüzer gibi, ağır hareketlerle otladığı bir çiçek halısına dönüşüyordu. Öğleyin, geniş arazide yapraklı adalar oluşturan ve çoğu kez dibinden çoban ateşi dumanlarının yükseldiği, gürgen ve telli kavak ağaçlarının bataklık serinliğindeki gölgesinde sığırlar dinleniyorlardı. Orada, ahırı, samanlığı ve kuyulardan beslenen sulakları olan büyük çiftlikler serpiştirilmişti.

Burası yazın çok sıcak ve nemliydi; sonbaharda, yılanların çiftleşme döneminde, bu bölge çöl gibi ıssız ve yanıktı. Bölgenin diğer ucu, fundalıklar, artık hiçbir yerleşim izi görülmeyen bir bataklığa dönüşüyordu. Yalnızca ördek avı için kullanılan, kaba sazlardan yapılmış kulübeler, bataklığın koyu sularının kıyılarında yükseliyordu ve gürgen ağaçlarına, karga yuvaları gibi, gizli oturaklar yapılmıştı. Başormancının egemenliği daha orada başlıyordu ve az ileride, ormanın köklerini taşıyan toprak yükselmeye başlıyordu. Halk arasında boynuz denilen, uzun oraklar gibi ağaçlar ormanın kenarından otlaklara taşmaktaydı.

Mermer yalıyarların çevresinde, gözle görülebilen bölge buydu. Yukarıdan baktığımızda, eski topraklarda, üzüm bağları gibi, gelişen ve meyve veren bu verimli ve bakımlı doğayı görüyorduk. Sınırlarını da görüyorduk: Barbar halkların, büyük özgürlük içinde, fakat kıtlık çekerek yaşadığı dağları, geceyarısına doğru kanlı Tyrannis'in dehşet saçtığı, karanlık bataklıkları ve suları.

Tepede birlikte dururken, buğday hasat edilene ve ekmek pişirilene kadar nelerin yapılması gerektiğini düşünüyorduk çoğu kez ve zihnin de, güvenlik içinde kanatlarını çırpabilmesi için neler gerektiğini kafamızdan geçiriyorduk.

9

Geçmiş zamanlarda, Campagna'da eskiden beri görülen kavgalara pek aldırılmazdı, bunda haklıydı da insanlar, çünkü çobanların ve otlakların olduğu her yerde bu gibi olaylara rastlanabilir. Her bahar, henüz damgalanmamış sığırlar yüzünden anlaşmazlık çıkıyordu ve sonra kuraklık başladığında, sulaklar için çatışmalar başlıyordu. Marina'daki kadınların karabasanlar görmesine neden olan burunları halkalı büyük boğalar da, yabancı sürülere dalıyor ve onları, dibinde boynuz ve kaburgaların ağardığı, mermer yalıyarlara doğru kovalıyordu.

Ama özellikle çoban takımı kavgacı ve yabaniydi. Meslekleri, eskiden beri babadan oğula geçiyordu; ellerinde doğada yetişen silahlarla, yırtık pırtık giysiler içinde ateşlerinin çevresinde oturduklarında, yamaçlarda üzüm yetiştiren halktan çok farklı oldukla-

rı açıkça görülüyordu. Ne evin ne sabanın ne de dokuma tezgâhının bilindiği, geçici barınakların, sürülerin otladığı yerlerde kurulduğu dönemlerde yaşıyorlardı hâlâ. Görenekleri ve yalnızca öc almaya dayalı kaba adalet duyguları da bunun bir göstergesiydi. Bu nedenle, her adam öldürme olayı, uzun süre yanan bir intikam ateşini yakıyordu; sülaleler ve aileler arasında, nasıl çıktığının çoktan unutulduğu, fakat yıldan yıla can vergisi gerektiren kan davaları sürüp gidiyordu. Bu nedenle Marina'daki hukukçular, Campagna'daki olayları, arada bir patlak veren, kaba, saçma şeyler olarak nitelendiriyorlardı; çobanları mahkemeye çağırmıyor, onların bölgesine komiserler gönderiyorlardı. Başka bölgelerde, büyük arazi sahipleri ve derebeyleri yargıyı yürütüyordu. Bunun yanında, Bataklar ve Belovarlar gibi çok varlıklı özgür çobanlar da vardı.

İnsan, kaba halkla ilişki kurunca, onun bir özelliği olan konukseverliği de tanıyabiliyor. Ateşin başına oturan herkese gösteriliyordu bu konukseverlik. Çobanların yanında, kentli yüzlere sıkça rastlanıyordu, çünkü Marina'dan kaçmak zorunda kalan herkes için, Campagna ilk sığınma yeriydi. Burada, kaçak rahip ve serserilerin yanısıra, hapse atılmaktan korkan borçlulara ve içki masasında bıçak çekerken çok ileri gitmiş olanlara rastlanıyordu. Özgürlük peşinde olan genç insanlar ve çobanlar gibi yaşamak isteyen sevgililer de Campagna'ya kaçmayı yeğliyordu.

Burada, düzenin sınırlarını örten bir gizlilik ağı örülüyordu hep. Adaletin pek yerleşmemiş olduğu Campagna'nın yakınlığı, işleri kötüye gidenler için çok uygundu. Çoğu, zamanın ve iyi dostların yardımı sonucunda geri dönüyordu; bazıları, bir daha geri

dönmemek üzere ormanlarda kayboluyordu. Fakat Alta Plana'dan sonra, olayların olağan gelişimi sayılan şeyler, bir uğursuzluk anlamı kazanmaya başlamıştı. Hastalık bedene, çoğu kez sağlıklı insanın farkına varamadığı yaralardan giriyor.

İlk belirtilerin hiç kimse farkına varmadı. Campagna'dan karışıklık haberleri gelmeye başladığında, eski kan davalarının sertleştiği sanılmıştı, fakat kısa süre sonra, yeni ve alışılmamış saldırıların orayı kararttığı öğrenildi. Şiddeti sınırlayan o kaba onurun özü yitirilmişti; geride kalan ise yalnızca kötülüktü. Sülale loncalarını kendi amaçları için kullanabilmek için, ormanlardan kışkırtıcıların ve ajanların gelip onların aralarına sızdığı izlenimi doğmuştu. Böylece, eski kurallar geçerliliğini yitirmişti. Örneğin, eskiden bir dörtyol ağzında dili bıçakla ikiye ayrılmış bir ceset bulunduğunda, burada bir muhbirin, peşine düşen intikamcılar tarafından yakalandığından kuşku duyulmazdı. Savaştan sonra da böyle izler taşıyan ölülere rastlanıyordu, fakat onların adi bir cinayetin kurbanı olduğunu artık herkes biliyordu.

Eskiden loncalar haraç isterlerdi, otlaklardaki hayvanlar iyi durumda olduğundan, toprak sahipleri bunu bir prim olarak görür, severek öderlerdi. Ama şimdi istekler karşılanamaz biçimde artıyordu ve toprak sahibi, bir direğe çakılan haraç mektubunu gördüğünde, ya ödeyecek ya da ülke dışına kaçacak demekti. Gerçi bazıları direnmeyi düşünüyordu, fakat böyle durumlarda, planlı biçimde yürütüldüğü açıkça görülen yağma baskınları yapılıyordu.

Sonraları, ormandakilerin yönetimi altındaki serseriler geceleri köy evlerinin önüne gelmeye ve içeri alınmadıklarında kapıları zorla kırmaya başladılar.

Bu çetelere Ateşböcekleri de deniliyordu, çünkü kapıları, üzerlerinde küçük ışıklar yanan kalaslarla dövüyorlardı. Başkaları bu adı, başarılı saldırılardan sonra, gümüşlerin nereye saklanmış olduğunu öğrenmek için, insanları ateşle tehdit ettikleri biçiminde yorumluyordu. Her neyse, onlar hakkında, insanın yapabileceği en aşağılık, en adi şeyler duyuluyordu. Bunlar arasında, dehşet saçmak için, öldürülenlerin cesetlerini sandıklara ya da fıçılara koymak vardı; bu uğursuz gönderi de, Campagna'dan gelen öbür yüklerle birlikte, yakınlarının evine gönderiliyordu.

Bunlardan çok daha tehlikeli olan, ülkeyi sarsan ve adalet çığlıkları attıran bu suçların cezalandırılamamasıydı; hatta bu konuda yüksek sesle konuşmaya kimse cesaret edemiyordu, anarşi karşısında yasaların çaresizliği açıkça ortaya çıkmıştı. Gerçi yağmaların başlamasından hemen sonra asker eşliğinde komiserler gönderilmişti, fakat bunlar Campagna'yı açık bir ayaklanmanın içinde bulmuşlar ve pazarlık yapılamamıştı. Olayların önünü kesmek için, loncalardan sonra meslek gruplarının da işbaşına çağrılması gerekmişti, çünkü Marina gibi eski bir hukuk tarihine sahip olan ülkelerde doğru yoldan kolayca sapılmazdı.

Bu vesileyle, Campagna'daki adamlardan Marina'da da bulunduğu ortaya çıkmıştı; bir bakıma bunun nedeni, oradan geri dönen kentlilerin, çobanlarla ilişkilerini sürdürmeleri, bir bakıma da, kan içerek bir sülaleye katılmış olmalarıydı. Bu çeteler de, özellikle düzenin zaten sallanmakta olduğu yerlerde, yıkıma katılmışlardı.

Böylelikle, sınırların gerisinde haksızlığı koruyan karanlık hukuk danışmanları ortaya çıkmış ve küçük liman meyhanelerinde çeteler açıkça yuvalanmaya

başlamıştı. Masalarda, dışarıdaki otlak ateşlerinin başındaki gibi görüntüler yer alıyordu; buralarda, Alta Plana'dan beri yarı maaşla yaşayan subayların yanında, bacaklarına kürkler sarılı ihtiyar çobanlar oturuyordu; mermer yalıyarların her iki tarafında, ne kadar hoşnut olmayan ve değişiklik isteyen halk varsa, burada kafaları çekiyor ve karanlık karargâhlardaki gibi, akın akın içeriye girip çıkıyordu.

Yeni bir özgürlük döneminin geldiğine inanan Notabeln'in[1] oğullarının ve genç insanların bunlara katılması, kargaşayı daha da arttırıyordu. Bunlar, çoban şarkılarına öykünmeye başlayan ve yün ya da keten giysiler yerine hayvan postları içinde ve kaba değneklerle Corso'da yürüdükleri görülen şairlerin çevresinde toplanıyordu.

Bağcılığa ve buğday ekimine aşağılık bir uğraş diye bakılması ve gerçek göreneklerin kaynağının çoban dünyası olarak görülmesi yaygındı bu çevrelerde. Kendisini kaptırana çok güzel gelen hafif dumanlı düşünceler de ortalıkta kol geziyordu; eğer aklı başında birini şaşkınlığa düşürecek kadar açık hakaretlere varmasaydılar, bu düşüncelere gülünebilirdi bile.

10

Campagna'da, otlaklara giden yolların bölgenin sınırları ile kesiştiği noktaların çoğunda, o küçük çoban tanrıları dikiliydi. Bu sınır nişanları, kaba taşlardan ya da yaşlı meşe ağacından yontulmuşlardı ve yaydıkları kötü koku nedeniyle uzaktan bile fark edi-

Notabeln: Fransa'da 14. yüzyıldan Fransız Devriminin sonuna kadar olan dönemde üst tabakayı oluşturan, önde gelen kişilerin tamamına verilen ad. (Yay.)

liyorlardı. Çünkü bırakılan adaklar, oraya dökülen sıcak tereyağ ve işkembeden oluşuyordu. Bu nedenle, heykellerin çevresindeki yeşil çimlerde hep kara ateş izleri de görülüyordu. Adağın yerine getirilmesinden sonra, çobanlar buradan, kömürleşmiş bir dalı alıp saklıyor ve bu dal ile güneş dönümü zamanındaki gecelerde, doğurgan olmasını diledikleri her bedeni, yani karılarını ve sığırlarını işaretliyorlardı.

Böyle bir yerde, süt sağmaktan dönen hizmetçi kızlara rastladığımızda, başörtülerini yüzlerine çekerlerdi; bu kır tanrılarını tanıyan ve seven Otho Kardeş, hiçbir zaman onlarla şakalaşmadan geçip gitmezdi. Bu tanrıların çok eski olduğunu söyler ve onları Jüpiter'in çocukluk arkadaşları diye nitelerdi.

Sonra bir de, Fillerhorn'un yakınlarında, kırmızı burun delikleri, kırmızı dili ve kırmızıya boyanmış üreme organı olan bir boğa heykelinin bulunduğu bir salkımsöğüt korusu vardı. Burasının adı kötüye çıkmış ve korkunç şölenlerin söylentileriyle birlikte anılır olmuştu.

İneklerin memelerini tereyağ ile dolduran tanrılara Marina'da şimdi saygı gösterilmeye başlandığına kim inanabilirdi? Hem de bu, eskiden beri kurban etmenin ve adak adamanın alaya alındığı ailelerde görülüyordu. Ata inançları ile aralarındaki bağı kopartabilecek gücü kendinde bulmuş olanlarla, barbar öğretilerinin büyüsüne kapılanlar aynı kişilerdi. Gözleri körelmiş bu insanların hali, öğle vakti sarhoş dolaşanlarınkinden daha berbattı. Uçtuklarını sanırken ve bununla övünürken, toz toprak içinde sürünüyorlardı.

Bu kargaşanın, cenaze törenlerine de sıçraması kötüye işaretti. Marina'da şairlere gösterilen saygı her

zaman çok ünlüydü. Şairler, burada bağışta bulunan insanlar olarak görülüyor ve dizeler oluşturarak lütufta bulunmaları da, verimliliğin kaynağı sayılıyordu. Bağların yeşermesi ve meyve taşıması, insanın ve hayvanın büyümesi, kötü rüzgârların dağılması ve yüreklerde neşeli birliktelik duygusunun yeşermesi, tüm bunlar şiirlerde ve şarkılarda yaşayan ahenge bağlanıyordu. En sıradan bağcı bile bundan emindi ve ahenkte bir şifa gücünün saklı olduğuna inanıyordu.

Hiç kimse, bahçesinin verdiği meyvelerin en iyisini, düşünürlerin ve şairlerin evlerine gönderemeyecek kadar yoksul değildi. Dünyaya aklıyla hizmet etmekle görevlendirildiğini düşünen herkes, gerçi yoksulluk içinde, fakat açlık çekmeden Marina'da Musalar'ın[1] arasında yaşayabiliyordu. Tarlaları ekip biçen ve sözcükleri ısmarlayanların ağzında şu eski söz dolaşıyordu: 'Güzelliklerin en büyüğünü tanrılar bize bedava bahşeder.'

Güzel zamanların bir belirtisi de, akıl gücünün görünür ve etkili olmasıdır. Bu, burada da geçerliydi; mevsimlerin döngüsünde, ibadetlerde ve insan yaşamında şiirsiz bir bayram günü düşünülemezdi. Fakat özellikle cenaze törenlerinde, cenaze toprağa verildikten sonra, ölüyü yargılamak görevi şaire verilirdi. Yitip gitmiş o yaşama, tanrılarınınkine benzer bir gözle bakmak ve onu, bir dalgıcın midyeden inciyi çıkarması gibi, dizelerle övmek şairin işiydi.

Eskiden beri cenaze törenleri iki biçimde yapılır, genellikle *elegion* uygulanırdı. *Elegion*, biz insanlara biçilen, acı ve neşeyle dolu dolu geçirilmiş bir yaşamın karşılığında, yerine getirilen bir adak sayılıyor-

Musalar: Yunan mitolojisine göre, şairlere şiirler esinleyen dokuz periler. (Çev.)

du. Ağıt havası vardı, fakat acı içindeki yüreği teselli eden, güven verici bir duygu da taşıyordu.

Fakat bir de, eski çağlarda yerleşim yerlerinin yakınlarında, bataklıklarda ve mağaralarda yaşayan canavarları öldürenlere özgü olan *eburnum* vardı. Klasik *eburnum*, en yüce, en coşkulu neşe içinde yapılmak zorundaydı; kırık bir kafesten siyah bir kartal havalanırken, tören de övgü ile sona ermeliydi. Zamanların yumuşadığı ölçüde, *eburnum* ayrıcalığı, Mehrer ya da Optimat adı verilenlere de tanınmıştı. Yaşamın uygarlaşmasıyla birlikte, ata geleneklerinin değişmesine karşın, kimlerin bunlardan sayılacağını halk hep bilirdi.

Fakat şimdi ilk kez, ölü yargıçlarının sözlerinden dolayı kavga çıktığı görülüyordu. Çünkü çetelerle birlikte, Campagna'nın kan davaları da kente sıçrıyordu. Henüz el değmemiş bir toprağa bulaşan salgın gibi, nefret burada da olabildiğince yayılıyordu. Yüz yıl önce Wenzel'in Jegor tarafından öldürülmesinden başka bir neden olmaksızın, geceleyin insanlar adi silahlarla birbirine saldırıyordu. Gözümüz kör olduğunda, nedenlerin ne önemi vardır. Kısa süre sonra, bekçilerin sokaklarda ya da çadırlarda cesetlere rastlamadığı gece geçmez oldu; bazılarında kılıcın açamayacağı yaralar görülüyordu, hatta bu gözü dönmüşlük, yere yığılanları bile parçalattırıyordu.

İnsan avına, aradan vurmaya ve diri diri yakmaya kadar varan bu çatışmalarda, taraflar her türlü ölçüyü kaçırmıştı. Kısa süre sonra, artık birbirlerini insan olarak görmemeye başlamışlardı; kökü kurutulmak, yok edilmek, yakılmak istenen haşarat için kullanılan sözcükler dillerine dolanmıştı. Cinayeti, yalnızca karşı tarafa yakıştırabiliyorlardı ve yine de, karşılarında-

kinde aşağılık saydıkları, kendileri için övünç kaynağıydı. Her bir taraf, ötekinin ölülerini gece karanlığında bile gömmeye değer bulmazken, kendi ölülerinin beze sarılmasını istiyordu. *Eburnum* çalınmalıydı; kahramanların ve müneccimlerin yaşamlarının simgesini tanrılara götüren kartal yükselmeliydi.

Doğal olarak büyük şarkıcılardan hiçbiri, çuvalla altın önerilse bile, böylesine bir rezilliğe yanaşmıyordu. Onlar da, panayırda dans müziği çalan harpistleri ve genelev önlerindeki sarhoş ziyaretçileri, Venüs Midyesi'ni ya da obur Herkules'i konu alan şarkılarla eğlendiren kör çalgıcıları getiriyorlardı. Böylece de, Kämperler ve Bardeller birbirlerinden farksız olduklarını gösteriyorlardı.

Kutsallığın hiçbir biçimde satın alınamayacağı bilinir. Onun görünmeyen sütun ve kapılarına yıkımın alevleri ulaşamaz. Hiçbir irade, ahengin içine sızamaz ve bu nedenle, *eburnum* ayarındaki adakların satın alınabileceğini sananlar da, aldatılmış aldatanlar olarak kaldılar. Biz, bu ölü törenlerinin yalnızca ilkine tanık olmuş ve beklediklerimizin de yapıldığını görmüştük. Şiirin, ince alevlerden birleşmiş yüksek kemerinin altından geçmesi beklenen kiralık şarkıcı hemen kekelemeye başladı ve şaşırdı. Fakat satılmışın dili sonra akıcılık kazandı ve toz içinde yuvarlanarak hızlı hızlı sıralanan adi nefret ve intikam vezinlerine döndü. Bu gösteri sırasında kalabalığı, *eburnum* sırasında giyilen kırmızı tören giysileri içinde görüyorduk; ayrıca, cüppeli belediye meclisi üyeleri ile ulema da oradaydı. Başka zaman olsa kartal yükseldiğinde, sessizlik hâkim olurdu; bu kez büyük bir alkış kopmuştu. Bu sesler karşısında bizi ve bizimle birlikte

bazılarını da hüzün sardı, çünkü artık eski ata ruhunun Marina'dan uzaklaştığını hissediyorduk.

11

Yıkımı gösteren birçok başka işaret daha sıralanabilirdi. Ortaya çıkan, iyileşen ve yine oluşan bir egzamaya benziyorlardı. Bunların arasına, her şeyin yine eskisi gibi göründüğü, hoş günler de serpiştirilmişti.

İşte bunun altında Başormancının ustaca bir hamlesi yatıyordu; direnişi kırmak için saldığı korkuyu, yavaş yavaş arttırarak, küçük dozlarda veriyordu. Onun ormanlarında inceden inceye örülen bu karmaşada oynadığı rol, düzeni sağlayıcı güç rolüydü, çünkü çoban loncalarında yuvalanmış olan aşağılık ajanları, anarşinin malzemesini çoğaltırken, yakın çevresi de, makamlara ve meclislere, hatta manastırlara bile sızıyor ve kendilerini oralarda, serserileri dize getirebilecek güçlü kafalar olarak göstermeye çalışıyorlardı. Kafasında tasarladığı ameliyatları hastaya uygulayabilmek için, önce hastanın durumunu ağırlaştıran kötü bir doktora benziyordu Başormancı.

Tabii ki meclislerde bu oyunun farkına varanlar da vardı, fakat buna engel olacak güçleri yoktu. Marina'da, eskiden beri parayla yabancı askeri birlikler tutulurdu, işler yolunda gittiği sürece, iyi hizmet alınırdı. Olaylar kıyılara kadar sıçradığında, herkes paralı askerleri kendi saflarına çekmeye çalıştı, bunların komutanı olan Biedenhorn, bir gecede yüksek değere bindi. Çıkarlarına çok uygun düşen bir değişimi etkilemek, işine gelmezdi; daha çok, zor adamı oynama-

ya başlıyor ve birliklerini, faize yatırılan para gibi, geride tutuyordu. Askerleriyle birlikte eski bir kalede, Zwinger'de mevzilenmişti ve orada tahıl ambarındaki tavuk gibi yaşıyordu. Büyük kulenin kubbesi altında, keyifle içtiği bir içki odası hazırlatmıştı. Pencere kemerinin rengârenk camında iki boynuz ve 'Gelmek isteyen/ Ölür!' yazısından oluşan arması görülüyordu.

Kuzeylilere özgü, kolayca küçümsenen, keyifli kurnazlıkla evinde oturuyor ve numaradan bir tasa ifadesiyle, gelen şikâyetçileri dinliyordu. İçerken yasa ve düzenden yana kesiliyordu; fakat bir şey yaptığını gören yoktu. Bunun yanısıra, yalnızca sülale loncalarıyla değil, Marina'nın kesesinden har vurup harman savurarak ağırladığı Başormancının kaptanlarıyla da pazarlık yapıyordu. Bu orman kaptanlarıyla birlikte, belediyelere kötü bir oyun oynuyordu. Yardıma muhtaçmış gibi yaparak, kırsal alanların bekçiliğini onlara ve onların orman serserilerine bırakıyordu. Böylelikle, dehşet tümüyle egemen olmaya başlamış ve düzenin maskesi altına saklanmıştı.

Kaptanların elindeki birlikler başlangıçta az sayıdaydı ve ayrıca, jandarma gibi, parça parça savaşa sürülüyorlardı. Kır evinin çevresinde sık sık dolandıklarını gördüğümüz ve ne yazık ki Lampusa'nın mutfağında ikindi kahvaltısına gelen avcılar için de geçerliydi bu; bu orman serserileri, kitaplarda yazdığı gibi, ufak tefek, çipil gözlü ve yıpranmış yüzlerinden kara bıyıklar sarkan adamlardı; bütün dillerden en berbat sözcükleri toplayarak oluşturdukları, kanlı dışkıdan kotarılmışa benzeyen, bir külhanbeyi ağzıyla konuşuyorlardı.

Onları, ellerinde adi silahlarla, kementlerle, halatlarla ve kan musluğu adını verdikleri ucu kıvrılmış kamalarla donanmış görüyorduk; bellerinde genellikle değersiz hayvanlar da asılıydı. Mermer yalıyarlardaki merdivenimizde büyük kertenkeleleri kovalıyor ve onları, ince bir kementi tükürükle örerek, bilinen o eski yöntemle yakalıyorlardı. Altın yeşili ve parlak beyaz yaldızlı bu güzel hayvanlar, özellikle de onları, sonbaharımsı dalları ile yalıyarları örten böğürtlen yapraklarının arasında gördüğümüzde, gözümüzü şenlendiriyorlardı. Yaşlı adamın çiftliklerinde barındırdığı İtalyan metresleri arasında bu hayvanların derileri çok tutuluyordu; Muscadinler ve Spintriler de bunlardan kemerler ve zarif keseler yaptırıyorlardı. Böylece, bu sihirli yeşil yaratıklar avlanıyor ve acımasız bir gaddarlığa uğruyorlardı. Hatta bu zalimler, onları öldürme zahmetine bile katlanmayıp, diri diri derilerini yüzüyor ve beyaz hayaletler olarak, dibinde acılar içinde öldükleri yalıyarlardan aşağıya atıyorlardı. Aşağılık kalplerde, güzelliklere karşı alevlenen nefret büyüktür.

Bu tür rezil avcı numaraları, çiftliklerde ve evlerde bir özgürlük kırıntısının kalıp kalmadığının casusluğunu yapmak için birer bahaneydi yalnızca. Sonra, Campagna'dan duyulan eşkıya oyunları yinelenmeye ve insanlar gecenin bir yarısında kaçırılmaya başlandı. Hiç kimse oradan geri dönmüyordu ve halk arasında, onların başına gelenler hakkında konuşulanlar, kertenkele leşlerini akla getiriyor, yüreğimizi acı ile dolduruyordu.

Üzüm bağlarında ve yamaçlarda iş başında gördüğümüz ormancılar da yine ortaya çıkmıştı. Galiba toprağı yeniden ölçüp biçiyorlardı, çünkü çukurlar

kazdırıyor ve bunlara, Cermen işaretleri ve hayvan sembolleri taşıyan çubuklar dikiyorlardı. Bağda ve bahçede hareket etme biçimleri, avcılarınkinden daha da tuhaftı, çünkü eskiden beri sürülen toprağın üstünde, ne yol ne de sınır tanımadan, otlaklarda dolaşır gibi yürüyorlardı. Kutsal heykellere de selam vermiyorlardı. Verimli topraklarda, beklenmedik ve istenilmeyen bir it sürüsü gibi dolanıyorlardı.

Ormanların içinde pusuya yatan yaşlı adamdan daha neler beklenebileceği, bu belirtilerden kolayca anlaşılabiliyordu. Sabandan, ekinden, bağlardan ve evcil hayvanlardan nefret eden, açıktaki yerleşim yerlerinin ve sıcak insan ilişkilerinin düşmanı olan bu adamın, böyle bir verimliliğe egemen olmak gibi bir amacı yoktu. Ancak kentlerin yıkıntıları üzerinde yosun ve sarmaşıklar yeşillendiğinde ve kiliselerin çökmüş çatılarının altında yarasalar ay ışığında kanat çırptığında yüreği ferahlardı onun. Ormanının kıyısındaki büyük ağaçlarının, köklerini Marina'da yıkamalarını istiyordu; bu ağaçların üzerinde ak balıkçıl, meşeliklerden bataklığa uçan siyah leylekle karşılaşmalıydı. Üzüm bağlarının karanlığında erkek domuzlar, dişleri ile toprağı eşelemeli ve yabani hayvanlar, alacakaranlıkta gizli patikalardan kalabalık sürüler halinde sulağa giderken, manastırın göllerinde kunduzlar daireler çizmeliydi. Ağaçların kök salamadığı bataklık kıyılarında ise, ilkbaharda çulluk balıkları cirit atmalı ve sonbaharda ardıçlar kırmızı üzümlere dadanmalıydı.

12

Başormancı ne çiftlikleri ne şairlerin evlerini ne de ağırbaşlılıkla çalışılan herhangi başka bir yeri severdi. Onun bölgesinde yaşayanların en iyileri, yaşama sevinçleri iz sürmek ve avlanmakla sınırlı olan ve babadan oğula, yaşlı adamın emrine giren bir takım yontulmamış heriflerdi. Bunlar gerçek avcıydı; Marina'da gördüğümüz o adi avcılarıysa, çam ormanlarının derinliklerindeki tuhaf köylerde barındırıyordu yaşlı adam.

Yaşlı adamın topraklarını çok iyi tanıyan Fortunio, orada kümelenmiş eski evlerden söz etmişti bana; bu evlerin duvarları balçık ve sazdan yapılmıştı, sivri çatılarıysa, çürümüş yosunla örtülüydü. Orada, dağ mağaralarındaki gibi, kara bir güruh özgürce yaşıyordu. Bu halk, gezgin olsa da, yuvalarında ve izbeliklerinde, karabiber kavanozunda kalan son tanelerin aroma vermeleri için bırakılması gibi, bir kökleri hep geride kalıyordu.

Savaşlarda ya da barışın bozulduğu zamanlarda, yok edilmekten kurtulabilenler ormanların derinliklerine kaçmıştı; Hunlar, Tatarlar, Çingeneler, Albinistler ve her türlü tanrıtanımaz tarikatlardı bunlar. Yargıcın ve celladın elinden kurtulanlar bunlara katılmıştı hep; Polonya ve Niederrhein'daki büyük soygun çetelerinden dağılanlar ve yatarak yapılan işin dışında bir şey beceremeyen, yargıcın kent dışı ettiği kadınlar toplanmıştı buralarda.

Yakılmaktan kurtulabilmiş büyücüler ve usta cadılar burada tezgâhlarını kuruyordu; medyumlar, ruhlarla uğraşanlar ve simyacılar arasında bu gizli köyler, kara büyünün yuvalarından sayılıyordu. For-

tunio'nun elinde, İzmir'den sürülen ve yolculuğu sırasında bu ormanlarda da konuk olmuş Nilüfer Hocaya ait bir elyazması görmüştüm. Dünya tarihinin burada, kıyılarında sıçanların yuvalandığı bulanık su birikintilerinde yansır gibi yansıdığı, bu yazıdan anlaşılıyordu. Çevrilen bazı karanlık dolapların anahtarı burada saklıydı; üstat Villon'un, Pérouard'dan kovulduktan sonra, birçok karanlık lonca gibi, Coquillardlar'ın da karargâhı olan bu çam yuvalarının birinde barındığı söyleniyordu. Sonradan Burgund'a taşınmışlardı, fakat burası onlar için bir sığınak olarak kalmıştı hep.

Dünyadan kaçıp orada saklanan her ne olursa olsun, bu ormanlar onu faizi ve faizinin faizi ile geri veriyordu. Özellikle evdeki ve tarladaki haşaratı temizlemeye hazır olan o adi avcılar buradan çıkıyordu ve Nilüfer'in dediği gibi, fareli köyün kavalcısının çocuklarla birlikte ortadan kaybolduğu yer de burasıydı. Bu güruhla birlikte soygun ve çatışmalar tüm ülkeyi sarıyordu. Fakat arabalarla ve hizmetçilerle dolaşan ve hatta saraylarda bile rastlanan o zarif dolandırıcılar da ormanlardan gelmişti. Böylece buradan, yolunda giden dünyaya doğru koyu bir kan nehri akıyordu. Nerede bir adam öldürülse ve kıskançlık sonucu bir suç işlense, bu kötü çetelerden birinin adı geçiyordu; darağacında rüzgârın zavallı serserileri önüne kattığı oyuna da katılıyorlardı.

Kırmızı av paltosunun eteklerini, ata bindiğinde de çizme konçunu öptükleri yaşlı adam hepsinin büyük patronuydu. Fakat o, bu güruha keyfi davranıyor ve bazen, çok fazla çoğaldıklarında, bir düzine adamı, ardıç kuşları gibi, ağaçlarda sallandırıyordu.

Bunun dışında, onun topraklarında istedikleri gibi oturabiliyor ve yiyip içebiliyorlardı.

Yaşlı adam, serseri yurdunun koruyucusu olarak, dünyada da büyük, gizli ve çok dallanmış bir güce sahipti. Nerede insan elinin yaptığı binalar yıkılmaya başlasa, onun takımı orada mantar gibi bitiyordu. Yanaşmaların, çalıştıkları eve başkaldırmalarında, fırtınadaki gemilerde ayaklanma çıkmasında, savaş meydanının bırakılıp kaçılmasında onların parmağı vardı.

Başormancının bu türden gücü çoktu. Kentteki evinde Moritanyalılar'ı ağırladığında, çevresini çok sayıdaki adamı sarıyordu; bunlar, yeşil giysili avcılar, kırmızı frak giymiş yaltakçılar, siyah iskarpinli kâhyalar ve diğer güvenilir adamlarıydı. Bu şölenlerde, yaşlı adamın ormanlarında sürdüğü safahatın birazı hissediliyordu; geniş salon, sıcak ve aydınlık oluyordu; güneş ışığıyla değil, alevlerle ve mağaralarda parlayan altınla aydınlatılmıştı sanki.

Simyacıların tavalarında adi kömürden parıldayan elmaslar elde edilmesi gibi, ormandaki sığınaklarda da nadir güzellikte kadınlar yetişiyordu. Ormandaki herkes gibi, onlar da yaşlı adamın kölesiydi ve yolculuklarında, tahtırevanlar içinde ona eşlik ediyorlardı. Surların dibindeki küçük evlerinde genç Moritanyalılar'ı ağırladığında ve neşesi yerinde olduğunda, öbür değerli eşyaları gibi, cariyelerini de gösterdiği oluyordu. Onları, ağır bir yemekten sonra zencefil içmek için geçilen bilardo odasına çağırttırıyor ve oynamaları için toplar veriyordu. Sonra, kırmızı ışığın altında, masanın yeşil çuhasına doğru eğilmiş çıplak bedenlerin, oyunun gerektirdiği değişik pozlarda, yavaşça eğilip büküldüğü görülüyordu. Uzun bir tilki, geyik ya da ayı avından sonra, silah ve

boynuzlarla süslenmiş odasında, kan izleri taşıyan tahtında emirler yağdırarak içerken, bundan daha kaba şeyler yaptığı, ormanlarından duyuluyordu.

Ayrıca nerede bir olaya bulaşsa, bu kadınlar iyi birer yem olarak hizmet ediyorlardı ona. Bataklıkta yetişen bu yalancı çiçeklere yaklaşanlar, aşağılığı yöneten büyüye kapılıyordu; Moritanya'da yaşarken, büyük umutlar vaat edenlerden birçoğunun bataklığa sürüklendiğini görmüştük, çünkü bu dallara yüce kafalar daha kolay takılır.

Yaşlı adam Marina'ya tümüyle egemen olduğunda, bölgeye yerleşmesi öngörülenler de ona göre seçilmişti. Böylece, bahçeler düşman tarafından yerle bir edildiğinde, soylu meyvelerin yerini şeytan otu, haşhaş ve ban otu alacaktı. O zaman, şarap ve ekmek adayanlar yerine, sütunların üzerindeki yabancı tanrılar ayağa kalkardı; üzüm tanelerine benzer altından memeleriyle gösteriş yapan ve bataklıklarda yabanıl verimlilikle yayılmış Diana ya da pençe, boynuz ve dişlerle korkutan ve insanlardan layık olmadıkları kurbanları alan dehşet heykelleri gibi ayaklanırlardı.

13

Alta Plana'dan yedi yıl sonra olaylar bu duruma gelmişti; biz, ülkeyi karartan kötülükleri bu savaşa bağlıyorduk. Gerçi ikimiz de ona katılmış ve erguvan süvarilerinin dağlardaki geçitlerin önünde yaptığı kıyımda yer almıştık; fakat yalnızca askerlik görevimizi yerine getirmek için orada bulunuyorduk; ayrıca bu durumda tek seçeneğimiz, neyin doğru neyin yanlış olduğunu düşünmek değil, çarpışmaktı. Kolumu-

za, yüreğimizden daha kolay söz dinletebiliyorduk; ayrıca, babadan kalma özgürlüklerini her türlü dış güce karşı savunmuş olan halkın tarafını tutuyorduk; onların zaferi, bizim için yalnızca silahın getirdiği şans değildi.

Ayrıca, bize Alta Plana'da konukseverlik gösterilmişti, çünkü geçitlerin önünde, Bodenalp meyhanecisinin oğlu Ansgar elimize düşmüş ve bizimle armağan değiş tokuşu yapmıştı. Terastan baktığımızda, Bodenalp'i çok uzaktaki buzul saçakları denizinin derinlerinde gizlenmiş mavi bir örtü gibi görüyorduk; oradaki ovada bulunan çiftlikte, bir kardeşe hazırlanır gibi, bizim için her zaman yatacak bir yerin hazır tutulması, güven veriyordu.

Kuzeydeki baba ocağımızda, silahlarımızı yeniden dolaba kilitlediğimizde, şiddetten arınmış bir yaşam arzusu bizi sarmış, eski çalışmalarımızı anımsamıştık. Moritanyalılar'ın yanına, onurlu bir veda için gelmiş ve siyah-kırmızı-siyah bayraklarla kutlama toplantısına götürülmüştük. Bu askeri birlikte yükselmek için gereken cesaret ve karar alma gücünden yoksun değildik; fakat senatör koltuğundan arenaya bakar gibi, güçsüzlerin ve isimsizlerin acılarına tepeden bakmak bize göre değildi. Ama güçsüzler, yasaları anlayamaz ve kendi güvenlikleri için kilitlenmiş kapıları, körlük içinde elleriyle açarlarsa ne olacak? Moritanyalılar'ı da suçlayamıyorduk, çünkü şimdi doğru ile yanlış iyice birbirine karışmıştı; kaleler sallanıyordu, kötülerin dönemi başlamıştı. İnsanlığın düzeni, yeniden doğmak için zaman zaman kendini ateşe atmak zorunda olmasıyla, evrene benziyordu.

Bu nedenle, onur kazanılamayacak çatışmalardan uzak durmakla ve tabii ki, parıldayan kıyılarda uçuk

renkli biçimleriyle, hep doğru zamanı gösteren saatlere benzeyen ve içlerinde, gizli ideografılerdeki gibi, sonsuzluğun saklı olduğu çiçeklere kendimizi adamak için Marina'ya geri dönmekle en doğru kararı vermiştik.

Fakat tam ev ve bahçe düzeltilmiş ve işler ilk meyvelerini vermeye başlamıştı ki, mermer yalıyarların Campagna cephesinde kundaklama alevleri yükselmeye başladı. Bunun ardından kargaşa Marina'ya sıçradığında, tehlikenin biçimini ve boyutunu öğrenmek için haber toplamak zorunda kaldık.

Campagna'da, şaka olsun diye Arnaut dediğimiz ve çok kez Lampusa'nın mutfağında rastlanan ihtiyar Belovar bızımle birlikteydı. Bu adam, karılarının verimlı otlaklardan söktüğü ve Lampusa'nın, içecek ve karışımlar için kuruttuğu nadir kökleri ve baharatları getiriyordu bize. Bu nedenle onunla arkadaş olmuş ve mutfağın önündeki avluda duran bankta bazı şarap testilerini birlikte boşaltmıştık. Halkın, birçok ayrı türünü bildiği çiçeklere verdiği tüm adlar konusunda çok güvenilirdi; sözcük birikimimizi zenginleştirmek için, onu çiçekler konusunda konuşturmaktan hoşlanıyorduk. Nadir türlerın yetiştiği yerleri de biliyordu; çalılıklarda keçi kokusu saçarak açan kayışdilinin, dili insan bedenine bezeyen çam kuşkonmazının ve çiçeği panter gözüne benzeyen şeytan kökünün yerini biliyordu. Bu nedenle, mermer yalıyarların öbür tarafında çıçek toplamaya çıktığımızda, çoğu kez onu da yanımıza alıyorduk. Oradan ormanlara kadar olan yolları biliyordu; fakat özellikle çobanlar ayaklandığında, onun eşlığının ıyı bır koruma sağladığı ortaya çıkmıştı.

Yaşlı adam, bu otlak alanlarından ortaya çıkabileceklerin en iyisini simgeliyordu; Muscadinler'in, pembe şiirlerle överek, ideal insanlar diye göklere çıkardıkları çobanlardan farklıydı tabii ki. Belovar, yetmiş yaşında, uzun ve zayıf yapılı, beyaz sakalıyla siyah saçı tuhaf bir karşıtlık içinde olan bir adamdı. Özellikle dikkat çeken gözleri, şahin keskinliği ile çevreye egemendi, kızgınlık anında da kurt gözü gibi parlıyordu. Yaşlı adamın kulaklarında altın halkalar vardı; ayrıca kırmızı bir başörtüsü ve kamasının sapının ve ucunun dışarı taştığı, kırmızı bir kemer de süslüyordu giysisini. Bu eski kamanın sapına on bir kertik atılmış ve kırmızı kökboyası ile boyanmıştı. Tanıştığımızda, yaşlı adam üçüncü karısını henüz almıştı; çok bakımlı tuttuğu ve sarhoş olduğunda da dövdüğü on altı yaşında bir kadıncıktı bu. Kan davalarından söz ettiğinde, gözleri parıltılar saçmaya başlıyordu ve düşman kalbinin, attığı sürece, onu çok güçlü bir mıknatıs gibi çektiğini anlıyorduk; intikam alevi onu, Campagna'da çok rastlanan şarkıcılardan biri yapmıştı. Orada, ateş başında çoban tanrılarının onuruna içildiğinde, birinin ayağa kalkıp, ezberletilmiş bir konuşma ile, düşmanı nasıl öldürdüğünü övünerek anlattığı sıkça oluyordu.

Zamanla yaşlı adama alışmıştık; içindeki kurt kanı halen kaynasa da, bir köpekten hoşlanır gibi, onu görmekten hoşnut oluyorduk. Yüreğinde, toprağın yabanıl ateşi halen alevlense de bir kötülüğü yoktu ve bu nedenle, ormanlardan Campagna'ya sızan karanlık güçlerden nefret ediyordu. Kısa süre sonra bu kaba yaşantının erdemsiz olmadığını anlamıştık; iyi yönleri de, kentlerdekinden daha ateşliydi. Onun için arkadaşlık, duygudan öte bir şeydi; en az nefret kadar

gözü kara ve başedilemezdi. Otho Kardeş ilk yıllarda yaşlı adamı, Marina'nın hukukçuları tarafından bulaştırıldığı kötü bir işten temize çıkardığında, bunu bize de hissettirmişti. O zaman bize kalbini açmaya başlamıştı, bizi uzaktan bile görse gözleri parlıyordu.

Kısa süre sonra, onun yanında bir dileğimizi dile getirmekten çekinir hale gelmiştik, çünkü bize bir yavru armağan etmek için Anka kuşunun yuvasına bile dalabilirdi. El altındaki iyi bir silah gibi, her zaman yakınımızdaydı; birisi bize kayıtsız şartsız teslim olduğunda hissettiğimiz, fakat örf ve âdetlerle birlikte ortadan kalkmış olan, o gücü veriyordu bize.

Salt bu dostluk sayesinde bile Campagna'dan gelebilecek tehlikelere karşı iyi korunduğumuzu hissediyorduk. Kitaplıkta ve herbaryumda sessizce işimizin başında oturduğumuz bazı gecelerde olduğu gibi, yalıyarların kenarında kundaklamaların alevleri yükseliyordu. Çoğu kez olaylar o kadar yakınımızda oluyordu ki, kuzey rüzgârı estiğinde, sesler bize kadar ulaşıyordu. Kalasların avlu kapısına tosladığını, alevler içindeki ahırlarda duran hayvanların bağırdıklarını duyuyorduk. Sonra rüzgâr, konuşmaların kargaşasını ve evlerin küçük kiliselerinde çalan çanların seslerini taşıyordu bize; tüm bu sesler birden kesilince, daha uzun bir süre geceyi dinliyordu kulağımız.

Fakat yaşlı adam, yabanıl sülalesiyle birlikte bozkırda kaldığı sürece, kır evimizin başına bir kötülüğün gelmeyeceğini biliyorduk.

14

Ama yalıyarların Marina'ya bakan yüzünde bir Hıristiyan rahibinin, halk arasında Falcifera diye bilinen Maria Lunarıs Manastırından Peder Lampros'un desteğine güvenebiliyorduk. Bu iki adam, çoban ve rahip, toprağın hayvanlar arasında yarattığı çeşitliliği insanlar arasında da yarattığını kanıtlıyordu. İhtiyar intikamcının yüreğinde saban demirinin henüz yarmadığı otlaklar yatarken, rahibin yüreğinde üzüm bağlarının, yüzyıllar boyunca insan elinin değmesi sonucu, kum saatinin içindeki kum kadar incelmiş toprakları yatıyordu.

Peder Lampros'un adını önceleri Upsala'dan, oradaki herbaryumun başkanlığını yürüten ve bize çalışmalarımız için malzeme sağlayan Ehrhardt'tan duymuştuk. O sıralarda bitkilerin, organik figürlerin temelinde yatan biçimde, daireleri eksenlere ayırmalarıyla ilgileniyorduk; yani sonuçta saat kadranının akrep ile yelkovana anlam vermesi gibi, doğadaki gelişime değişmeksizin anlam katan kristalleşme ile ilgileniyorduk. Şimdi Ehrhardt, meyvelerin simetrisi hakkındaki güzel yapıtın yazarının Marina'da yaşadığını bildiriyordu bize. Peder Lampros, Phyllobius adının arkasına gizlenmişti. Bu haber bizi meraklandırdığından, rahibi, küçük bir not gönderdikten sonra, Falcifera Manastırında ziyaret ettik.

Manastır bize o kadar yakındı ki, kır evinden kulesinin tepesi görülüyordu. Manastır kilisesi kutsal bir hac yeriydi ve oraya giden yol, beyaz çiçeklerinin arasında neredeyse hiçbir yeşil yaprağı görünmeyecek güzellikte çiçek açan ağaçların bulunduğu çayırlardan geçiyordu. Sabahları deniz rüzgârının canlandırdığı

bu bahçelerde kimseler yoktu; ancak yine de, çiçeklerin özünde yatan o güçten dolayı, sanki hayal bahçelerinde dolaşıyormuş gibi bir tinsel etkisi vardı havanın. Az sonra bir tepenin üzerindeki manastır karşımıza çıkmıştı. Ziyarete gelenlerin heykele bakarak söyledikleri şarkıya eşlik eden orgu uzaktan bile duymaya başlamıştık.

Kapıcı bizi kilisenin içinden geçirirken, kutsal heykelin karşısında da saygıyla eğilmiştik. Yüce anayı, bulutların üzerindeki bir tahtta otururken görüyorduk ve ayaklarını, bir taburede dinlendirir gibi, üzerine dünyaya doğru bakan bir yüz çizili olan hilale dayamıştı. Böylece tanrıça, tahtını faniliğin üzerine kuran ve aynı zamanda getirici ve birleştirici olarak saygı duyulan güç olarak betimlenmişti.

İç kapıda bir rehber bizi karşılamış ve Peder Lampros'un denetimindeki kitaplığa götürmüştü. Çalışmak için ayrılmış saatleri burada geçiriyordu ve bu kitaplıkta, yüksek raflardaki kalın kitapların arasında, onunla sık sık sohbet ediyorduk. Kapıdan ilk kez girdiğimizde, manastırın bahçesinden az önce gelmiş olan pederi, sessiz odanın ortasında elinde erguvan kırmızısı bir keklik çiğdemi salkımıyla bulmuştuk. Geniş kenarlı bahçıvan şapkası hâlâ başındaydı ve koridor penceresinden içeriye düşen rengârenk ışık beyaz paltosunun üzerinde oynuyordu.

Peder Lampros, yaklaşık elli yaşlarında, orta boylu, ince yapılı bir adamdı. Ona yaklaştığımızda, bizi bir tedirginlik sarmıştı, çünkü bu rahibin yüzü ve elleri bize tuhaf ve yadırgatıcı gelmişti. Daha doğrusu bunlar, sanki bir cesede aitti; içlerinde kan ve can olduğuna inanmak zordu. Sanki balmumundan yapılmışlardı; bu nedenle yüzündeki ifade ancak ya-

vaş yavaş yüzeye çıkıyor ve yüz hatlarına değil de yüzündeki ışıltıya yansıyordu. Tuhaf bir donukluğu vardı, özellikle de konuşurken sık sık elini kaldırdığında bir karikatür gibi duruyordu. Fakat yine de bu bedende, bir oyuncak bebeğe can veren nefes gibi içine sinmiş, bir tür zarif hafiflik vardı. Neşesi de eksik değildi pederin.

Selamlaşırken, Otho Kardeş heykeli övdü ve onda Fortuna ile Vesta'nın sevimliliğinin daha yüce bir görünümde birleştiğini gördüğünü söyledi; bunun üzerine rahip zarif bir hareketle başını öne eğdi, sonra gülümseyerek bize doğru kaldırdı. Sanki bu küçük övgüyü, biraz düşündükten sonra, bir adak olarak kabul buyuruyordu.

Bu ve başka birçok davranışından, Peder Lampros'un sohbetten kaçındığını anlamıştık; ayrıca, suskunluk onu daha güçlü gösteriyordu. Akımlar arasındaki tartışmalara katılmayarak, alimlerinden sayıldığı bilim alanında da benzer bir tutum sergiliyordu. Temel ilkesi, doğa tarihindeki *her* kuramın, dünya üzerindeki yaratılışa bir katkı anlamına gelmesiydi, çünkü insan aklı, yaratılışı her çağda yeniden yorumluyordu ve her yorumda, gelişen ve kısa süre sonra solan bir yapraktakinden daha fazla bir gerçeklik yaşamıyordu. Bu nedenle kendisini 'yaprakların içinde yaşayan' Phyllobius olarak adlandırıyordu; alçakgönüllülüğünden ve gururundan oluşan o tuhaf karışımın içinde yaşayan Phyllobius.

Peder Lampros'un çelişkiyi sevmemesi de, onda büyük bir inceliğe ulaşmış olan nezaketin bir belirtisiydi. Üstünlük kendisinde olduğundan, karşısındakinin söylediklerini alıyor ve daha yüce bir anlamda doğrulayarak geri veriyordu. Otho Kardeş'in selamı-

na bu şekilde karşılık vermişti ve bunun altında, ruhbanın yıllar boyunca edindiği ve yıllanan bir şarap gibi olgunlaştırdığı bir lütufkârlık yatmıyordu yalnızca; bunun altında, iyi ailelerde çocuklara verilen ve onlara ikinci, daha yumuşak bir kişilik kazandıran nezaket de vardı. Aynı zamanda bunun altında gurur yatıyordu; çünkü yönetici olan insan, karar sahibi olur ve görüşleri dinlemekle yetinir.

Peder Lampros'un eski Burgundlu bir soydan geldiği söyleniyordu, fakat o hiçbir zaman geçmişten söz etmezdi. Dünyevi yaşantısından kalma, kırmızı akikinin içinde bir Anka kuşu kanadı olan ve bunun altında 'sabrımın nedeni var' yazılı yüzüğü hâlâ takıyordu. Kişiliğinin iki kutbu burada da kendisini ele veriyordu: Alçakgönüllülük ve gurur.

Bahçesinde olsun, kitaplığında olsun, kısa süre sonra Falcifera Manastırına sıkça gitmeye başlamıştık. Peder Lampros Marina'da yıllardır yaprak topladığından ve kendi eliyle hazırladığı, her biri bir sanat yapıtı olan bir deste kurutulmuş yaprak almadan yanından ayrılmadığımızdan, bitki koleksiyonumuz eskisinden daha hızlı genişliyordu.

Bu dostluğun, eksenli bölünme üzerindeki çalışmamıza da katkıları oluyordu, çünkü arada bir akıllı bir kafa ile tartışmanın, bir plana yararı büyüktür. Bu bakımdan, pederin hiç belli etmeden ve yazarlık hırsı olmaksızın, yapıtlarımıza katıldığı izlenimini edinmiştik. Yalnızca büyük bir bilgi birikimine sahip olmakla kalmıyor, çalışmalarımızın anlamının bizi bir şimşek gibi delip geçtiği yüce anları sağlamayı da iyi biliyordu.

Bu yönlendirmelerden özellikle biri bizim için düşünmeye değerdi. Peder bır sabah bizi, manastır

bahçıvanlarının yaban otlarını erkenden yolduğu çiçekli bir yamaca, üzerine kırmızı bir bez örtülü bir noktaya götürdü. Bizi sevindirmek için, buradaki bir bitkiyi, yaban otu kazmalarından kurtardığını söylüyordu, fakat bezi kaldırdığında, Linnaeus'un *major* adını verdiği ve insan ayağının bastığı her yol kenarında biten sinir otu türünden taze bir bitkiden başka bir şey görememiştik. Ama bitkiye eğilip dikkatlice baktığımızda, olağanüstü büyük ve düzenli gelişmiş gibi görünmüştü bize; tepeden bakıldığında, oval yaprakların bölümlere ayrıldığını, ortada büyüme noktasının parlayarak yükseldiğini, kenarları tırtıllı yeşil bir daireyi görüyorduk. Bu yaratık, gövdesi ile taze ve narın göründüğü kadar, simetrinin tinsel aydınlığıyla da yok edilemez gibiydi. O anda bir ürperti sarmıştı bizi; yaşama isteğiyle ölüm isteğinin içimizde birleştiğini hissediyorduk; ayağa kalktığımızda Peder Lampros'un gülümseyen yüzüne baktık. Bize bir sır vermişti.

Adının Hıristiyanlar arasında büyük bir saygı ile anıldığını, öğüt ve avuntu bekleyen çok kişinin onun yanına geldiğini düşününce, bize gösterdiği ilginin değerini daha iyi anlıyorduk. Fakat on iki tanrılara tapanlar ya da büyük dehlizlerde ve etrafı çitlerle çevrili korularda tespih böceklerine tapılan kuzeydeki bölgelerden gelenler de onu seviyordu. Yanına geldiklerinde, peder onlara da aynı güçten bahşediyordu, fakat bunu bir rahip edası ile yapmıyordu. Birçok tapınağı ve gizemi bilen Otho Kardeş, bu kadar birikimi katı kurallarla bağdaştırabilmenin, aklın bir mucizesi olduğunu sık sık yineliyordu. Otho Kardeş, dogmanın da ruhsallaştırmanın aşamalarına eşlik ettiğini söylüyordu; tıpkı ilk ilmeklerinde altın ve erguvanla

dokunan sonra her adımda görünmez niteliğe kavuşan, bu arada deseni ışıkta yavaş yavaş kaybolan bir kumaştan yapılmış bir elbise gibi.

Marina'da söz sahibi olan herkesin ona duyduğu güvenden dolayı, Lampros olayların gidişatından tümüyle haberdardı. Orada oynanan oyunu görmemezlikten gelmeyi herkesten daha iyi beceriyordu ve bu nedenle, sürdüğü manastır yaşantısını olayların etkilememesi tuhaf geliyordu bize. Sanki tehlikenin yaklaştığı ölçüde daha da neşeleniyor ve daha güçlü ışıldıyordu.

Kır evimizde odun ateşinin başında oturduğumuzda çok kez bu konuyu konuşuyorduk; çünkü tehlikeli dönemlerde böyle adamlar sallanan insan soyunun arasından kuleler gibi yükselirler. Yıkımın onarılamayacak kadar ilerlediğini mi düşünüyor diye soruyorduk bazen kendimize; ya da alçakgönüllülük ve gurur, onun, taraflar arasındaki kavgaya ister sözle, ister davranışla karışmasını engelliyor muydu? Fakat onun gibi kişiliklerin, dehşetin yok edilmesine gerek duymadığını ve böylelerinin, bir zafer takından baba evine girer gibi, ateşin yüksek derecelerine girmek için yaratıldıklarını söyleyerek, en iyi çözümlemeyi Otho Kardeş yapmıştı. Ona göre, manastır duvarlarının arkasında bir hayalperest gibi yaşayan bu adam, belki de aramızda gerçekliğin özünü bulan tek kişiydi.

Ne olursa olsun Peder Lampros kendi güvenliğini düşünmese de, bizim için kaygılıydı. Phyllobius diye imzaladığı ve o sıralar şurada burada açan az bulunur bir çiçeği aramaya çıkmamız için bizi uyaran küçük kâğıtları geliyordu sık sık. O zaman, bizim belli bir saatte başka bir yerde olmamızı istediğini anlıyor ve buna göre davranıyorduk. Bu yolu seçmişti,

çünkü açılmaz mühürlerin altındaki çok şeyden haberi oluyordu.

Ulakların, evde olmadığımızda, bu mektupları bize Erio aracılığıyla iletmeleri, ama Lampusa'ya vermemeleri de dikkatimizi çekiyordu.

15

Yıkım, mermer yalıyarlara daha güçlü vurmaya başladığında, Moritanya'daki zamandan kalma anılar içimizde canlanıyordu ve şiddetten nasıl bir çıkış yolu bulunabileceğini düşünüyorduk. Marina'daki güçler hâlâ nazik bir dengedeydi, çünkü sülale loncaları birbiriyle çatıştığı ve Biedenhorn ile oğulları çelişkili davrandığı sürece Başormancının tarafında fazla adam yoktu.

Belovar ve sülalesiyle birlikte geceleri avcıları avlamayı ve karşımıza çıkan herkesi parçalayıp yol ağzına asmayı ve böylece, Tannicht köylerinden gelen bu zavallılarla anlayabildikleri tek dilde konuşmayı düşünüyorduk. Böyle planlar yapılınca, yaşlı adam büyük bir hazla geniş kamasını kınında, aşk oyununa hazırlanır gibi zıplatıyor, av seferlerini sıklaştırmamızı, iz sürecek köpeklerin kan koklamaktan kıpkırmızı olmuş dilleri yerlere sarkıncaya kadar aç bırakılmasını istiyordu. O zaman, içgüdünün gücü bizim bedenlerimizden de bir şimşek gibi geçiyordu.

Fakat herbaryumda ya da kitaplıkta durumu daha ayrıntılı konuştuğumuzda, her seferinde daha katı ve yalnızca akıl gücüyle direnmeye karar veriyorduk. Alta Plana'dan sonra, kesen ve delenlerden daha güçlü silahların da varolduğunu anladığımızı sanıyorduk,

fakat o sıralar, dehşetin sonsuz güce sahip olduğu eski dünyaya dönüyorduk çocuklar gibi. İnsana bahşedilen gücün farkında değildik henüz.

Bu bakımdan Peder Lampros'la olan ilişkimizin değeri bizim için çok büyüktü. Marina'ya geri dönmekle, her anlamda yürekten bir karar vermiş olduk; fakat yine de böyle bir buhran öncesinde bir başkası bize yardım için gönderiliyordu. İyi öğreticinin yakınlığı aslında bize istediğimizi veriyor ve bizim biz olabilmemizi sağlıyordu. Bu nedenle bu soylu örnek, kalbimizin derinliklerinde yaşıyordu, çünkü neleri yapabileceğimizi ona bakarak anlıyorduk.

Şimdi bizim için Marina'da yeni bir yaşam başlamıştı. Ülkede cinayetler çürüyen ağaçların üzerindeki mantarlar gibi çoğalırken, çiçeklerin gizemli dünyasına giderek daha çok gömülüyorduk, çiçek sapları ve sayvanları, eskiden olduğundan daha büyük ve daha parlak görünmeye başlamışlardı bize. Her şeyden önce dil üzerindeki çalışmalarımızı sürdürüyorduk, çünkü söz, parlaklığı karşısında zorba gücünün solduğu, büyülü bir kılıçtı bizim için. Söz, özgürlük ve akıl ayrılmaz bir üçlüydü.

Uğraşlarımızın işe yaradığını söyleyebilirim. Bazı sabahlar büyük neşe içinde uyanıyorduk ve dilimizde, çok sağlıklı insanlara özgü o güzel tadı hissediyorduk. O zaman nesnelere ad vermek bize zor gelmiyordu ve kır evinde, odaları manyetik yüklü bir mekândaymışız gibi hareket ediyorduk. Hafif bir sarhoşluk ve burgaç içinde, odalarda ve bahçede dolaşıyor, küçük kâğıtlarımızı şöminenin üzerinde bırakıyorduk.

Böyle günlerde, güneş yükseldiğinde, mermer yalıyarların tepesine çıkıyorduk. Engerek yılanlarının

kırmızı hiyerogliflerinin üzerinde, yılan patikası boyunca yürüyor ve yalıyar merdivenlerinin güneşte parlayan basamaklarını çıkıyorduk. Yalıyarların, öğle vakti gözleri kamaştıracak kadar parlayan en yüksek tepesinden uzun süre aşağıya bakıyorduk, bakışlarımız güzellikleri her kıvrımda, her tepede yakalamaya çalışıyordu. Sonra bu güzellik, gözlerimizden bir çapak gibi düşüyordu ve onu, nesnelerin şiirlerde yaşaması gibi, yok edilmezliğinin parlaklığında kavrıyorduk.

Yıkımın, elementlere dokunamadığını ve yüzeydeki yanılgının, güneşe karşı koyamayan sis gibi dalgalandığını bilmek bizi sevindiriyordu. O parçalanmaz hücrelerde yaşasaydık, o zaman yıkımın her aşamasında, açık kapılardan geçer gibi, biri diğerinden daha aydınlık şölen odalarına gireceğimizi hissediyorduk.

Mermer yalıyarların tepesinde durduğumuzda, Otho Kardeş yaşamın anlamının bu olduğunu söylüyordu çoğu kez; çocuğun oynarken babasının yaptıklarını yinelemesi gibi, geçici olanda yaratılışı yinelemek. Tohumun ve üremenin, insanın ve düzenin, resmin ve şiirin taşıdığı anlam, bunlarda büyük yapıtların, kolayca kırılan renkli camdan aynalardaki gibi, ortaya çıkmasıymış.

16

Onurlu günlerimizi anımsamaktan hoşlanıyoruz. Fakat bayağılığın bizi ele geçirdiği günleri de yok saymamalıyız. Güçsüz olduğumuz zamanlarda yıkım, intikam tanrılarının tapınaklarındaki heykeller gibi,

korkunç bir biçimde karşımıza çıkıyor. Sabah gün ağarana dek kır evinde sıkılarak dolaştığımız ve herbaryumda, kitaplıkta keyifsizce oturup düşündüğümüz sabahlar oluyordu. O zaman kepenkleri sıkıca kapatıyor ve bize kimi yolculuklarda eşlik etmiş olan sararmış sayfaları ve yazıları okuyorduk. Eski mektuplara bakıyor ve avunabilmek için, yüzyıllar önce çürümüş kalplerin bize sıcaklık sunduğu vefakâr kitapları açıyorduk. Yeryüzündeki büyük yazların sıcağı, karanlık kömür damarlarında böylesine sürüp gidiyor.

Tuhaflığın egemen olduğu böyle günlerde taze çiçek kokusu çok keskin olduğundan, bahçeye açılan kapıları da kapatıyorduk. Akşam olduğunda, Lampusa'nın komet yılında fıçılanmış şarabından bir testi doldurması için Erio'yu yalıyar mutfağına gönderiyorduk.

Sonra şöminedeki odun ateşi alevlendiğinde, Britanya'da edindiğimiz eski bir geleneğe uyarak, koku amforalarını ateşe koyuyorduk. Bunu yaparken, mevsimine göre çiçek yaprakları topluyor ve bunları kuruttuktan sonra geniş ve şişkin kaplara basıyorduk. Kışın kapaklarını açtığımızda, rengârenk bitkiler, çoktan solmuş, kuruyup sararmış ipek ve matlaşmış erguvan rengini almış oluyorlardı. Fakat bu çiçek ürününden muhabbetçiçeği tarhlarını ve gül bahçelerini anımsatan duru, harika bir koku yükseliyordu.

Bu buruk bayramlarda balmumundan yapılmış ağır mumlar yakıyorduk. Bunlar, vahşi Taurus'ta çoktan ölmüş olan Provans şövalyesi Deodat'ın veda armağanı olarak verdiği mumlardandı. Bunların ışığında bu soylu dostumuzu ve güneş, Ege'nin bulutsuz gökyüzünde batarken, Rodos'un yüksek surları

üzerinde sohbet ederek geçirdiğimiz akşamları anıyorduk. Güneşin batmasıyla birlikte kadırga limanından kente doğru hafif bir esinti geliyordu. Sonra güllerin kokusu incir ağaçlarının kokusuyla karışıyor, uzak ormanların ve yaban otu yamaçlarının esansı denizden gelen esintinin içinde eriyordu. Fakat bunlardan daha güzeli, kenarındaki sarı düzlüklerde papatyaların açtığı taşocaklarından yükselen derin ve nefis kokuydu.

Bu kokuyla birlikte bal yüklü son arılar da havalanıyor ve surlardaki çatlak ve mazgalların arasından küçük bahçelerdeki sepetlere doğru uçuyorlardı. Prota d'Amboise tabyalarının üzerinde dururken, onların sarhoş vızıltısı bizi çoğu kez o kadar büyülemişti ki, ayrılırken Deodat bize onların mumundan yüklüce bir miktar vermişti; 'Gül adasının altın vızıltıcılarını unutmamanız için' demişti. Gerçekten de mumları yaktığımızda fitillerinden, Arap bahçelerinde açan, narin, kuru bir çiçek ve baharat aroması yayılıyordu.

Böylelikle kadehimizi eski ve uzak dostlara ve bu dünya ülkelerine kaldırıyorduk. Ölümün rüzgârları esmeye başladığında, hepimizi bir korku sarar. O zaman yiyip içerek, daha ne kadar zaman bizim için sofralarda yer ayrılacak diye düşüncelere dalarız. Çünkü dünya güzeldir.

Bunun yanısıra zihinsel işlerle uğraşan herkesin alışık olduğu bir düşünce bizi sıkıyordu. Bitkileri inceleyerek yıllarımızı geçirmiş ve bu arada gaz harcamaktan ve zahmetten de kaçınmamıştık. Babadan kalma mirası da buna severek eklemiştik. Şimdi ilk olgun meyveler kucağımıza düşüyordu. Sonra bir de mektuplar, yazılar, alıntılar ve kurutulmuş yapraklar, savaş ve yolculuk yıllarından kalma günceler ve özel-

lıkle, bın bır parçadan bır araya getirdiğimiz ve mozaiği epey gelişmiş olan dil üzerindeki çalışmalarımıza ilişkin malzemeler vardı. Bu elyazmaları üzerinde önceleri ancak bazı düzeltmeleri yapmıştık, çünkü Otho Kardeş sağırların karşısında müzik çalmanın kötü bir uğraş olduğunu söylüyordu. Yazarın yalnızlığa mahkûm olduğu bir zamanda yaşıyorduk. Yine de bu durumda bazılarını basılmış olarak görmek isterdik. Sonradan gelecek ünün hayali için değil, basılmış yazıda, yalnız olan insanların da bakarak büyülendiği, tamamlanmışlığın ve değiştirilemezliğin mührü bulunduğu için isterdik. İşler yoluna girdiği zaman gözümüz arkada kalmadan gideriz.

Yapraklarımız için kaygılandığımızda, Phyllobius'un neşeli soğukkanlılığını anımsıyorduk çoğu kez. Fakat dünyada çok farklı bir biçimde yaşıyorduk. İçinde yaşadığımız ve kök saldığımız bu yapıtlardan ayrılmak zorunda olmamız üzüntü veriyordu bize. Fakat teselli olarak Nigromontan'ın, böyle bir ruh halinde bulunduğumuzda bakıp neşelendiğimiz aynasına sahiptik. Bu ayna eski öğretmenimin mirasından kalmaydı ve özelliği, içinden geçen güneş ışınlarının yoğunlaşarak güçlü bir kor haline gelmesiydi. Nigromontan, böyle bir kor ile alevlenen şeylerin, en doğrusu saf damıtıkla karşılaştırılabilecek bir biçimde sonsuzluğa geçtiğini söylüyordu. Bu sanatı, eşyalarının ölülere sonsuz yolculukta eşlik etmesi için yakıldığı Uzakdoğu'nun manastırlarında öğrenmişti. Benzer bıçımde, aynanın yardımıyla alevlendirilen her şeyin, görünmezlik içinde, çelik kapılar ardında olabileceğinden daha güvende olduğunu söylüyordu. Ne dumanı tüten ne de kızıllığı olan bu alevle, her şey yok edilişin ötesindeki dünyalara götürülüyormuş.

Nigromontan buna 'Hiçliğin içindeki güvenlik,' diyordu ve biz de, yok edilme zamanı geldiğinde ona başvurmaya karar vermiştik.

Bu nedenle aynaya, yüce odaları açan bir anahtar gibi bakıyor ve böyle akşamlarda parıldayışına bakmak için onu saran mavi mahfazayı dikkatlice açıyorduk. Sonra, elektrondan yapılmış çerçeveli kristal cam, mum ışığında parlıyordu.

Nigromontan, cesaretine uygun bir özdeyişi bu çerçevenin üzerine Run yazısıyla kazımıştı:

> Ve dünya bir fişek gibi saçılsa da,
> dönüşümümüz ateş ve akkordur.

Arka yüze, bir Brahman'ın elinin bu aynanın yardımıyla alevlendirdiği odun yığınının üzerine süslü ölü giysileri içinde şarkı söyleyerek çıkmış olan üç dul kral karısının isimleri Çubuk yazısıyla kazınmıştı.

Aynanın yanında, neceftaşından kesilmiş ve Vesta'nın armasıyla süslenmiş bir de küçük lamba vardı. Güneşin uzak olduğu saatlerde ateşin gücünü korumak ya da acelenin gerektirdiği anlar için düşünülmüştü bu. Sonradan Phönix ismini alan Peregrinus Proteus, büyük bir insan kalabalığının önünde, gökyüzüyle birleşmek için kendisini alevlere attığında, Olimpia'daki odun yığını da meşalelerle değil, bu lambayla yakılıyordu. Dünya bu adamı ve yüce davranışını, yalnızca Lukian'ın yalan dolu karikatürü aracılığıyla tanır.

Her iyi silahta sihir gücü vardır; daha bakarken bile kendimizi canlanmış hissederiz. Bu, Nigromontan'ın aynası için de geçerliydi; ışınları bize tümüyle

yok olmayacağımızı, hatta içimizdeki güzelliklerin adi güçler için ulaşılmaz olduğunu söylüyordu. Böylece yüce güçlerimiz, kristalden kartal saraylarındaymış gibi yaralanmaz biçimde saklı duruyordu.

Peder Lampros tabii ki gülümsüyor ve zihin için de lahitlerin bulunduğunu söylüyordu. Fakat yok ediliş ânı, yaşamın en önemli ânı olmalıymış. Burgaçlarında güneş yayları yansıyan uzak akıntılara yakın olmak ister gibi, ölüme yakın olmak isteyen bir rahip bunu söyleyebiliyordu. Fakat biz hayatı dolu dolu yaşıyorduk ve bedensel gözün de görebileceği işaretlere çok gerek duyduğumuzu hissediyorduk. Biz ölümlülerin karşısına o tek ve görünmez ışık ancak renklerin çeşitliliği içinde çıkar.

17

Bizi tuhaf bir sıkıntının sardığı günlerin, ülkenin neşeli yüzünü yitirdiği sisli günler olduğu dikkatimizi çekiyordu. Berbat mutfaklardan sızarcasına, dumanlar ormanlardan sızıyor ve geniş şeritler halinde Campagna'yı kaplıyordu; mermer yalıyarlarda yoğunlaşıyor, güneş doğarken dereler gibi akıyor, kiliseleri, tepelerine kadar beyaz dumana gömüyordu. Böyle havalarda görme gücümüzden yoksun olduğumuzu ve kötülüğün ülkeye kalın bir palto altında gizlice girdiğini hissediyorduk. Bu nedenle günü lamba altında ve şarap eşliğinde evde geçirmekle iyi yapıyorduk; yine de çoğu kez bir şey bizi dışarıya çıkmaya itiyordu. Çünkü dışarıda yalnızca ateşböcekleri faaliyetlerini sürdürmüyor, sanki aynı zamanda doğa da

biçimini değiştiriyormuş gibi geliyordu bize; sanki doğanın gerçekliği azalıyordu.

Bundan dolayı sisli günlerde de araştırma gezintilerine çıkmayı kararlaştırmıştık ve böyle zamanlarda özellikle otlaklara gidiyorduk. Her seferinde belli bir otu bulmayı amaçlıyorduk; zihnin, yabanıl yetişme alanlarının sınırlarını, üzerine çıkarak gözlediği sütunlardan birini oluşturan Linnaeus'un mucizevi yapıtına bu karmaşada bağlı kalmaya çalışıyorduk diyebilirim. Bu anlamda, kopardığımız küçük bir bitkicik bize çoğu kez büyük ışık tutuyordu.

Bir tür utanma duygusu diye nitelemek istediğim bir şey de buna ekleniyordu; çünkü orman serserilerini düşman olarak görmüyorduk. Bu nedenle, bitki avına çıktığımızı, savaşta olmadığımızı ve böylelikle, bataklıklardan ve yaban hayvanlarından uzak durur gibi, adi kötülükten uzak durmak zorunda olduğumuzu hep anımsıyorduk. Bu hortlakların özgür iradeye sahip olduklarına inanmıyorduk. Böyle güçler hiçbir zaman bize, gerçeği göz önünden kaybettirecek kadar hükmedici olmamalıdır.

Böyle günlerde mermer yalıyarlara çıkan basamaklar sisten dolayı ıslak oluyordu ve üzerindeki bulutları serin rüzgârlar püskürtüyordu. Otlaklarda çok şeyin değişmesine karşın eski patikaları yine buluyorduk. Artık soğuk bir yanık kokusunun sindiği bereketli çiftliklerin yıkıntıları arasından geçiyordu bu patikalar. Çökmüş ahırlarda sığırların kemiklerinin ağardığını görüyorduk, hepsinin nalları, boynuzları ve boyunlarındaki zincirler hâlâ duruyordu. İç avluda ev eşyaları, çapulcuların pencereden attığı, sonra da yağmalayıp bıraktığı gibi duruyordu. Kırık bir beşik şandalyeyle ve masa arasında yatıyordu, çevresini

ısırgan otları bürümüştü. Arasıra çoban topluluklarına rastlıyorduk; az sayıdaki cılız hayvanı güdüyorlardı. Otlaklarda çürüyen kadavralardan salgın hastalık yayılmış ve sürülerin telef olmasına yol açmıştı. Düzenin yıkılması hiç kimseye hayır getirmiyor.

Bir saat sonra ihtiyar Belovar'ın çiftliğine gelmiştik; eski zamanları anımsatan neredeyse bir tek o kalmıştı, çünkü çok hayvanı vardı ve yeşil söğütlerin arasında zarar görmeden yaşıyordu. Bunun nedeni, Belovar'ın aynı zamanda bağımsız bir çoban ve sülale reisi olmasıydı. Kargaşa başladığından beri toprağını her türlü serseriden temizlemişti, öyle ki, uzun süreden beri hiçbir avcı ve çapulcu onun uzağından bile geçmeye cesaret edemiyordu. Tarlada ve çalılıklarda bu adamlardan öldürdükleri olursa yaptığı iyi işler arasına sıralıyordu bu olayı ve böyle bir nedenden dolayı kamasına çentik bile atmıyordu. Sınırlarının içinde telef olan her hayvanın derine gömülmesine ve kötü kokunun yayılmaması için kireçle örtülmesine büyük özen gösteriyordu. Onun yanına kırmızı ve benekli büyük sığır sürüleri arasından geçerek varılıyordu; evi ve ahırları daha uzaktan bile ışıldıyordu. Onun sınırlarını koruyan küçük tanrılar da, hep yeni adakların parlaklığında gülümsüyordu bize.

Savaşta bir dış mevzi bazen kale düştükten sonra bile zarar görmeden ayakta kalabilir. İhtiyarın çiftliği bizim için böyle bir destek noktasıydı. Burada güven içinde dinlenebiliyor ve onunla sohbet edebiliyorduk; bu arada genç karısı Milina bize mutfakta şarapla safran kaynatıyor, tereyağlı pasta pişiriyordu. İhtiyarın bir de neredeyse yüz yaşında olan ve buna karşın evin ve ahırların içinde bir lamba gibi dimdik dolaşan annesi vardı. Onunla konuşmak hoşumuza gidi-

yordu, çünkü otlardan anlıyordu, kanı donduran güçte sözler biliyordu. Yolumuza devam etmek için ayrılırken, eliyle bize dokunmasına da izin veriyorduk.

Çoğu kez ihtiyar bize eşlik etmek istiyordu, fakat onu ancak istemeyerek yanımıza alıyorduk. Çitlerin etrafında bir kurt dolanmaya başladığında köpeklerin hareketlenmesi gibi, onun yakınlığı da, Tannicht köylerinden gelen serserileri üzerimize çekiyordu. Sanırım ihtiyarın istediği de buydu; fakat bizim oradaki amaçlarımız başkaydı. Silahımız, uşaklarımız yoktu, sisin için de kendimizi belli etmemek için üzerimize hafif, gümüş grisi paltolar giyiyorduk. Sonra bataklık ve sazlıkların içinden dikkatlice dokuna dokuna ormanın kenarına doğru ilerliyorduk.

Otlakları terk ettikten hemen sonra, şiddetin daha yakın ve daha güçlü olduğunu anlamıştık. Sis çalıların arasında yoğunlaşıyor, sazlıklar rüzgârda hışırdıyordu. Hatta üzerinde yürüdüğümüz toprak bile bize daha yabancı ve belirsiz geliyordu. Fakat bundan daha tuhaf olanı, buraları anımsayamamamızdı.

Sonra her yer bizi yanıltmaya, sallanmaya ve düşte görülen yerlere benzemeye başlamıştı. Gerçi çok iyi bildiğimiz yerler vardı, fakat bunların hemen yanında ansızın denizden yüzeye çıkan adalar gibi yeni ve gizemli yerler beliriyordu. Buranın doğru ve gerçek bir topografyasını oluşturmak için var gücümüzle çabalıyorduk. Bu nedenle ihtiyar Belovar'ın peşinde olduğu maceralardan kaçınmakla en doğrusunu yapıyorduk.

Bataklık ve sazlıklarda çoğu kez saatlerce yürüyor ve dinleniyorduk. Bu yolun ayrıntılarını anlatmıyorsam, dilin ötesinde ve sözcüklerin büyüsünden et-

kilenmeyen şeyler yapmış olmamızdandır. Zihnin, betimleyemediği yerlere düşte ya da derin düşüncede gitmeye çalıştığını herkes bilir. Sanki zihnimiz dolambaçlarda duvarlara dokunarak yolunu arıyor ya da bir resim bulmacasındaki gizli çizimleri görmeye çalışıyormuş gibiydi. Bazen olağanüstü canlanıyordu. Bu, yaptığımız en iyi iş oluyordu. Kavgada dil bile bize henüz yeterli olmuyor, tehlikeye karşı koyabilmek için düşlerin derinliklerine kadar inmemiz gerekiyormuş gibi geliyordu bize.

Bataklığın ve sazlığın içinde yalnız başımıza durduğumuzda, incelikli bir oyunun karşılıklı hamleleri gibi, bizi gerçekten sarıyordu başlamak. O zaman sis daha da yoğunlaşıyor, fakat aynı zamanda içimizdeki o düzen sağlayıcı güç de artıyor gibiydi.

18

Fakat bu gezintilerin hiçbirinde çiçekleri gözden kaçırmıyorduk. Pusulanın bilinmeyen denizlerde yolu göstermesi gibi, bize yönümüzü gösteriyorlardı. Fillerhorn'un içlerine kadar ilerlediğimiz ve sonra ancak ürpererek anımsadığımız o gün de böyle olmuştu.

Sabahleyin sisin ormanlardan mermer yalıyarların dibine kadar yayıldığını gördüğümüzde, kızıl orman kuşçuğunu aramayı kararlaştırmış ve Lampusa yanımıza alacağımız kahvaltıyı hazırladıktan kısa süre sonra yola çıkmıştık. Kızıl orman kuşçuğu ormanlarda ve çalılıklarda tek tük yetişen bir bitkidir ve diğer iki türünden farklı olarak Linnaeus'un ona verdiği Rubra adını taşımaktadır, fakat onlardan daha na-

dir yetişmektedir. Bu bitki çalılıkların seyrekleştiği yerleri sevdiğinden, Otho Kardeş onu aramak için en uygun yerin belki de Köppelsbleek çevresi olacağını söylemişti. Çobanlar, ormanın kıyısının Fillerhorn dairesi ile birleştiği yerde olduğu söylenen ve adı kötüye çıkmış olan bir düzlüğü bu isimle anıyorlardı.

Öğleyin ihtiyar Belovar'ın yanındaydık, fakat tüm zihin gücümüze gerek duyacağımızı düşündüğümüz için, orada yiyecek bir şey kabul etmemiştik. Gümüş grisi paltoları üzerimize almıştık ve büyükanne, dirençle karşılaşmadan bize elleri ile dokunduktan sonra, ihtiyar adam bizi gönül rahatlığıyla göndermişti.

Onun arazisinin sınırlarının hemen ötesinde tüm çizgileri silen ve kısa süre sonra insan yolunu kaybettiren yoğun bir sis bastırmıştı. Bataklık ve otlaklarda dönüp duruyorduk; arada bir yaşlı söğüt kümelerinin arasında ya da kenarında uzun hasır otları yetişen bulanık su birikintilerinde mola veriyorduk.

Bu ıssız bölge o gün daha hareketli görünüyordu, çünkü dumanın içinde seslenişler duyduğumuza ve sis içinde bizi görmeden yanımızdan geçip giden bazı karaltıları seçebildiğimize inanıyorduk. Bu hareketlilik içinde Fillerhorn'a giden yolu kesinlikle bulamazdık, fakat biz çiy otunu takip ediyorduk. Bu küçük bitkinin, ormanı çevreleyen nemli şeride yerleştiğini biliyor ve bir halı püskülünü takip eder gibi, yapraklarının parlak yeşil ve kırmızı tüylü deseninin peşinden gidiyorduk. Bu yolla, açık havada Fillerhorn'un tepesini mızrak sapları gibi daha uzaktan bile belli eden üç büyük kavak ağacına varmıştık. Bu noktadan sonra yarım daireyi izleyerek ormanın kıyısına kadar

gelmiş ve orada Fillerhorn'un en geniş düzlüğüne ayak basmıştık.

Iç içe geçmiş karadikenlerin ve kızıl ağaçların arasından geçtikten sonra içinde şimdiye kadar hiç balta sesi duyulmamış ormana girmiştik. Başormancının gururu olan yaşlı ağaç gövdeleri, nemin parlaklığında başlıklarını dumanın içinde gizleyen sütunlar gibi duruyordu. Geniş dehlizlerden geçer gibi onların altından geçiyorduk ve bir tiyatro sahnesindeki büyülü dekor gibi sarmaşıklar ve filbahriler görünmez yerlerden üstümüze sarkıyordu. Toprağı kalın bir yosun tabakası ve kabuklarında mantarların, ateş kırmızısı kadeh mantarlarının yerleşmiş olduğu çürüyen dallar kaplamıştı; öyle ki, mercan bahçelerinden geçen dalgıç duygusu sarıyordu bizi. Bu dev gövdelerden birinin yaşlılık ya da yıldırım sonucu devrildiği yerde, sarı yüksükotunun kalabalık kümeler halinde yetiştiği küçük açıklıklara çıkıyorduk. Dallarında vişneçürüğü çiçeklerin cenaze çanları gibi sallandığı güzelavratotu da yosunlu zeminden fışkırıyordu.

Hava sessiz ve ağırdı, fakat çok değişik türde kuşu ürkütüyorduk. Ateş tavuğunun, karaçamlar arasından geçerken çıkardığı ince cırıldamaları ve ardıç kuşunun şarkısını yarıda keserek uyarı ötüşleri çıkarmaya başladığını duyuyorduk. Boyunburan kuşu kikirdeyerek yüksek gürgenlerin gövdesine saklanıyor, meşe taçlarında sarıasmalar gülüşmelerle bize eşlik ediyordu. Güvercin gırlamasını ve ağaçkakanların ölü ağaca vuruşlarını da duyuyorduk uzaktan.

Biraz önümde giden Otho Kardeş açıklığın çok yakında olduğunu söyleyene kadar hafif bir yokuşu dikkatlice ve çok kez dinlenip sürünerek çıkmıştık. O anda, aradığımız kızıl orman kuşçuğunu alacaka-

ranlıkta parlarken görmüş ve sevinçle ona doğru koşmuştum. Bu çiçek, adını hak ediyordu, çünkü bakır rengi kayın yapraklarının arasına gizlice yuva yapmış küçük bir kuşa benziyordu. İnce yapraklarını ve baldilininkine benzer solgun uçlu erguvani çiçeğini görüyordum. Bir bitkiyi ya da hayvanı görüp bu kadar şaşıran araştırmacıyı, sanki doğa ona büyük bir armağan sunmuş gibi, mutlu bir duygu sarar. Böyle keşiflerde, dokunmadan önce bu mutluluğu benimle paylaşması için Otho Kardeş'e sesleniyordum, fakat az önce başımı ona doğru kaldırmak istediğim sırada onun beni korkutan feryadını duymuştum. Derin yaralar aldıktan sonra yaşam soluğu göğüsten işte böyle yavaşça çıkar. Tepenin doruğunda, hemen önümde donmuş gibi duruyordu, ona doğru koştuğumda elini kaldırmış ve bakışımı yönlendirmişti. O anda sanki bir pençe kalbime saldırdı, çünkü karşımda tüm alçaklığı ile zulmün merkezi duruyordu.

19

Ateş kırmızısı üzümler taşıyan küçük bir çalının arkasında duruyor, Köppelsbleek düzlüğüne doğru bakıyorduk. Hava değişmişti, çünkü bize mermer yalıyarlardan beri eşlik eden sis bulutlarından eser yoktu burada. Tersine, bir burgacın ortasındaki sessiz ve hareketsiz havanın içindeymiş gibi, her şey daha belirgin biçimde ortaya çıkıyordu. Kuş sesleri kesilmişti, yalnızca bir guguk kuşu, soyunun bir alışkanlığını yerine getiriyor, karanlık ormanın kıyısında oraya buraya zıplıyordu. Alaycı ve meraklı gülüşünü, gu-

guk guguk diye bir yakından, bir uzaktan duyuyor, sonra sesini birden yükselttiğinde ürperiyorduk.

Düzlük, ince bir çimen tabakasıyla kaplıydı; çöplüklerde yetişen gri tarakotunun gölgesinde kalan yerler çıplaktı yalnızca. Bu kuru çimlerin üzerinde tuhaf bir canlılıkta iki büyük çalılık yükseliyordu; ilk bakışta bunları defne ağacı sanmıştık, fakat yaprakları sarı benekliydi. Kapıları ardına kadar açık eski bir ahırın iki yanında yetişiyorlardı. Gerçi onları aydınlatan ışık güneş ışığı değildi, fakat parlak ve gölgesizdi, beyaza boyanmış binayı çok keskin çizgilerle öne çıkarıyordu. Duvarlar üç ayak üzerinde duran siyah kalaslarla bölümlere ayrılmıştı, bunların üzerinde gri bir padavra yukarıya doğru sivriliyordu. Sopalar ve kancalar da ona yaslanmıştı.

Karanlık kapının üzerinde, loş ışıkta dişlerini gösteren, sırıtarak sanki içeriye girmeye davet eden bir kafatası çiviliydi. Bir zincirin pırlantada bitmesi gibi, kahverengi örümceklerden oluşan dar çatı pervazı da sanki bu kafatasında sona eriyordu. Fakat pervazın duvara insan eliyle çivilendiğini hemen anlamıştık, çünkü onu tutan mıhları çok iyi görebiliyorduk.

Düzlüğü çevreleyen ağaçlarda asılı olan kafatasları ağarıyordu, aralarından bazılarının göz çukurlarını yosun kaplamıştı, kara bir gülümsemeyle bizi süzer gibiydiler. Guguk kuşunun kafatasının çevresinde dönerek yaptığı çılgın dansın dışında ortalık çok sessizdi. Otho Kardeş'in yarı bilinçli şunları fısıldadığını duymuştum: 'Evet, Köppelsbleek burası.' Ahırın içi neredeyse karanlıktı, yalnızca girişin hemen yanında deri gerilmiş bir işkence kasnağını görebilmiştik. Bunun arkasında, karanlık zeminde süngersi yığınlar be-

liriyordu. Çelik rengi ve altınsı sineklerin bir kovana girer gibi, ahıra girip bunlara doğru vızıldayarak ilerlediklerini görüyorduk. Düzlüğe büyük bir kuşun gölgesi düşmüştü. Açılmış kanatlarla çobantarağı tarlasına doğru inişe geçen bir akbabanın gölgesiydi bu. Ancak, kazılmış toprağa kırmızı boynuna kadar yavaşça gömüldüğünü gördüğümüzde, orada ufak tefek bir adamın baltayla işbaşında olduğunu ve kuşun, karganın saban peşinden gitmesi gibi, ona yardım ettiğini fark etmiştik.

Adam baltayı yere bırakmış, ıslık çalarak ahıra doğru gitmişti. Gri bir paltosu vardı, iyi bir iş becermiş gibi ellerini ovuşturduğunu görüyorduk. Ahıra girdikten sonra işkence kasnağında vuruş ve kazıma sesleri başlamıştı; bir hayalet neşesiyle şarkısına devam ediyordu bu arada. Sonra, sanki ona eşlik eder gibi köknarların arasında esen rüzgârı duymuştuk; ağaçlardaki kafatasları koro halinde takırdıyordu şimdi. Kancaların vuruşları ve buruşmuş ellerin ahır duvarı yanında çıkardığı hışırtı da karışıyordu rüzgârın sesine. Ölüm ülkesindeki bir kukla oyunu gibi, tahtamsı ve kemiksi bir sesti bu. Rüzgârla birlikte bizi iliklerimize kadar titreten sert, ağır ve tatlı bir çürük kokusu da yayılıyordu. İçimizde yaşam melodisinin en karanlık, en derin notasını çaldığını hissediyorduk.

Bu umacıyı ne kadar izlediğimizi sonradan anımsayamadık, belki bir andan uzun değildi. Sonra, sanki uyanmış gibi, el ele vermiş ve Fillerhorn ormanına geri koşmuştuk; bu sırada guguk sesleri alay ederek peşimizden geliyordu. Marina'yı örten sislerin kaynağı olan bu kötülük mutfağını biliyorduk artık, yolumuzu değiştirmek istemediğimizden, ihtiyar bize onu

tüm açıklığıyla göstermişti. Üzerinde Tyrannis'in kibirli saraylarının yükseldiği ve şölenlerinin hoş kokularının yayıldığı kilerler işte bunlardır: İçinde sonsuza dek lanetlenmiş serserilerin, insan onurunu ve özgürlüğünü ayaklar altına alarak eğlendiği en adi türden leş kokulu mağaralar. Sonra güzellikler susar ve gerçeklik, rüzgârdaki lamba gibi titremeye başlar. Daha henüz ilk sis bulutları toplanırken güçsüzler kaçmaya başlarlar bile, fakat savaşçı kastı bile maskelilerin aşağıdan bastiyonlara tırmandığını gördüğünde duraksar. Böylelikle savaşma cesareti bu dünyada ikinci sırada yer almaktadır; aramızda yaşayanların ancak en yüceleri dehşetin içine kadar ilerleyebilir. Tüm bu imgelerin ancak kalbimizde yaşadığını bilir ve seraplardan geçer gibi, onların içinden geçerek onurlu zafer taklarına girerler. Hatta sonra maskeler onların gerçekliğini olağanüstü arttırır.

Fakat bizi Köppelsbleek'teki ölü dansı çok derinden korkutmuştu; ormanın ortasında tüylerimizi ürperten guguk seslerine kulak veriyorduk. Utanç duygusu bizi sarmaya başlıyordu ve hemen düzlüğe bir daha geri dönmemizi isteyen Otho Kardeş olmuştu, çünkü kızıl orman kuşçuğu buluntu kitabına yazılmamıştı. Çok şeyin unutulduğunu öğrendiğimizden, bulduğumuz her bitki hakkında hemen orada günce tutuyorduk. Bu nedenle 'Florula Marinae'mizin dışarıda oluştuğunu söyleyebiliriz.

Guguk seslerine aldırmadan o küçük tepeye kadar gizlenerek gelmiş ve yerdeki yapraklar arasında küçük bitkiyi aramıştık. Ona bir kez daha iyice baktıktan sonra, Otho Kardeş kökünü spatülamızla topraktan çıkarmıştı. Sonra bitkinin her yanını pergelle ölçmüş ve tarihle birlikte buluntu yerinin özellikleri-

ni de kitapçığımıza yazmıştık. Biz insanlar, bize göre biçilen işlerle uğraşırken, görev başındayız; o zaman daha güçlü bir yaralanmazlık duygusunun bizi sarması ne ilginçtir. Bunu daha savaş alanında, ölümün soluğunu duyan savaşçının, kendisinden beklenen görevi severek yerine getirmesiyle anlamıştık. Aynı şekilde bize de bilim çoğu kez güç vermişti. Her şeye tanıyarak ve kamaşmadan yönelen gözün bakışında büyük bir güç yatmaktadır. Bu göz yaratılışla özel bir biçimde beslenmekte ve bilimin gücü de yalnızca burada yatmaktadır. Bu cılız bitkinin bile, solmayan biçimi ve oluşumuyla, bize çürük kokusuna direnme gücü verdiğini hissediyorduk.

Sonra büyük ağaçların arasından orman kıyısına yürüdüğümüzde, güneş sisli günlerde bazen batışından kısa süre önce göründüğü biçimiyle ortaya çıkmıştı. Dev ağaçların seyrelmiş taçlarında altınsı bir ışıldama vardı ve üzerinden geçtiğimiz yosunun parlaklığı da altın rengindeydi. Guguk sesleri artık çoktan kesilmişti, fakat en tepedeki kuru dallara ardıç bülbülleri görünmez biçimde kurulmuştu; sesleri serin nemi delip geçen harika şarkıcılardı bunlar. Sonra yeşil bir ışıkla akşam, mağaralardan çıkar gibi yükselmişti. Aşağıya sarkan hanımelleri sürgünlerinden derin bir koku yayılıyordu, renkli gece hayvanları vızıldayarak onların sarı çiçeklerine çıkıyordu. Sessizce titrediklerini, açılmış sayvan dudakları önünde kendilerinden geçerek havada durduklarını görüyorduk, sonra yine titreşerek ince ve hafif eğik hortumlarını tatlı zemine saplıyorlardı.

Üç kavak ağacının olduğu yerde Fillerhorn'u terk ettiğimizde, ayın soluk hilali altın rengini almaya başlamıştı bile, gökte yıldızlar beliriyordu. Alaca-

karanlıkta uşakları ve çobanlarıyla peşimize düşmüş olan ihtiyar Belovar'a sazlıkta rastlamıştık. Sonra safran şarabı içerken, Köppelsbleek'te ele geçirdiğimiz kırmızı bitkiyi gösterdiğimizde ihtiyar gülmüştü; ama biz susmuştuk; vedalaşırken, güzel ve zarar görmemiş çiftliğinde tetikte olmasını rica etmiştik.

20

Bizi yeniden sınayan deneyimler vardır, Köppelsbleek'teki işkence barakasını görmek bunlardan biriydi bizim için. Önce Peder Lampros'u ziyaret etmeye karar vermiş, fakat daha Falcifera Manastırına ulaşamadan kaderin oyununa gelmiştik.

Ertesi gün herbaryumda ve kitaplıkta uzun alıntıları düzene sokmaya ve birçok şeyi de yakılmak üzere bir kenara koymaya başlamıştık bile. Artık tehlikenin yakınlığını fark etmiştik. Sonra, hava kararmaya başladığında çiçeklerin kokusunu içime çekmek için bahçede teras parmaklığının üzerinde biraz daha oturmuştum. Güneşin sıcaklığı çiçek tarhlarının üzerinde hâlâ hissediliyordu, ama tozun kokusunu bastıran ilk serinlik de kıyıdaki otlardan yükseliyordu. Ayçiçeklerinin ve eşekçiçeklerinin soluğu, kır evinin bahçesine mermer yalıyarlardan bir çağlayan gibi inmişti. Bazı kokular vardır alçalır, bazıları vardır yükselir, bu ağır dalgaların içinden de hafif ve narin bir aroma yükseliyordu.

Bu aromayı izlemiş ve Zipagu'dan gelen yaldız şeritli büyük zambağın alacakaranlıkta açmış olduğu-

nu görmüştüm. Altınsı haleli beyaz sayvanı güzelce süsleyen kaplan desenini görebilmeye yetecek kadar ışık vardı hâlâ. Çevresinde altı ince başçığın daire biçiminde sıralandığı dişiorganı, çanın içindeki tokmak gibi duruyordu beyaz zemin üzerinde. Çok saf afyona benzer kahverengi bir tozla kaplıydılar sanki ve kelebekler ona henüz konmamıştı, ortasındaki narin yarığı halen parlıyordu. Üzerine doğru eğilmiş, tüylerinin, doğanın oyuncağı gibi, titreştiğini görmüştüm: sesler yerine hindistancevizi esansı yayan bir çan gibiydiler. Bu narin yaratıkların böylesine büyük bir sevgi gücü taşımaları her zaman bir bilinmez olarak kalacaktır.

Ben zambaklara bakarken aşağıda üzüm bağında ince mavi bir ışık parlamış, yavaş yavaş asmalı yamaca tırmanmıştı. Sonra kır evinin kapısının önünde bir arabanın durduğunu duymuştum. Konuk beklememize karşın, engerek yılanlarından dolayı aşağıya, kapıya koşmuş ve orada, neredeyse duyulamayacak kadar hafif bir vızıltı çıkaran bir böcek gibi, hırıldayan büyük bir arabanın durduğunu görmüştüm. Araba, Neuburgund soylularının kendilerine seçtiği renkleri taşıyordu ve biri Moritanyalılar'ın karanlıkta haberleştikleri işareti taşıyan iki adam duruyordu önünde. Bana adını söyledi: Braquemart, bu adı anımsıyordum; sonra beni yanındakiyle, Sunmyra'nın genç prensiyle tanıştırdı, Neuburgund soyundan büyük bir beydi bu. Kır evine girmelerini rica etmiş, onlara yolu göstermek için ellerinden tutmuştum. Üçümüz yan yana loş ışıkta ağır adımlarla yılan patikasını çıkmıştık; prensin hayvanlarla pek ilgilenmediğini, ama Braquemart'ın onlardan alaycı bir ta-

vırla da olsa çok dikkatlice uzak durduğunu fark etmiştim.

Otho Kardeş'e rastladığımız kitaplığa gitmiş, Lampusa şarapla kurabiye getirirken biz de konuklarımızla sohbete başlamıştık. Braquemart'ı önceden tanıyorduk, fakat onu hep kısa süreler görmüştük, çünkü her zaman yolculuktaydı. Biraz kaba bulduğumuz, ufak tefek, esmer, zayıf bir adamdı, fakat tüm Moritanyalılar gibi o da akılsız değildi. Genelde egzotik maceralarda rastlanan kaplan avcılarına benzettiğimizden şaka olsun diye bu adla anardık onu. Spor yapmak için sarp kayalıklara tırmanırcasına tehlikeye atılıyordu; düzlüklerden nefret ediyordu. Engellerden korkmayan güçlü bir yüreği vardı; fakat bu erdeme kibir de eşlik ediyordu. Güce tapan herkes gibi, yabanıl hayallerini ütopya dünyalarına taşıyordu. Dünyada ezelden beri iki ırkın, efendilerin ve uşakların, varolduğuna ve bunların zamanla birbirlerine karıştıklarına inanıyordu. Bu bakımdan yaşlı barutkafanın bir öğrencisiydi ve onun gibi, yeniden bir ayrım istiyordu. Her yüzeysel kuramcı gibi, o da bilimdeki güncelliği izliyor ve özellikle arkeolojiyle ilgileniyordu. Kazmamızın aklımızda olanları mutlaka bulacağını anlayacak kadar duyarlı değildi, kendisinden öncekiler gibi, bu yolla insan ırkının ilk yerleşim yerini bulmuştu. Bu kazıları anlattığı oturuma biz de katılmış ve uzak bir çölde tuhaf bir platoya rastladığını öğrenmiştik. Anlattığına bakılırsa, orada geniş bir düzlükte somaki taşından geniş kayalıklar yükseliyormuş; hava şartları onları aşındırmamış, düzlükte bir bastiyon ya da kaya adaları gibi duruyorlarmış. Braquemart onlara tırmanmış ve tepelerinde, yaşlarını tarih öncesi olarak betimlediği sarayların ve güneş

tapınaklarının yıkıntılarını bulmuş. Bunların ölçülerini ve özelliklerini sıraladıktan sonra o ülkeyi imgelerle canlandırmıştı. Gözün görebildiği yere kadar çobanların ve çiftçilerin sürüleriyle dolaştığı verimli yeşil otlakları göstermişti; bunların yükseğinde, porfir kayalıklarda kızıl ihtişam içinde bu dünyanın en eski efendilerinin kartal yuvaları vardı. Çoktan kurumuş olan nehirde de erguvani güverteli gemileri aşağıya doğru yüzdürmüştü; yüzlerce küreğin böcek düzeninde suya dalışı görülüyor, fıçılar birbirine vuruyor ve bahtsız kürek mahkûmlarının sırtına inen kırbacın sesi duyuluyordu. Bu imgeler tam Braquemart'a göreydi. Çok tehlikeli olan somut hayalcilerden biriydi o.

Genç prensin aklı bambaşka bir yerdeydi. Yirmi yaşını ancak doldurmuş olabilirdi, ama yaşıyla tuhaf bir karşıtlık içindeki ağır bir acının ifadesini taşıdığını hemen fark etmiştik. Uzun boylu olmasına karşın, sanki uzunluk başını döndürüyormuş gibi, kambur duruyordu. Bizim neler konuştuğumuzu da duymuyor gibiydi. İleri bir yaş ile taze gençliğin onda birleştiği izlenimini edinmiştim; soyun yaşlılığı ve onun gençliğiydi bu. Kişiliğinde çöküntünün derin izleri vardı; eskiden kalma büyüklüğün izleri ve yeryüzünün her mirasa uyguladığı acımasızlığı belirgindi onda, çünkü miras ölü malıdır.

Marina için yapılan kavgaların son evresinde soyluların ortaya çıkmalarını beklemiştim; çünkü soylu kalplerde halkın acısı en sıcak biçimde yanar. Adalet ve gelenek duygusu yok olduğunda ve dehşet duyuları bulandırdığında, günübirlik insanların güçleri çok çabuk tükenmiş olur. Fakat eski soylarda gerçek ve meşru ölçünün bilinci yaşar ve onların içinden adale-

tin yeni fidanları fışkırır. Bu nedenle tüm halklarda soylu kana öncelik tanınmaktadır. Yine de soylu savaşçıların günün birinde kalelerden ve şatolardan özgürlük savaşına öncülük etmek üzere ayağa kalkacağını düşünmüştüm. Bunun yerine, kendisi desteğe gerek duyan ve yıkımın ne kadar ilerlemiş olduğunu tüm açıklığıyla gözler önüne seren bu zamanından önce yaşlanmış adamı görüyordum. Yine de bu yorgun hayalcinin kendisini düzeni düzeltmekle görevli sayması muhteşemdi; en güçsüz olanlar ve en masumlar bu dünyanın onurlu yüklerinin altına işte böyle giriyor.

Karartılmış fenerlerle gelen bu iki adamı bize getirenin ne olduğunu daha aşağıda, kapının önünde anlamıştım, tek söz edilmemiş olsa da Otho Kardeş de bunu biliyor gibiydi. Sonra Braquemart bizden durumun nasıl olduğunu anlatmamızı isteyince, Otho Kardeş olanları ayrıntılarıyla anlattı. Braquemart'ın nasıl etkilendiğine bakıldığında, her bakımdan haberdar olduğu anlaşılıyordu. Durumun en ince ayrıntısına kadar anlatılması, Moritanyalılar'ın özelliğiydi. Biedenhorn ile konuşmuştu bile, yalnızca Peder Lampros'u tanımıyordu.

Fakat prens öne eğilmiş hayal âleminde dolaşmayı sürdürüyordu. Braquemart'ı neşelendiren Köppelsbleek adının geçmesi bile onu hiç ilgilendirmemiş gibiydi; yalnız *eburnum*'un mahvedildiğini duyduğunda oturduğu yerden öfke ile kalkmıştı. Sonra Otho Kardeş yuvarlak sözlerle olaylar hakkındaki düşüncelerimize ve kendimize uygun bulduğumuz davranışlara değindi. Braquemart bunları saygılı biçimde, fakat kötü gizlenmiş bir alayla dinlemişti. Bize zayıf hayalciler diye baktığı ve kararını çoktan vermiş ol-

duğu alnından okunuyordu. Herkesin herkesi bir hayalci olarak gördüğü böylesine durumlar vardır.

Düşündükleri ve yaptıklarıyla çok şeyin onları birleştirmesine karşın, Braquemart'ın bu konuda yaşlı adamı karşısına almak istememesi tuhaf sayılabilirdi. Fakat yöntemlerin aynı olduğu durumlarda amacın ve onun arkasında yatan isteğin de aynı olduğu sonucuna varmamız, düşünürken sıkça yaptığımız bir yanlıştır. Aralarındaki fark, yaşlı adamın Marina'ya vahşileri yerleştirmek istemesi, buna karşın Braquemart'ın burayı köleler ve köle orduları için bir zemin olarak görmesiydi. Aslında bu, burada ayrıntısını vermenin uygun olmadığı, Moritanyalılar'ın arasındaki iç çatışmalardan biriydi. Gelişmiş nihilizm ile vahşi anarşi arasında derin bir ayrımın bulunduğuna işaret edilmiş olsun yalnızca. Bu kavganın temelinde yerleşim yerinin çöle mi, yoksa ormana mı dönüştürüleceği sorusu yatmaktaydı.

Braquemart'a gelince; onda ilerlemiş nihilizmin tüm izleri iyice belirgindi. Soğuk, köksüz bir zekâsı ve ütopya eğilimi vardı. Onun gibilerin yaptığı gibi, yaşamı bir saat mekanizması olarak düşünüyor ve şiddet ile dehşeti yaşam saatinin çalıştırıcı dişlileri olarak görüyordu. Aynı zamanda ikinci ve yapay bir doğaya hayran oluyor, sahte çiçeklerin kokusu ve yapmacık şehvetin zevkiyle kendisinden geçiyordu. Yaratılış onun göğsünde öldürülmüş ve bir düzenek gibi yeniden kurulmuştu. Alnında su billurları açıyordu. Onu görünce üstadın derin sözünü anımsamak gerekiyordu: 'Çöl giderek büyüyor, vah çölü gizleyenlere!'

Yine de Braquemart'a gizli bir yakınlık duyuyorduk; yürekli olduğundan değil, çünkü insan yalıyarla-

ra yaklaştığında cesarete dayanan yararlılığı da azalıyor. Onun sevimli yanı, taşıdığı ince bir acıydı aslında, inancını yitirmiş bir insanın burukluğuydu. Bu nedenle kibirli öfkesi içinde rengârenk çiçekleri parçalayan bir çocuk gibi, dünyadan intikam almaya çalışıyordu. Kendisini de kayırmıyor ve pervasızca dehşetin dolambaçlarına dalıyordu. Vatan sevgimizi yitirdiğimizde, işte böyle uzak serüven dünyalarını ararız.

Yaşamı kafasında yeniden çizmeye çalıyor, düşüncenin kendini dışa vurması gerektiğine inanıyordu. Fakat kuramları, içinde asıl yaşam gücünün çözülmediği bir damıtığa benziyordu; her yemeğin lezzetini ortaya çıkartan o nefis malzeme eksikti. Mantığında bir yanlış olmamasına karşın, planlarında yavanlık egemendi. Çanın güzel sesi, görünmeyen bir çatlak yüzünden işte böyle bozulur. Sanırım bunun nedeni, gücün, duruşunda, görünümünde az, düşüncelerinde ise çok fazla yer kaplamasında yatıyordu. Çamur ve kanla ne kadar sık sık lekelenirse, o kadar rahat olan güzel ve eski bir avcı paltosu giyer gibi şiddeti giyen Başormancı, ondan bu bakımdan üstündü. Bu nedenle Braquemart'ın kötü bir maceraya atılmanın eşiğinde olduğu izlenimini de edinmiştim; böyle karşılaşmalarda hâlâ etikçiler pratikçilerden üstün geliyordu.

Sanırım Braquemart yaşlı adam karşısındaki zayıflığını tahmin ediyordu, bu nedenle genç prensi yanında getirmişti. O ise, bu arada bambaşka bir âlemdeymiş gibi geliyordu bize. Böyle durumlarda şaşırtıcı birliktelikler ortaya çıkar. Bir kayığı, karşı kıyıya geçmek için kullanır gibi, Braquemart'ı kullanan belki prensti. Bu zayıf bedende acıya doğru güçlü bir

eğilim yaşıyordu, düşteymiş gibi, neredeyse düşünmeden, ama kendisinden emin olarak o yolu tutmuştu. Savaş alanında borazan saldırı için çaldığında, ölmekte olan iyi savaşçılar son bir kez doğrulurlar.

Iyiye işaret olmayan bu sohbeti Otho Kardeş ile daha sonra çoğu kez geriye bakıp, düşünmüştük. Prens neredeyse hiç konuşmuyordu ve Braquemart üstünlüğünü ortaya koyuyordu, bir teknisyen de kendisini böyle belli ederdi. Kaygılarımızla gizliden gizliye alay ettiği belli oluyordu; planları hakkında bir tek sözcük söylemeden, bize orman ve otlaklardaki durumu sormuştu. Bilge Fortunio'nun macerasını ve çöküşünü de ayrıntılarına kadar merak ediyordu. Sorduğu sorulardan, orada araştırma ya da operasyon yapmayı planladığını anlıyorduk ve kötü bir doktor gibi, rahatsızlığı arttıracağını hissediyorduk. Yaşlı adamın ormanın karanlıklarından gelen serserilerle ortaya çıkmaya başlaması ve etki alanını genişletmesi sonuçta bir rastlantı ya da serüven değildi. Bu tür serserilere eskiden dolandırıcı diye bakılırdı, güçlenmeleri düzende, halkın sağlığında, mutluluğunda derin değişikliklere işaret ederdi. Bu nedenle, yüzeydeki görüntüsünden en ince köklerine kadar kötülüğün farkında olan, düzeni sağlayacak adamlar ve yeni teologlar gerekiyordu; ancak ondan sonra, karanlığı delip geçen şimşek gibi düşen kutsanmış kılıcın darbesi inmeliydi. Bundan dolayı bireyler birbiriyle eskisinden daha açık ve güçlü bir birlik içinde yaşamalıydılar; yeni bir hukuk hazinesinin toplayıcıları olarak bunu yapmalıydılar. İnsan kısa bir koşuyu bile kazanmak isteyince, yaşamı olağanüstü bir boyut kazanıyor. Fakat burada geçerli olan mutlu yaşamdı, özgürlüktü ve insan onurunun ta kendisiydi. Braquemart yaşlı ada-

ma aynı silahlarla karşılık vermek istediğinden, buna benzer planları, kibirli soytarılık olarak görüyordu. Kendisine olan saygısını yitirmişti; insanlar arasındaki her türlü kötülük böyle başlar.

Neredeyse gün ağarana kadar hiç çekinmeden tartışmıştık. Birbirimizin sözlerini anlamadığımızda da, suskunluk çok şeyi kavramamıza yardımcı oluyordu. Karardan önce kafalar, hasta yatağı başındaki doktorlar gibi bir araya gelir. Biri bıçağa sarılmak ister, öteki hastaya dokunmak istemez ve üçüncüsü aklından özel ilaçları geçirir. Fakat yıldızlar yıkımı kararlaştırmışsa, insanların çabaları ve uğraşları buna karşı nedir ki? Ayrıca, kaybedilen savaşlardan önce de divan toplanır.

Prens ve Braquemart daha o gün otlaklara gitmeyi düşünüyorlardı; ne yolu bildikleri ne de eşlik etmemizi kabul ettikleri için, onlara ihtiyar Belovar'ı önermiştik. Sonra ikisine mermer yalıyarların basamaklarına kadar eşlik etmiştik. Karşılaşma ne sıcak ne de korkulu geçtiğinde yapıldığı gibi, resmi biçimde vedalaşmıştık. Fakat buna bir suskun sahne daha eklenmişti. Alacakaranlıkta yalıyarların kenarında durup, suskunluk içinde bizi uzun süre süzmüşlerdi. Her şeyin, kısacık bir süre için dipdiri ve gizemle yeniden doğuyormuşçasına göründüğü sabah serinliği yükseliyordu bile. Prens ve Braquemart da böyle bir ışık altında duruyorlardı. Braquemart o üstünlük alaycılığını yitirmiş ve insansı gülümsüyormuş gibi geliyordu bana. Buna karşın genç prens doğrulmuştu, bize neşeyle bakıyordu; sanki kafamızı kurcalayan bir bilmecenin yanıtını biliyormuş gibiydi. Suskunluk uzun sürmüştü, sonra Otho Kardeş bir kez daha prensin elini tutmuş, öpmek için eğilmişti. İkisi mer-

mer yalıyarların kıyısında gözden kaybolduktan sonra, yatmadan önce bir de altın şeritli zambağın yanına gitmiştim. Narin flamanlara arılar konmuştu bile, çiçeğin altın yeşili iç yüzeyi erguvani tozla kaplanmıştı. Bunu, sanırım büyük gece kelebekleri düğün yemeğinde serpiştirmişti.

İşte her saatten tat ve acı böyle akar. Çiğ düşmüş çiçek sayvanlarına bakarken, uzak ağaçlıklardan ilk gugukçuk sesi gelmişti.

21

Öğleden önceyi kaygılı geçirmiştik; araba da terk edilmiş olarak kapımızın önünde duruyordu. Kahvaltıda Lampusa, Phyllobius'tan gelen ve bu ziyaretin onun gözünden kaçmadığını gösteren bir notu iletti bize. Bu notta bizden prensi acele olarak manastıra davet etmemizi istiyordu; ne yazık ki Lampusa bu notu bize iletmeyi unutmuştu.

Öğleyin ihtiyar Belovar, genç prens ve Braquemart'ın sabahın köründe çiftliğine geldiklerini haber vermek için gelmişti. Orada Braquemart elindeki boyalı bir parşömeni inceleyerek ormandaki bazı noktalar hakkında sorular sormuştu. Sonra yine yola çıkmışlardı ve ihtiyar, sülalesinden casusları peşlerinden göndermişti. İkili, Fillerhorn ile kırmızı boğanın korusu arasındaki çizgide ormana dalmıştı.

Bu haber kötü şeylerin beklendiğini söylüyordu bize; bu iki adamın, kendilerine önerildiği gibi, ihtiyarın uşakları ve oğulları ile yola koyulmuş olmalarını yeğlerdik. Braquemart'ın düsturunun 'hiç kimse yalnız gezen üstün adamdan daha korkunç değildir'

olduğunu biliyor ve yaşlı kan kralına kafa tutmak için, görkemli çiftliğine bile gidebileceklerini düşünüyorduk. Fakat sonra kötü ruhların ağlarına düşmüşlerdi; Lampusa'nın unutkanlığının bile bu ağları çeken iple bir ilişkisinin olduğunu tahmin ediyorduk. Aslında büyük yeteneklere sahip bir insan olan ve içine dalmadan önce ormanlarla uzun süre ilgilenmiş Fortunio'nun başına gelenleri düşünüyorduk. Birkaç el değiştirdikten sonra Braquemart'ın eline geçmiş olan harita sanırım onundu. Fortunio'nun ölümünden sonra onu uzun süre aramış ve hazine avcılarının eline geçtiğini öğrenmiştik.

Maceraya atılır gibi hazırlıksız ve rehber olmaksızın tehlikeye atılmışlardı. Yarım insanlar gibi gidiyorlardı; hep olayların küçük parçalarını gören, köklerini hiç bilmeyen, gücün teknisyeni Braquemart bir yandaydı; adil düzeni bilen, fakat kurtların uluduğu ormanlara girmeye cesaret eden küçük bir çocuk gibi davranan soylu Prens Sunmyra öbür yandaydı. Peder Lampros ikisini sihirli bir biçimde derinden değiştirebilir ve birleştirebilir diye düşünüyorduk. Bir notla ona durumu anlatıp, Erio'yu acele Falcifera Manastırına göndermiştik.

Prens ile Braquemart bize geldiğinden beri kendimizi tuhaf hissediyorduk, fakat olayları eskisinden daha iyi anlıyorduk. Olayların doruğa tırmandığını ve akıntıda dar bir geçitten yüzerek geçer gibi, yüzmek zorunda kalacağımızı hissediyorduk. Nigromontan'ın aynasını hazırda tutma zamanı geldiğini düşünüyorduk ve güneş uygun açıda olduğu sürece ışığı onunla yakmak istiyorduk. Balkona çıkmıştık, kuralına uygun biçimde, kristal yüzey sayesinde gök aleviyle lambayı yakmıştık. Büyük sevinçle mavi alevin

alçaldığını görmüş ve ayna ile lambayı *Lar*'ların[1] bulunduğu mihraba gizlemiştik. Erio rahibin yanıtını getirdiğinde, henüz üstümüzü değiştirecek zaman bulamamıştık. Dua ederken bulduğu peder, daha kâğıdımızı okumadan ona hemen bir yazı vermişti. Uzun süreden beri mühürlenmiş olarak bekleyen emirler böyle iletilir.

İlk kez haberin Lampros adıyla imzalandığını görüyorduk; 'sabrımın nedeni var' yazılı amblem de buna eklenmişti. İlk kez bu notta bitkilerden söz edilmiyordu; peder üç-beş cümleyle prensi ziyaret etmemi ve ona göz kulak olmamı istiyordu, ayrıca onun yanına silahsız gitmememi de rica ediyordu.

Bu durumda acele silahlanmak gerekiyordu; telaş içinde Otho Kardeş ile konuşurken, her türlü dikene dayanabilen emektar avcı paltosunu giymiştim. Tabii ki kır evinde pek silah yoktu. Yalnızca şöminenin üzerinde ördek avında kullanılan tüfek asılıydı, fakat namlusu kısaltılmıştı. Onu yolculuklarımızda, sürüngenlere ateş etmek için zaman zaman kullanmıştık; derileri sert, yaşamları zorlu bu yaratıklar için iyi bir tüfek kurşunundan çok bir avuç saçma daha etkilidir. Tüfek gözüme iliştiğinde, içimde misk kokusunun anısı uyandı; sıcak kıyıların sazlıklarında büyük kertenkelelerin karaya çıktığı yere yaklaşan avcının yüzüne doğru esen kokuydu bu. Karanın ve suyun alacakaranlıkta iç içe geçtiği saatler için namlunun üzerine gümüş bir arpacık takmıştık. Evimizde silah denilebilecek tek alet buydu; bu nedenle onu yanıma alıyordum ve Otho Kardeş, kapağında avlanmış kuşlar için kementler örülü büyük deri çantayı omzuma as-

[1] *Lar*: Eski Roma'da evin koruyucu tanrısı. (Çev.)

mıştı, çantanın içine dikilmiş bir kemerde de fişekler vardı.

Böyle telaş içindeyken elimizin altında ne varsa ona sarılırız; Peder Lampros da silah taşımamı, özgürlüğün ve düşmanlığın bir işareti olarak önermişti, dostun çiçekle gelmesi gibiydi bu. Erguvani süvariyken salladığım güzel kılıç, kuzeydeki baba evinde asılıydı; zaten böyle bir iş için onu asla seçmezdim. Ateşli süvari çatışmalarında, toprak nal vuruşlarının altında inlediğinde, göğsüm ilerde savaşırken, güneş ışığında parlamıştı. Onu, silahların önceleri sessizce ve sonra gittikçe şakırdayarak işlediği, bu arada da gözün kalabalık arasından düşmanı seçtiği o hafif, dengeli tırısta kolaylıkla kullanmıştım. İnsanın kargaşa içinde geniş düzlüğü yardığı ve birçok eğerin binicisiz kaldığını gördüğü teke tek çatışmalarda da ona güvenmiştim. Frank[1] kılıçlarının kabza siperliklerine ve İskoç palalarının saplarına indirilen darbeler vardı; fakat bileğin, kılıcın yaşamı kestiği yerde, çıplaklığın yumuşak direncini hissettiği darbeler de vardı. Ancak bütün bu insanlar, barbar kavimlerinin serseri oğulları da, vatanları için göğüslerini kılıca tutan soylu adamlardı; ziyafette her biri için, kardeşimize kaldırır gibi kaldırabilirdik kadehimizi. Bu dünyanın cesurları, kavgada özgürlüğün sınırlarını belirliyor; onlara karşı kullanılan silahlar, canilere ve cani uşaklarına karşı kullanılamaz.

Aceleyle Otho Kardeş ve Erio ile vedalaştım. Çocuğun bana neşeli bir güvenle bakmasını iyi bir işaret olarak görüyordum. Sonra yaşlı çobanla birlikte yola çıktık.

[1] Batı Alman kökenli halk. (Yay.)

22

Otlaktaki büyük çiftliğe vardığımızda, hava kararmaya başlamıştı bile. Orada huzursuzluğun hâkim olduğunu daha uzaktan bile görmüştük; ahırları, meşalelerin ışıkları aydınlatıyordu, telaşla içeri tıkılan sığırların böğürmeleri her yanı inletiyordu. Rastladığımız çobanların bir bölümü silahlanmıştı, başkalarının da sığırların toplanması için Campagna'nın uzak yerlerinde bulunduklarını öğrenmiştik. Çiftlikte bizi ihtiyarın en büyük oğlu, kızıl sakallı bir dev olan Sombor karşıladı; kayışında kurşun bilyelerin asılı olduğu bir kırbaç vardı elinde. Öğle üzeri ormanlarda kargaşa başladığını bildirdi; dumanların yükseldiği görülmüş, gürültü duyulmuştu. Bataklığın çalılıklarından Fillerhorn boyunca akın akın Ateşböcekleri ve avcılar çıkmış ve orada otlayan sürüleri kovalamışlardı. Gerçi Sombor daha bataklıkta ganimetin bir bölümünü onlardan yine geri almıştı, fakat bu arada yüzlerce ormancıyı da fark etmişti; belliydi ki bir olay bekleniyordu. Sombor'un casusları da, yalnızca kırmızı boğanın bulunduğu orman kenarında değil, başka noktalarda da ve hatta arkamızda devriyeleri ve tek tek dolaşanları görmüşlerdi. Böylece şansımız, yolumuzun kesilmesine ramak kala, çiftliğe kadar getirmişti bizi.

Bu durumda ihtiyar Belovar'ın, ormanın derinliklerine dalarken bana eşlik etmesini bekleyemezdim; onun, çiftliği ve yakınları ile ilgilenmesine hak veriyordum. Fakat ihtiyar dövüşçüyü halen iyi tanı-

yamamıştım, dostları için gösterebileceği çabaları bilmiyordum. Bugün eğer beni bir adım bile yalnız bırakırsa, evim barkım ve ahırlarım yanıp kül olsun diye yeminler edip, çiftlikle ilgilenmeyi oğlu Sombor'a devretti. Bu sözler söylendiğinde, değerli eşyaları evden dışarıya taşımaya başlamış olan kadınlar sızlayarak çevremizi sardılar. Sonra yaşlı anne bize doğru geldi, elleriyle tepeden tırnağa bize dokundu. Sağ omzumda parmaklar dirençle karşılaştı, fakat ikinci kez üstünden kayıp gitti. Ama oğlunun alnına dokunduğunda birden ürktü ve yüzünü örttü. O zaman genç kadın, ölüler için ağıt yakılırken duyulan feryatlara benzeyen bir feryatla ihtiyarın göğsüne atıldı. Ama ihtiyar savaşa giderken ve kavganın ilk sarhoşluğu şimdiden kanına işlerken, kadınların gözyaşlarına aldırış etmiyordu. Bir yüzücünün suyu yarması gibi, iki koluyla kendisine yol açtı, yüksek sesle oğullarını ve uşaklarını çatışmaya çağırdı. Yalnızca iz sürecek bir grup seçti, diğerlerini oğlu Sombor'a çiftliği korumaları için bıraktı. Ama sülale çatışmalarında hısımlarını öldürmüş olanları seçiyordu yalnızca; neşesi yerinde olduğunda bunlara tavuklarım derdi. Deri yelek ile deri başlıkları ve otlak çiftliklerinin silah odalarında çok eskilerden beri saklanan ağır donanımları ile geliyorlardı. Meşale ışığında aybaltaları, topuzları ve keskin baltaları taşıyan ağır saplar görülüyordu, ayrıca değişik biçimlerde mızraklar, kazmalar ve sivriltilmiş kancalar da vardı. İhtiyar bunlarla orman serserilerini istediği gibi temizleyeceğini ve kovabileceğini düşünüyordu.

Sonra köpeklere bakan uşaklar, şimdiden içlerindeki it sürülerinin ulumaya başladığı kafesleri açtılar; zayıf iz sürücüler ve iri saldırganlar, ince ve kalın ses-

lerle havlıyordu. Uluyarak ve hırlayarak, iri lider köpek Leontodon ile dışarıya koşarak avluyu doldurmuşlardı. Leontodon Belovar'ın üstüne zıplamış, kuyruk sallayarak patilerini, o koskoca yaşlı adamın omuzlarına dayamıştı. Uşaklar onlara bolca su vermiş, yalamaları için döşeme taşlarına bir kasap çanağından kan dökmüşlerdi.

Bu iki köpek sürüsü ihtiyarın gururuydu, ormandaki köylerden gelen serserilerin yıllar boyunca onun arazisinden büyük bir kavis çizerek uzak durmasında tabii ki köpeklerin önemli payı vardı. Hafif sürüsü için, bozkır tazısını yetiştirmişti, Arap köpeği onunla kafesini paylaşıyor, dişisi de ötekinin yavrusunu emziriyordu. Bu tazıların gövdelerinde her kas sanki tel tel ayrılmış gibi belirgindi ve içlerindeki hareketlilik o kadar güçlüydü ki, düş görürken bile sürekli titreşiyorlardı. Dünyadaki koşucular arasında yalnızca *gepar* onları geçebilirdi, o da ancak kısa mesafede. Avlarını yay çizerek çift halinde kovalar ve omzundan ısırarak yakalarlardı. Fakat tek başına avlanan, avlarını boyunlarından tutarak yere düşüren ve avcı gelene kadar bırakmayanları da vardı.

İhtiyar, buldok köpeğini büyük sürüsünün içinde yetiştiriyordu; açık sarı ve siyah dalgalı harika bir hayvandı bu. Bu cinse yakışan korkusuzluk, Roma arenalarında orokslara ve aslanlara karşı dövüştürülen Tibet dokunun kanı ile melezleşince daha da artıyordu. Katılan bu kan kendisini irilik, gururlu duruş ve kuralına göre taşınan sopayla belli ediyordu. Bu köpeklerin neredeyse tümü kürklerinde derin yırtıklar taşıyordu; ayı avındaki ders niteliği taşıyan kamçı darbelerinin izleriydi bunlar. Büyük ayı ağaçların arasından otlaklara çıktığında, ormanın kenarından git-

mek zorundaydı, çünkü av köpekleri onu yakalayıp çevresini sardığında, daha avcı nişan almaya bile zaman bulamadan onu parçalayarak öldürüyorlardı.

İç avluda bir yuvarlanma, hırıldama ve boğuşma vardı; kırmızı ağızlardan korkunç dişler bize doğru parlıyordu. Bunun yanında meşalelerin püskürmesi, silahların şakırtısı ve ürkmüş güvercinler gibi avluda dolanan kadınların ağıtları duyuluyordu. Sağ eliyle bıyığını buran, bu arada da sol eliyle beline sarılı kırmızı kemerdeki geniş kamayı oynatan ihtiyarı sevindiren bir gürültü patırtıydı bu. Ayrıca, kayışını bileğine geçirdiği çift taraflı ağır baltayı elinde taşıyordu. Sonra uşaklar, omuzlara kadar uzanan deri önlüklerle köpeklerin üzerine çullanıp, onları mercan kemerleri ile birbirine bağlamışlardı. Söndürülmüş meşalelerle kapıdan çıkmış ve son çitlerin yanından geçip ormana doğru yönelmiştik.

Ay ortaya çıkmıştı ve ışığında, bilinmeze gidildiğinde bizi saran düşüncelere dalmıştım. Birliklerimize öncülük yaptığımız ve sabah ayazında arkamızdaki genç süvarilerin koro halinde şarkı söylediği o muhteşem sabah saatlerinin anısı içimde canlanıyordu. O zaman kalbimizin güçlü attığını hissediyorduk ve bu dünyanın tüm hazineleri, bu sert ve onurlu binişe olan hevesten değersiz gelirdi bize. Canavarların pençelerine ve boynuzlarına benzeyen silahların soluk ışık altında parladığı bu gece ile o zamanlar ne kadar da farklıydı. İnsan hakları ve düzen bulunmayan ve içinden onurla çıkılamayacak serseri ormanlarına gıdıyorduk. Görkemin ve onurun değersizliğini, ayrıca büyük bir burukluk hissediyordum.

Fakat Fortunio'yu ilk ziyaret ettiğimdeki gibi büyülü serüvenlerin etkisinde olmayışım, iyi bir

amaç uğruna ve yüce bir gücün emriyle burada bulunmamı, benim için bir avuntuydu. Korkuya ve coşkuya kapılmamaya karar vermiştim.

23

Daha çiftliğin yakınlarındayken ileri hareket için bölünmüştük. Önden casuslar gönderiyor ve iz süren köpeklere onları takip ettiriyorduk; bu arada da ana birlik ağır köpek sürüsüyle geriden geliyordu. Ay ışığı o kadar parlaklaşmıştı ki, aydınlığında yazı okunabiliyordu; bu nedenle otlaklarda yürüdüğümüz sürece birlikler birbirini görebiliyordu. Solumuzdaki üç büyük kavak ağacı siyah mızraklar gibi görünüyor ve karşımızda geniş ve karanlık Fillerhorn duruyordu, böylece yönümüzü zorlanmadan saptayabiliyorduk. Fillerhorn'un yüksek ağaçlar arasında yarım ay biçiminde belirdiği yere doğru yürüyorduk.

Benim yerim hafif sürüyle birlikte, ihtiyar intikamcının yanındaydı; grubun başını sürekli görebilecek biçimde ilerliyorduk. Bataklığı çevreleyen sazlık ve gürgen şeridine ulaştıklarında duraksadıklarını gördük, sonra bir aralığa saptılar. Daha henüz göz önünden kaybolmuşlardı ki, sanki demir bir ağızdan çıkar gibi kötü kötü vızıldayan bir kapan sesi ve bir ölüm feryadı duyduk. Öncüler çalılıkların arasından tarlaya geri geri kaçıyorlardı, biz de onları yakalayıp ne olduğunu öğrenmek için hızla ileriye koşuyorduk.

Öncülerin içine girdikleri aralığı dizimize kadar yükselen katırtırnağı ve süpürgeotunun kapladığını gördük. Aralık, ay ışığıyla aydınlanmıştı, ortasında kötü bir görüntü gözler önüne seriliyordu. Genç

uşaklardan birinin ağır demir kapanda koyun gibi bacağından asılı olduğunu görüyorduk. Neredeyse yere değmiyordu, kafası ile kolları arkaya doğru otlara sarkıyordu. Yanına koştuğumuzda, bir enayi tuzağına yakalandığını görmüştük; yaşlı adam, insanların geçtiği patikalarda gizlettiği ağır demir kapanlara bu adı veriyordu. Demirin keskin kenarı uşağın göğsünü parçalamıştı; onu kurtarmanın olanaksız olduğunu anlamak için bir bakış yetiyordu. Fakat gücümüzü toparlayarak cesedi kapandan kurtarmak için yayı açtık. Bu arada demirin, köpek balığının ağzına benzer biçimde mavi çelikten sivri dişlerle bezenmiş olduğunu fark ettik; ölüyü otlakta gömdükten sonra kapanı yine dikkatlice kapadık.

Gözcüler tuzağın yakınında bekliyor olabilirdi; gerçekten de, aşağılık silahın yere uzanmış kurbanının başında dikilirken, gecenin içinde yakındaki çalılıklardan bir hışırtı ve sonra da yüksek sesli, alaycı gülüşler duyduk. Şimdi bataklık, sanki kargalar uyku yerinde rahatsız ediliyormuş gibi hareketleniyordu. Çamlığın içinde bir çatırtı kopuyor, yaşlı adamın ördek kulübelerini yerleştirdiği karanlık hendekler boyunca bir hışırtı duyuluyordu. Bu arada bataklık, sanki içinde bir sıçan sürüsü dolanıyormuş gibi, ıslıklarla ve kaba seslerle inliyordu. Serserilerin çoğunlukta olduklarına inandıklarında yaptıkları gibi birbirlerine seslenerek nasıl cesaret aldıklarını duyuyorduk. Ve gerçekten sayıca üstün oldukları anlaşılıyordu, çünkü soytarı loncalarının şımarık şarkılarını yakından ve uzaktan duyuyorduk. Hemen önümüzde La Picoussiere'den gelenler bağırıyordu. Bataklıkta tepiniyor ve kurbağalar gibi vıraklıyorlardı:

Catherine a le craque moisi,
Des seins pendants,
Des pieds de cochon,
La foridondaine.[1]

Ve yüksek süpürge otlarının, sazların ve otlaktaki çalılıkların arasından onlara yanıt geliyordu. Bu curcunada yeşilimsi ışıkların bataklıkta dans ettiğini görüyorduk; su kuşları ürkek uçuşlarla kaçıp gidiyordu.

Bu arada ana birlik de iri köpek sürüsüyle yaklaşmıştı; bu hayaletler karşısında uşakların korkmaya başlamalarının yakın olduğunu anlıyorduk. O anda ihtiyar Belovar sesini sertçe yankılandırdı:

'Haydi çocuklar, haydi! Bu it sürüsü dövüşemez. Ama kendinizi tuzaklardan iyi koruyun!'

Böylece, çevreye bakmadan elindeki çift taraflı baltanın yalmanlarını ay ışığında parlatarak ilerlemeye başlamıştı. O anda uşaklar da peşine takıldılar; tuzak kuranların üzerine yürümek için sabırsızlanıyorlardı. Küçük gruplar halinde, sazların ve çalılıkların arasında yerlere sopalarla vurarak, elden geldiğince zemini yokluyorduk. Böylece, yüzeylerinde denizkızı güllerinin ışıldadığı küçük gölcüklerin arasındaki geçitleri arıyor, siyah başaklarından yünün yaprak yaprak döküldüğü ince sazlıkların içinden gizlice geçiyorduk. Biraz sonra sesleri çok yakından duymaya başlamıştık, kurşun vızıltılarının şakaklarımızı sıyırarak geçtiğini hissediyorduk. Şimdi köpek bakıcılarının iz köpeklerini, kürkleri diken diken olana, gözle-

[1] Cathérine'in küflü yalanları,
sarkmış memeleri var
domuz ayaklarıyla
yürüyor sallana sallana.

ri kor gibi ışıldayana kadar kızdırmaları gerekiyordu. Sonra serbest bırakıldılar ve sevinçle hırlayarak, beyaz oklar gibi, karanlık çalılıklara daldılar.

İhtiyar, serserilerin bize karşı koyamayacaklarını doğru tahmin etmişti; daha köpekler henüz koşmaya başlamıştı ki, çalılıkların arasında kaybolan feryatları ve bunların arkasından izleri takip eden sürünün havlamalarını duymaya başlamıştık. Hızla koşarak peşlerinden gittik ve çalılıkların diğer tarafında, üzerindeki toprağın bir harman yerindeki gibi dümdüz olduğu, küçük bir turbalığın bulunduğunu gördük. Serseriler bu alana kaçmışlardı, şimdi de canlarını kurtarmak için yakındaki ormana doğru koşuyorlardı. Ancak köpeklerin hışmına uğramayanlar canını kurtarabilirdi. Birçoğunu köpeklerin yakaladığını ve teslim olmak zorunda bıraktığını görüyorduk; lanetlenmişlerin ülkesindeki soluk alevler gibi, hayvanlar çevrelerini sarıyor ve iştahla üzerlerine atlıyorlardı. Orada burada yere serilenler vardı, kıpırdayamıyorlardı, çünkü tek başına koşan köpekler onları gırtlaklarından yakalamış, hırlıyor, bırakmıyorlardı.

Uşaklar büyük sürüyü serbest bıraktılar, hayvanlar uluyarak gecenin içine atıldılar. Kurbanlarının üzerine atlayarak onları devirdiklerini görüyorduk, paylaşamadıkları avlarını yerde oradan oraya çekiştiriyorlardı. Uşaklar peşlerinden gidiyor, yakalama kırbacı ile vuruyorlardı. Cehennemde olduğu gibi, burada da acıma duygusu yoktu. Yerde yatanlara doğru eğiliyor ve köpeklerin önüne avdan paylarına düşeni atıyorlardı. Sonra büyük çabalarla canavarları yeniden bağladılar.

Bataklıkta, karaçamın ön avlusundaki gibi dikiliyorduk. İhtiyar Belovar'ın neşesi yerindeydi; uşakları

ve köpekleri yaptıkları işten dolayı kutluyor ve viski dağıtıyordu. Sonra, kaçan serserilerden dolayı ormanda kargaşa çıkmaması için yeni bir saldırı emri verdi ve baltalarla kalın çalılıklarda bir gedik açtırdı. Otho Kardeş ile kızıl orman kuşçuğunu aramak için ilerlediğimiz o noktadan uzakta değildik ve önce Köppelsbleek'e saldırmayı düşünüyorduk.

Kısa süre sonra çalılıktaki gedik bir ahır kapısı kadar genişlemişti. Meşaleler yakıldı ve karanlık bir boğazdan geçer gibi ormana girdik.

24

Ağaç gövdeleri alevlerin ışığında kırmızı sütunlar gibi parlıyordu; meşalelerin dumanı ince iplikler halinde dümdüz yükseliyor ve bir çardak gibi yüksekler de birbirine giriyordu. Devrik ağaç gövdelerinin arasından geçerken, bir daralan bir genişleyen bir sıra oluşturarak ilerliyorduk. Meşaleler sayesinde birbirimizi iyi görebiliyorduk. Yolun sağlama alınması için ihtiyar yanına, ilerleyişimizi beyaz bir çizgi ile işaretlettirdiği çuvallar dolusu tebeşir tozu almıştı. Çıkış yolunu kaybederiz diye kaygılanıyordu.

Cehennemin ve işkence dünyalarının kokusunun her zaman çektiği köpekler, Köppelsbleek yönüne doğru gidiyordu. Onların rehberliğinde çabuk ve kolay ilerliyorduk. Yalnızca arada bir, ağaç tepelerindeki yuvalardan bir kuş ağır ağır kanat çırparak havalanıyordu. Yarasa sürüleri meşale ışığında sessiz daireler çiziyorlardı.

Kısa süre sonra düzlüğün yanındaki tepeyi seçebildiğimi düşündüm; bir ateşin donuk yansıması ile

aydınlanmıştı. Durduk, seslerin de bize kadar ulaştığını duyduk, fakat bunlar az önce bataklıktakiler gibi gösterişli değildi. Sanırım Başormancının bölükleri orman çevresinde nöbet tutuyordu ve Belovar onları da, serserileri temizlediği biçimde ortadan kaldırmayı düşünüyordu. İz köpeklerini öne aldı, sanki yarışa sokar gibi bir çizgi halinde sıraladı; sonra onları ışıldayan mermiler olarak gecenin içine gönderdi. Köpekler çalıların arasında uluyarak koşarken, öbür tarafta ıslıklar duyduk, arkasından da bir uluma, sanki vahşi avcının kendisi onları karşılamaya çıkmıştı. Başormancının kafeslerinde tuttuğu vahşi sürünün üzerine yürümüşlerdi.

Fortunio, bu saldırgan köpeklerin öfkeleri ve güçleri hakkında da masalsı şeyler anlatmıştı. Başormancı kırmızı tüylü ve siyah suratlı Küba dokunu onların arasında yetiştirmişti. Zamanında Ispanyollar bu saldırgan köpekleri Kızılderilileri parçalamaları için eğitmiş ve onları kölelerin ve köle sahiplerinin bulunduğu her ülkeye beraberlerinde götürmüşlerdi. Silahlı ayaklanmaları kazanmış olan Jamaika zencilerini bu köpeklerin yardımıyla yeniden köleliğe döndürmüşlerdi. Görünüşlerinin korkunç olduğu söyleniyordu, çünkü demirden ve ateşten korkmayan bu asiler, köle avcıları köpeklerle daha henüz geldiğinde, köleliklerini sunmuşlardı. Kızıl sürünün kılavuzu Chiffon Rouge, Başormancı için çok değerliydi, çünkü adı Küba'nın alınması ile uğursuzca bağlantılı olan Zağar Becerillo'nun kanındandı. Efendisi Yüzbaşı Jago de Senazda'nın, konuklarına göz ziyafeti çekmek için, yakalanan Kızılderili kadınları ona parçalattığı anlatılıyordu. İnsanlık tarihinin şeytanlığa kaymak üzere olduğu anlar sürekli yinelenir.

Bu korkunç ulumalardan, hafif sürümüzün, biz daha yardım gönderemeden kaybedildiğini anlamıştık. Sürü, geri dönmek yerine, ölene kadar boğuşan soylu kan taşıdığı için, daha çabuk yok edilmişti. Üzerlerine saldırdıkları kızıl köpeklerin onları nasıl ısırdıklarını duyuyorduk; ulumaları kürkün ve etin içinde boğuldukça, tazıların ince havlamaları da kısılıyordu.

Soylu hayvanlarının birden kurban edildiğini gören ihtiyar Belovar hiddetlenmeye ve lanetler okumaya başlamıştı, fakat yine de arkalarından buldokları göndermeye cesaret edemiyordu, çünkü bunlar bilinmeyen oyunda şimdi bizim en güçlü kozumuzdu. Uşaklara silahlarını hazırlamaları için seslendi, onlar da hayvanların göğüslerini ve kaburgalarını ban otu şarabıyla ovdular, korunmaları için boyunlarına dikenli tasmalar taktılar. Ötekiler de kavga için meşaleleri ölü dallara takıyordu.

Bunlar çabucak halledilmişti, yerimizi alır almaz da kızıl sürü üzerimize bir fırtına gibi saldırdı. Karanlık çalıların arasından bize doğru koştuklarını duyuyorduk, az sonra bu canavarlar, meşale ışığının kömür koru gibi aydınlattığı alana dolmuştu bile. Boynundaki sivri dikenli tasması parlayan Chiffon Rouge başı çekiyordu. Başını eğik tutuyor, dilini yere sarkıtıyordu. Alt dudağından taşan alt azı dişleri uzaktan bile fark ediliyordu. Canavar, ağırlığına karşın hafif adımlarla zıplıyordu; sanki üzerimize atlarken hız kazanmak için gücünü kendisine saklıyormuş gibi dans edercesine yana kaçıyordu. Bunların arkasında siyah ve kızıl vahşi köpek sürüleri meşale ışığı altında göründü.

Bu görüntü karşısında feryatlar yükseliyor, buldokların yardıma çağrıldığı duyuluyordu. İhtiyar Belovar'ı köpeklerine kaygıyla bakarken görüyordum, fakat bu gururlu hayvanlar keskin gözlerini öne dikerek, kulaklarını yukarı kaldırarak korkusuzca kayışları zorluyordu. O anda ihtiyar bana gülümsedi ve işaretini verdi; sarı doklar, gerilmiş bir yaydan fırlar gibi kızıl sürüye doğru uçtular. Başlarındaki Leontodon, Chiffon Rouge'un üzerine atladı.

Şimdi dev ağaç gövdelerinin dibindeki kırmızı ışığın altında, sanki vahşi bir ordu oradan geçiyormuş gibi, ulumalar ve sevinç çığlıkları yükseliyor, çevreye öfkeli bir öldürme arzusu yayılıyordu. Hayvanlar karanlık yığınlar halinde yuvarlanarak, boğuşarak, durduğumuz yerin çevresinde geniş bir daire çizerek koşuyorlardı. Kaldırdığı tozla havayı boğan bu kıyıma müdahale etmeye çalışıyorduk, fakat kızıl köpeklere, dokları da yaralamadan kılıç darbeleri ve kurşunlarla ulaşmak zordu. Figürlere ayrı ayrı nişan almak ve kuş vurur gibi devirmek, ancak kovalamacanın çevremizde bir dönmedolap gibi dolandığı noktada olanaklıydı. Bu silahı almakla, farkında olmadan en iyi seçimi yaptığım burada belli olmuştu. Arpacığın üzerindeki göz, siyah suratı gördüğünde, bakmamaya çalışıyor, hayvanı anında hiç kıpırdamadan yere serdiğime emin oluyordum.

Fakat karşı taraftan da silahların patlatıldığını görüyor ve oradaki kovalama dairesinde dokların vurulduğunu tahmin ediyorduk. Böylece çatışma, bir elips biçiminde iki ateş noktası çevresinde dönen bir avlanmaya benziyordu, bu sırada iri sürü kısa eksen üzerinde boğuşuyordu. Kovalamaca sürdükçe daire de

ateşten sütunlarla aydınlanıyordu, çünkü meşalelerin yere düştüğü yerde kuru çalılar birden parlıyordu.

Kısa süre sonra dokların vahşi köpeklerden üstün olduğu ortaya çıktı; gerçi çene gücüyle olmasa da, ağırlık ve saldırı gücü olarak onlardan üstündüler. Karşı taraftan kovalamanın içine hâlâ yeni köpekler atılıyor gibiydi, çünkü köpeklere yardımcı olmak bizim için gittikçe güçleşiyordu. Bu vahşi köpekler Başormancının en iyi av olarak nitelendirdiği insanları bulmak için iyi eğitilmişlerdi; dokların sayısı da artık yetmediğinde, güvenliğimiz için duyduğumuz kaygılar, bakışlarımızı avlanmaktan uzaklaştırmamıza neden olmuştu. Ya karanlık çalılığın ya da alevlerin içinden sürekli kızıl hayvanlardan biri üzerimize atlıyordu; feryatlar da bunu haber veriyordu. Atlayış sırasında vurabilmek için acele etmemiz gerekiyordu; fakat bazıları ancak uşakların mızraklarınca yakalanıyordu, bazıları havlayarak kurbanının üzerine çıktığında da ihtiyar Belovar'ın baltası ile yere seriliyordu.

İlk kötü boşlukların belirdiğini görmeye başlamıştık bile; uşakların seslenişleri de bana daha sert ve heyecanlı gibi geliyordu; böyle durumlarda ağlamaya benzer bir alt ses, çaresizliğe düşmenin yakınlığını haber verir. Bu feryatların arasına it sürülerinin ulumaları, tüfek patlamaları ve ateşin çatırtısı karışıyordu. Sonra ağaçların arasından artık Başormancının iş başında olduğunu haber veren güçlü bir kahkaha, kalın bir sesleniş duyduk. Bu kahkahanın içinde, bölgesini dolaşan insan avcısının korkunç keyfi yankılanıyordu. Yaşlı adam, kendilerine karşı gelindiğinde şenlenen büyük beylerdendi. Dehşet onun düsturuydu.

Bu karmaşa içinde beni ateş basmaya başlamıştı; telaşın bana da sıçradığını hissediyordum. O anda, böyle durumlarda çok kez olduğu gibi, eski silah ustam Van Kerkhoven'in yüzü usumda belirdi. Bana yürüyüş eğitimi veren bu kızıl bıyıklı Flaman, iyi alınmış bir nişanın, aceleye getirilmiş on başka atıştan daha etkili olduğunu söylerdi hep. Çatışmada dehşetin egemen olabileceği anlarda işaret parmağımı dik tutup derin bir soluk almayı o öğretmişti bana, çünkü en güçlü olanın, en iyi soluk alan olduğunu söylerdi.

İşte bu Kerkhoven gözümün önüne gelmişti, çünkü her gerçek öğreti zihin işidir; iyi öğretmenlerin anıları da sıkıştığımızda yanımızda olur. Bir zamanlar da kuzeyde, hedef tahtasının önündeymiş gibi, yavaşça soluk almak için tüfeğimi indirmiştim, gözümün nasıl keskinleştiğini ve göğsümün rahatladığını hemen hissetmiştim.

Her şeyden önce, çatışma kötüye döndüğünde dumanın atış yönümüzü gittikçe kaplaması kötü bir durumdu. Artık dövüşçüler teker teker boğuşuyor ve her şey belirsizliğe dalıyordu. Kızıl köpekler gittikçe daha kısa mesafeden koşup geliyordu. Böylece Chiffon Rouge'un atış siperimin önünden bir seferden fazla geçtiğini gördüm, fakat bu akıllı canavar, ateş etmek istediğimde sipere giriyordu. O anda beni av hırsı, Başormancının en sevdiği doku vurma gayreti sarmıştı; geniş bir dere gibi yanımdan akıp giden dumanın içinde onu yeniden kaybolurken gördüğümde peşinden atlamam için beni kandırdı.

25

Yoğun duman içinde bu azmanı arada bir gölge gibi gördüğümü sanıyordum, fakat iyi nişan almaya yetmeyecek kadar anlıktı bu hep. Burgaçlardaki seraplar da benimle alay ediyordu; sonunda belirsizliğin içinde durup seslere kulak verdim. O anda bir çatırtı duydum ve canavarın arkadan saldırmak için bir yay çizmiş olabileceği düşüncesi beni sardı. Kendimi korumak için diz çöktüm, tüfeğimi öne uzattım arkamı korumak için dikenli bir çalılık seçtim.

Böyle durumlarda gözümüzün çoğu kez küçük şeylere takılması gibi, diz çöktüğüm yerde kuru yaprakların arasında küçük bir bitkinin açtığını gördüm ve bunun kızıl orman kuşçuğu olduğunu fark ettim. Demek ki Otho Kardeş ile geldiğimiz yerde bulunuyordum; bu da Köppelsbleek'teki tepenin zirvesine yakın bir yerde bulunduğum anlamına geliyordu. Gerçekten de dumanın içinden bir ada gibi yükselen küçük zirveye birkaç adımla ulaşmayı başardım.

Zirvede durunca Köppelsbleek'teki düzlüğü soluk ay ışığı altında aydınlanmış olarak gördüm, fakat aynı anda gözüm uzaktaki ormanın derinliğindeki bir ateş noktasına yöneldi. Orada sanki kırmızı filigrandan yapılmış gibi küçücük, mazgallı ve yuvarlak kuleli bir şatonun alevler içinde olduğunu görüyordum; Fortunio'nun haritasında bu yerin 'Güney Şatosu' olarak tanımlandığını anımsadım. Bu yangın, prens ve Braquemart'ın saldırısının şatonun merdivenlere kadar ilerlemiş olacağını anlatıyordu bana; serinkanlı işlerin sonuçlarını her gördüğümüzdeki gibi, bir sevinç duygusu göğsümü kabarttı. Aynı anda aklıma Başormancının muzaffer kahkahaları geldi ve gö-

züm hemen Köppelsbleek'e yöneldi. Rezilliğiyle kanımı donduran şeyler gördüm orada.

Köppelsbleek'i aydınlatan ateşler halen kor halindeydi, ama sanki üzerlerine gümüş kapaklar kapatılmış gibi beyaz bir kül tabakası altındaydılar. Ateşlerin ışığı, kapısı ardına dek açık olan işkence barakasına düşüyor, çatıda asılı duran kafatasını kırmızıya boyuyordu. Ateşin çevresindeki ve aşağılık mağaranın içindeki, ayrıntısını anlatmak istemediğim izlerden, serserilerin burada, izleri halen belirgin olan o korkunç şölenlerinden birini kutladıkları çıkarılabiliyordu. Biz insanlar, böylesi bir dehşete soluğumuzu tutarak ve sanki bir aralıktan bakar gibi bakarız.

Gözümün, o yaşlı ve eti çoktan yok olmuş kafaların arasında, sopalara henüz geçirilmiş iki yeni kafayı keşfetmek zorunda kaldığını söylemiş olayım yalnızca: Prensin ve Braquemart'ın kafalarıydı bunlar. Kenarında kancaların kıvrıldığı demir çubuklarda, ateşin beyaz beyaz yapraklanan koruna bakıyorlardı. Genç prensin saçı ağarmıştı, fakat yüz hatları daha soyluydu ve ancak acının ortaya çıkardığı o yüce, eşsiz güzelliğe sahipti.

Bu görüntü karşısında yaşların gözlerime dolduğunu hissediyordum, fakat acıyla birlikte coşkunun da bizi muhteşem biçimde sardığı gözyaşlarıydı bunlar. Parçalanmış derilerin sarktığı, işkence kazığından aşağıdaki ateşlere bakan bu solgun yüzde çok tatlı, çok neşeli bir gülümsemenin gölgesi oynuyordu; bu büyük insanın üzerinden bugün güçsüzlüğün adım adım döküldüğünü tahmin ediyordum; dilenci kılığına girmiş kralın üzerinden paçavraların dökülmesi gibiydi bu. O anda yüreğimin en derinlerinde bir ürperti hissettim, çünkü onun, atalarına ve canavar av-

cılarına layık olduğunu anlamıştım; göğsündeki korku canavarını yere sermişti. Çok kez kuşku duyduğum şeye şimdi inanmıştım: Yüreklerinde büyük düzenin yaşadığı ve doğrulandığı soylular aramızda halen vardı. Ve yüce örneğin bizi o yoldan gitmeye yöneltmesi gibi, bu kafanın önünde, bundan böyle, uşaklarla zafer kutlayacağım, özgürlerle birlikte ölmeyi yeğleyeceğim diye kendi kendime yemin ettım.

Buna karşın Braquemart'ın yüz hatları hiç değişmemiş gibi görünüyordu. Direkten aşağıya, Köppelsbleek'e alaycı ve sessiz bir tiksintiyle, ağır kramp geçiren, fakat renk vermeyen biri gibi, zorunlu bir durgunlukla bakıyordu. Bu yüzde, yaşadığında taşıdığı tek camlı gözlüğü görseydim pek şaşırmazdım. Saçı da hâlâ siyah ve parlaktı; her Moritanyanlı'nın yanında taşrdığı hapı tam zamanında yuttuğunu düşündüm. Genellikle yüzük içinde taşınan ve tehlike anında ağza götürülen renkli camdan bir kapsüldü bu. Bu konumda, en etkili zehirin saklı olduğu kapsülü çiğnemek için bir ısırık yetiyordu. Moritanya dilinde –gücün üçüncü derecesine uygun olarak– üçüncü merciye çağrı diye anılan usuldür bu ve toplumda insan onuru düşüncesinin bir parçasıdır. Onurun, kaba güce göz yumanlar tarafından zedelendiği düşünülüyordu; her Moritanyalı'nın her saat ölümcül yoklama için hazırlıklı olması da bekleniyordu. Demek Braquemart'ın son macerası buydu.

Bu manzaranın karşısında ne kadar süre donup kaldığımı bilmiyordum, sanki zamanın dışındaydım. Tehlikenin yakınlığını da unutarak –gerçi dikkatsizce, fakat olan bitenin farkında olarak– gözüm açık bir düşe dalmıştım. Düşümde dolaşarak Köppelsbleek'teki düzlüğe çıktım, her şeyi sanki sarhoşmuşum

gibi görüyordum, fakat hiçbir şey benim dışımda değildi. Çocuk ülkesindeymiş gibi tanıdık geliyorlardı bana, çevremdeki yaşlı ağaçlarda asılı duran ağarmış kafatasları da soru sorar gibi bakıyordu. Düzlükte mermilerin şarkı söylediğini duyuyordum; hem arbalet toplarının ağır vızıltısını, hem de keskin tüfek ateşini duyuyordum. Alnımdaki saçları havalandıracak kadar yakından geçiyorlardı; ama onları, bana eşlik eden ve adımlarım için ritm veren derin bir ezgiye kulak verir gibi dinliyordum yalnızca. Bu halde, gümüş korların aydınlığında dehşet yerine kadar geldim ve prensin başını taşıyan demiri aşağıya doğru kıvırdım. İki elle başı demirin ucundan çıkardım, deri çantanın içine yerleştirdim. Diz çökerek bu işi yaparken, omzumda ağır bir darbe hissettim. Mermilerden biri isabet etmiş olmalıydı, fakat ne acı hissediyordum ne de deri ceketimde kan görebiliyordum. Yalnızca sağ kolum uyuşmuş durumda aşağıya sarkıyordu. Uykudan uyanmış gibi çevreme baktım, o yüce andaçla ormana geri koştum. Tüfeği kızıl orman kuşçuğunu bulduğum yerde bırakmıştım, artık işime de yaramazdı. Çevreme bakmadan, dövüşenleri terk ettiğim yere doğru koşuyordum.

Burası şimdi çok sessizdi, meşale de artık yanmıyordu. Yalnızca çalıların alev aldığı yerlerde kırmızı korun hafif izleri kalmıştı. Bu ışıkta yerdeki savaşçı cesetlerini ve köpek leşlerini göz seçebiliyordu; tanınmaz durumdaydılar, korkunç biçimde parçalanmışlardı. Ortalarında, yaşlı bir meşe gövdesinin yanında Belovar yatıyordu. Kafası yarılmıştı, kan seli, beyaz bıyığını kana boyamıştı. Yanında yatan çift taraflı balta ve sağ elinde hâlâ sıkıca tuttuğu yassı kaması da kan içindeydi. Sadık Leontodon ayaklarının dibinde

yatıyor, ölürken efendisinin avucunu yalıyordu. Derisi kurşunlardan, bıçak saplamalarından delik deşik olmuştu. İhtiyar iyi dövüşmüştü, çünkü dört bir yanında kılıçtan geçirilmiş adamlar ve köpekler yatıyordu. Böylece, içinde ölümün ve şehvetin derinlemesine birbirine girdiği ormanlarda, kızıl avcıların kırmızı eti kovaladığı yaşam avı karmaşasının tam ortasında, kendisine yaraşan ölümü bulmuştu. Ölü dostun gözlerine uzun süre baktım, sol elimle göğsüne bir avuç toprak koydum. Vahşi ve kanlı şölenlerini kutladığı o büyük ana, böyle oğullarla gurur duyar.

26

Büyük ormanın karanlığından otlaklara geri dönebilmek için, gelirken çizdiğimiz izden gitmem gerekiyordu yalnızca, düşüncelere dalarak beyaz patika boyunca yürüdüm.

Kan gövdeyi götürdüğü sırada ölülerin yanında bulunmam tuhaftı, bunun bir simge olduğunu düşünüyordum. Hâlâ hayallerin etkisi altındaydım. Bu durum benim için çok yeni değildi; eskiden de ölümün bana yakın olduğu günlerin akşamında bunu hissetmiştim. Böylesi zamanlarda zihin gücüyle bedenin biraz dışına çıkar ve benzerimizle yan yana yürürüz. Fakat bu ince düğümlerin çözümünü hiçbir zaman burada, ormanda olduğu kadar yakın hissetmemiştim. Hayallere dalarak beyaz çizgiyi izlerken, dünyayı, içinde fildişi figürlerin oynaştığı abanoz ağacının loş pırıltısında görüyordum. Böylece Fillerhorn'daki bataklığı geçtim, yüksek kavakların yakınında Campagna'ya çıktım.

Burada gökyüzünün yangınlarla uğursuzca aydınlandığını dehşetle gördüm. Çayırlıkta kötü bir koşuşturma da vardı, yanımdan gölgeler geçip gidiyordu. Bunların arasında, kıyımdan kurtulan uşaklar da vardı; fakat onlara seslenmekten kaçındım, çünkü çoğu öfkeden çıldırmıştı. Sonra kundakçıları gördüm ve La Picoussiere'den gelenlerin seslerini duydum. Bunlar sürüler halinde, ganimetlerle yüklü olarak yeniden ormanlara koşuyorlardı. Kırmızı boğanın koruluğu aydınlanmıştı; orada kadın çığlıkları, zafer sofrasının kahkahalarına karışıyordu.

Kötü olayların beklentisi içinde otlak çiftliğine koştum, Sombor'un da orman serserilerine yenilmiş olduğunu ta uzaktan fark etmiştim. Bu varsıl yerleşim yeri alevler içindeydi, evin ve ahırın çatısını çoktan çökmüştü, Ateşböcekleri uluyarak korların çevresinde dans ediyordu. Yağmalama tüm hızıyla sürüyordu; yatakları yarmışlar, bunları çuval gibi kullanıp içine ganimetler dolduruyorlardı. Bunun yanısıra ambardaki malların sefasını süren gruplar gördüm; bunlar fıçıların kapaklarını kırmışlar, şapkalarına şarap doldurup içiyorlardı.

Katiller açgözlülüğün sarhoşluğundaydılar, bu durum da işime geliyordu, çünkü neredeyse bir uyur gezer gibi tam ortalarından geçiyordum. Ateşin, cinayetin ve sarhoşluğun verdiği körlüğün etkisiyle bulanık göllerin dibindeki hayvanlar gibi hareket ediyorlardı. Bana sürtünüp geçiyorlardı; bir şapka dolusu şarap taşıyan biri, şapkayı karşımda iki koluyla havaya kaldırdı, selam vermeye yanaşmadığımı görünce küfür ederek çekip gitti. Sanki *vis calcandi supra scorpiones*'e[1] sahipmişim gibi, kimse dokunmadan aralarından geçip gidiyordum.

[1] *Vis calcandi supra scorpiones*: (Lat.) Akrebin bile sokamayacağı koruyucu bir güç. (Çev.)

Otlak çiftliğinin yıkıntılarını terk ettiğimde, dehşeti daha da arttıran bir durum dikkatimi çekti. Çünkü arkamdaki yangının korları gittikçe sönüyormuş gibi gelmişti bana, ama bunun nedeni, oradan uzaklaşmamdan çok, karşımda gökyüzünde yükselen yeni ve daha büyük bir kızıllıktı. Otlakların bu bölümü de tümüyle boş değildi. Sağa sola dağılmış sığırlar, kaçan çobanlar görüyordum. Özellikle kızıl it sürüsünün yaklaşan havlamalarını duyuyordum. Bu nedenle, üzerine doğru gittiğim o korkunç alev halkasının korkusu kalbimi sarsa da adımlarımı hızlandırıyordum. Lav denizinde siyah resifler gibi, karanlıkta yükselen mermer yalıyarları görmüştüm bile. Ense kökümde köpekleri duyarken, eteklerinde, kendimizden geçmişçesine bu dünyanın güzelliğini gözlerimizle içtiğimiz şimdiyse yıkımın erguvani mantosunu giymiş görünen sarp tepeye hızla tırmanıyordum.

Artık bozgunun derinliğini o göğe yükselen alevler açıkça duyurmuştu; ta uzaklara kadar, Marina'nın kenarında batan eski ve güzel kentler ışıklar içindeydi. Alevlerin içinde, yakutlardan oluşan bir kolye gibi ışıldıyorlardı, suların karanlık derinliklerinden yansımaları döne döne yükseliyordu. Geniş arazideki köyler ve küçük yerleşim yerleri de yanıyordu; vadideki gururlu şatolarda ve manastırlarda da yangınlar iyice yükseliyordu. Alevler, altın palmiyeler gibi, tütmeden durgun havanın içine uzuyordu, taçlarından da alev sağanağı saçılıyordu. Yukarıda, kıvılcım fırtınasının üzerinde, ışığın kırmızıya boyadığı güvercin sürüleri ve sazlıklardan havalanmış balıkçıllar gecenin içinde uçuşuyordu. Tüyleri alevler içinde kalana kadar dönüyor, sonra tutuşan kâğıt fenerler gibi yangının içine düşüyorlardı.

Ortalık sanki tümüyle havasızmış gibi, yukarıya bir ses bile ulaşmıyordu; manzara korkunç bir sessizlik içinde genişliyordu. Orada aşağıda çocukların ağladığını, anaların ağıt yaktığını duymuyordum, sülale loncalarının savaş çığlıkları ve ahırlarda duran sığırların böğürmeleri de duyulmuyordu. Yıkımın tüm dehşetinden, mermer yalıyarlara yalnızca altınsı bir yansıma çıkıyordu. Uzak dünyalar, gözleri mutlandırarak, yıkımın güzelliğinde alevleniyordu.

Ağzımdan çıkan çığlığı da duymuyordum. Yalnızca içimdeki derinlikte, sanki kendim alevler içindeymişim gibi, ateş dünyasının çıtırtılarını duyuyordum. Saraylar alevler içinde yıkılırken, limandaki ambarlardan tahıl çuvalları kor halinde saçılmak üzere yükseklere fırlarken, yalnız bu ince çıtırtıyı algılayabiliyordum. Sonra Horozlu Kapıdaki büyük barut kulesi zemini yararak havaya uçtu. Bin yıldır Belfried'i süsleyen ve sesi sayısız kişiye doğumunda ve ölümünde eşlik etmiş olan çan, önce karardı, sonra da gittikçe korlaşmaya başladı, sonunda kuleyi parçalayarak yuvasından düştü. Sütunlu tapınağın çatısının kırmızı ışıklar içinde aydınlandığını görüyordum, yüksek kaidelerden kalkanlı mızraklı tanrılar aşağıya doğru bükülüyor ve sessizce alevlerin içine dalıyordu.

Bu ateş deryası karşısında ikinci kez ve daha güçlü biçimde tutulup kaldım. Böyle bir durumda birçok şeyin içyüzünü görmemiz gibi, it sürüsünün ve ardından serserilerin durmadan yaklaştıklarını da fark ediyordum. Köpekler yalıyarların eteklerine neredeyse ulaşmışlardı bile, sürünün uluyarak takip ettiği Chiffon Rouge'un derin havlamalarını aralıklarla duyuyordum. Fakat bu durumda ayağımı yerden kaldıracak gücüm bile yoktu, haykırışımın nasıl ağzımda kaldığını hissettim. Ancak hayvanları gördüğümde

hareket edebildim, fakat tutukluğum sürüyordu. Sanki mermer yalıyarların basamaklarından yumuşakça aşağıya uçuyormuşum gibi geliyordu bana; kır evinin bahçesini çevreleyen çitin üzerinden bir sıçrayışta atladım. Arkamda, vahşi köpekler sıkışık bir sürü halinde gürültüyle yalıyarlardaki dar patikadan aşağıya koşuyorlardı.

27

Atlarken, zambakların yumuşak toprağında neredeyse yere düşüyordum; bahçenin harika aydınlatılmış olduğunu şaşkınlıkla gördüm. Çiçekler ve çalılar mavi mavi parlıyorlardı, sanki porselen üzerine çizilmiş ve sonra da büyülü bir sözle canlandırılmışlardı. Yukarıda, mutfağın önündeki avluda duran Lampusa ve Erio yangının görüntüsüne dalmışlardı. Otho Kardeş de terasta bayramlık giysileri içinde duruyordu; orman serserilerinin köpeklerle birlikte aşağıya doğru bir sel gibi aktığı yalıyar merdivenlerine kulak kabartıyordu. Çok geçmeden, sıçan sürüsü gibi çiti hışırdatmaya başladılar, bahçe kapısına yumruklar indi. O anda Otho Kardeş'in, üzerinde mavi bir alevin dans ettiği maden kristali lambasını inceleyerek, göz hizasına kaldırdığını, gülümsediğini gördüm. Bu arada köpek bakıcılarının kapıyı kırdığını, boynundaki dikenler parlayan Chiffon Rouge'un başını çektiği karanlık sürünün sevinçle zambak tarhlarına girdiğini duymuyor gibiydi.

Çaresizlikten, hâlâ terasta dikildiğini gördüğüm Otho Kardeş'e seslenmek için sesimi yükselttim. Fakat beni duymuyor gibiydi, çünkü bakışlarını bana çevirmeden döndü ve lambayı öne doğru tutarak her-

baryuma girdi. Yüce bir kardeş gibi davranıyordu; yıkım ânında, yaşamımızı adadığımız eseri kutsaması gerektiğinden, gözü benim bedensel sıkıntımı göremiyordu.

Ben de, alevlerin aydınlattığı yüzüyle mutfak kapısının önünde duran Lampusa'ya seslendim, kollarını kavuşturmuş kalabalığa bakıyordu; acı bir gülüş dişini ortaya çıkarmıştı. Bu manzara, ondan merhamet beklenemeyeceğini gösteriyordu. Kızlarına çocuk yaptığım ve kılıcımla düşmanları devirdiğim sürece kolları bana açıktı; ama zor durumda olan herkesi hor gördüğü gibi, her galip de ona iyi bir damattı.

Chiffon Rouge atlamaya hazırlandığında, yardıma koşan Erio oldu. Çocuk, hâlâ avluda duran gümüş tası eline almıştı. Tası, başka zaman olduğu gibi kayın ağacı kaşığı ile değil, metal bir çatalla çalıyordu. Tastan, gülüşmeye benzeyen ve insanların da hayvanların da kanını donduran bir ses çıkıyordu. Mermer yalıyarların altındaki yarıkların titrediğini hissediyordum, sonra ince bir ıslık yüzlerce kez havayı doldurdu. Bahçenin mavi aydınlığında parlak bir ışık saçılmaya başlamıştı, engerek yılanları parlayarak deliklerinden dışarıya fırlıyordu. Tarhların arasında, hareketleri ile çiçek yaprağı girdaplarını havalandıran parlatılmış kamçı kayışları gibi kayıyorlardı. Sonra yerde altınsı bir daire oluşturarak yavaşça adam boyunda dikildiler. Ağır sarkaçlar gibi başlarını sallıyorlardı, saldırı için çıkardıkları dişleri, bükülmüş camdan sondalar gibi öldürücü parlaklıktaydı. Bu dansın yanında, sanki suyun içinde çelik soğutuluyormuş gibi, havanın içinden hafif bir tıslama geçiyordu; tarhların arasından da, Berberi dansözlerinin kastanyetlerinden çıkar gibi, borazan sesini andıran bir tıkırtı yükseliyordu.

Bu halka oyununun içinde orman serserileri korkudan taş kesilmiş, gözleri yuvalarından fırlamıştı. En tepeye Zümrüdüanka dikilmişti; parlak kalkanıyla Chiffon Rouge'un önünde iki yana sallanıyor ve oyun oynar gibi, serpantin figürleriyle onun çevresinde dönüyordu. Köpek onun bu sallanışlarını izlerken tüyleri dimdik olmuştu, titriyordu. Sonra Zümrüdüanka, köpeğin kulağına hafifçe dokundu, can çekişmeye başlayan hayvan, dilini ısırarak zambakların arasında yuvarlanmaya başladı.

Altınsı halkalarla avlarının üstüne saldıran dansçı sürüsü için bir işaretti bu; o kadar iç içe geçmişlerdi ki, sanki *tek* bir yılan gövdesi adamları ve köpekleri sarmalıyordu. Bu şişkin yumaktan yükselen ve zehirin düğümleyen zarif gücünün hemen boğduğu da *tek* bir ölüm feryadıydı sanki. Sonra parıldayan bu yumak çözülmeye başladı, yılanlar sakin kıvrımlarla yine deliklerine döndüler.

Zehirin şişirdiği kararmış cesetleri örten tarhların ortasında bakışlarımı Erio'ya yöneltmiştim. Çocuk, kendisini gurur ve şefkatle götüren Lampusa'nın peşinden mutfağa girdi, ardında yalıyarın kapısı gıcırdayarak kapanırken, gülümseyerek el salladı. O anda damarlarımdaki kanın daha rahat dolaşmaya başladığını, beni sarmış olan büyünün yok olduğunu hissettim. Sağ elimi de yine oynatabiliyordum, Otho Kardeş'i merak ettiğimden, hemen kır evine girdim.

28

Kitaplıktan geçerken, kitapları ve parşömenleri, uzun yolculuklara çıkıldığında yapıldığı gibi, düzenlenmiş halde buldum. Salonda yuvarlak masanın üze-

rinde Lar heykelleri duruyordu; bunlar çiçek, şarap ve yiyecek adaklarıyla iyice süslenmişti. Bu oda da güzelce hazırlanmış, Şövalye Deodat'ın uzun mumlarıyla adamakıllı aydınlatılmıştı. Bu odayı böylesine süslenmiş gördüğümde, bir sıcaklık hissettim.

Ben yaptıklarına bakarken, Otho Kardeş kapısını sonuna kadar açık bıraktığı herbaryumdan çıktı. Kucaklaştık ve bir zamanlar çalışma aralarında yaptığımız gibi, birbirimize serüvenlerimizi anlattık. Genç prensle nasıl karşılaştığımı anlatıp, ganimeti deri çantadan çıkardığımda Otho Kardeş'in yüzünün donduğunu gördüm; sonra, gözyaşlarıyla birlikte, içinde tuhaf bir ışık doğdu. Adak yiyeceklerinin arasında duran şarapla kafadaki kanı ve ölüm terini yıkadık, sonra onu, içinde beyaz zambakların ve Şiraz güllerinin bulunduğu büyük koku amforalarından birinin içine yerleştirdik. Şimdi Otho Kardeş'in eski şarapla doldurduğu iki kupayı, libasyonu[1] döktükten sonra boşatıp, şöminenin kaidesinde parçaladık. Böylece kır evine veda ediyorduk; manevi yaşantımıza ve kardeşliğimize sıcak bir hırka olmuş bu evi hüzünle terk ediyorduk. Zaten dünyada bize mekân olmuş her yerden ayrılmak zorundayızdır.

Mülkümüzü terk etmiş, bahçe kapısından limana doğru koşuyorduk. Amforayı kollarımda taşıyordum, Otho Kardeş de aynayı ve lambayı göğsüne bastırmıştı. Patikanın, Falcifera Manastırının bulunduğu tepelere doğru gözden kaybolduğu dönemece vardığımızda, bir kez daha dinlendik ve geride kalan evimize baktık. Evin, uzaktaki ateşlerin solgunca yansıdığı geniş ardavuz çatısı ve beyaz duvarlarıyla yalıyarların gölgesinde kaldığını görüyorduk. Teras ve balkon,

[1] *Libasyon*: Tanrıların onuruna yere şarap dökmek. (Yay.)

beyaz duvarların çevresinde koyu şeritler gibi dolanıyordu. Güney yamaçlarında güzel vadilerde oturan halk böyle evler yapar.

Kır evine bakarken, camlar aydınlandı ve bir alev çatıdan mermer yalıyarların tepesine kadar yükseldi. Alevin rengi, Nigromontan'ın lambasındaki alevin rengine benziyordu, derin bir lacivertti bu, tacı centiyane çiçeğinin sayvanı gibi tırtıllıydı. Karşımızda uzun çalışma yıllarının ürününün yangına kurban gittiğini görüyorduk, evle birlikte yapıtımız da yok oluyordu. Fakat bu dünyada mükemmellik beklememek gerek; arzularını, yaptığı işe çok acı çekecek kadar yansıtmayan kişiye mutlu denilebilir. Temelinde yıkım bulunmayan hiçbir ev, hiçbir plan yapılamaz; yapıtlarımızda saklı olan, içimizde sonsuza dek yaşayan değildir. Alevin karşısında bunu anlamıştık, fakat onun parlaklığında bir neşe de vardı. Taze bir güçle patika boyunca yürümeye devam ettik. Hava hâlâ karanlıktı, fakat üzüm bağlarından ve kıyıdaki çimenliklerden sabah ayazı yükselmeye başlamıştı bile. Gökyüzündeki alevler uğursuz gücünden birazını yitirmiş gibiydi sanki; içlerine sabah kızıllığı karışıyordu.

Dağın yamacında Maria Lunaris Manastırını kor halinde bulduk. Alevler kulede yukarıya vurmuş, topuzunun üzerinde rüzgâr gülü olarak dönen altın bereket boynuzunu kor haline getirmişti. Sunak tarafındaki yüksek kilise penceresi patlamıştı bile ve boş çerçevenin içinde Peder Lampros'un dikildiğini görüyorduk. Arkası ateş fırınındaki gibi korlaşıyordu; onu çağırmak için manastır hendeğine kadar koştuk. Tören cüppesini giymişti; yüzünde bilinmeyen bir gülümseme görüyorduk, sanki eskiden ürküten sertli-

ği ateşin içinde eriyip gitmişti. Dinliyor gibiydi, fakat yine de seslenişlerimizi duymuyordu. O anda prensin başını koku amforasından çıkardım, sağ elimde yukarıya kaldırdım. Bu görüntü karşısında bizi bir ürperti sardı, çünkü şarabın ıslaklığı gül yapraklarını çekmişti, baş şimdi koyu erguvani görkemi içinde ışıldıyor gibiydi.

Fakat başı havaya kaldırdığımda bizi sarsan bir görüntü daha oluştu, hâlâ zarar görmemiş olan çerçevesinde pencere kemerini tamamlayan rozetin yeşil yeşil ışıldadığını gördük, biçimi bize hiç yabancı gelmiyordu. Sanki bunun bir örneğini, Peder Lampros'un bir zamanlar manastır bahçesinde gösterdiği yol kıyısı otlarında görmüş gibiydik, bu gösterinin gizli anlamı şimdi ortaya çıkıyordu.

Başı ona doğru uzattığımızda, peder bakışlarını bize çevirdi, yavaşça, ayindeymiş gibi yarı selam vererek ve yarı işaretle alevler içinde parlayan büyük karneolü taşıdığı elini kaldırdı. Bu hareketle korkunç güçte bir işaret vermiş gibi rozet altını kıvılcımlar halinde etrafa saçılmaya başladı, ardından da kemerle birlikte kule ve bereket boynuzu da bir dağ gibi üzerine yıkıldı.

29

Horozlu Kapı çökmüştü; yıkıntıların üzerinden kendimize bir yol açtık. Sokaklar duvar yıkıntıları ve kalaslarla kaplanmıştı, çevredeki yangın yıkıntılarının arasında şurada burada öldürülmüş insanlar vardı. Soğuk dumanların içinde kötü manzaralar görüyorduk, yine de içimizde yeni bir umut yaşıyordu. Ge-

len gün, işte böyle çare de getiriyordu; bu uzun geceden sonra da ışığın yeniden görünmesi bile olağanüstüydü bizim için.

Bu yıkıntı tarlasında eski işler kötü bir sarhoşluğun anısı gibi soluyordu. Geriye felaketten başka bir şey kalmamıştı, savaşçılar da bayrakları ve rütbe işaretlerini bırakmıştı. Ara sokaklarda çift çift dolaşmaya başlamışlardı. İç surlarla dış surlar arasındaki bölgede, savaşçıları dağıtan ve heybetli bir görünüşü olan Biedenhorn'a rastladık. Meydanda, altın bir göğüs zırhı içinde, fakat miğfersiz dikiliyor ve çam ağaçlarını süslediğini söyleyerek övünüyordu; yani önüne çıkanları yakalatmış ve surlardaki karaağaçlara astırmıştı. Savaşçı alışkanlığıyla kargaşa sırasında iyi saklanmıştı; şimdi, tüm kent paramparça olmuşken, ortaya çıkıyor ve kahraman rolü oynuyordu. Ayrıca iyi bilgilenmişti, çünkü surların arasındaki yuvarlak kulede Başormancının sancağı, kırmızı yaban domuzu kafası dalgalanıyordu.

Biedenhorn epey içmiş gibiydi; yanına vardığımızda, onu müthiş keyifli bulduk, bu hali ona tüm askerlerin sevgisini kazandırdı. Artık Marina'da yazarların, şairlerin ve düşünürlerin sonu geldiği için, içindeki sevinç hiç gizlenmeden dışa taşıyordu. Bilgeliğin kokusundan olduğu kadar, şarabından ve onun getirdiği tinsellikten de nefret ediyordu. O, Britanya ve Hollanda'da yapılan ağır biraları seviyordu, Marina'daki halkı da salyangoz yiyicileri olarak görüyordu. Vahşi bir kavgacı ve içiciydi; bu dünyadaki her kuşkunun, tepesine iyice vurularak ortadan kaldırılabileceğine sarsılmaz bir inancı vardı. Bu açıdan Braquemart'a benziyordu, fakat kuramı yok saydığı için ondan daha sağlıklıydı. Hem safdilliğinden hem de iş-

tahından dolayı seviyorduk onu, çünkü Marina'da bulunması bir yanlış olsa da, koyunları emanet ettiğimiz kurda kızmamalıyız.

Neyse ki Biedenhorn, sabah içkisiyle belleğini canlandıranlardandı. Bu nedenle, geçitlerde zırhlı birliğiyle zor duruma düştüğü o ânı anımsatmamız gerekmiyordu. Orada yere düşmüştü; Alta Planalı köylülerin, onun zırhını kırmak için uğraştığını görmüştük; bir ziyafette, usta aşçının elinde altınlaşan bir ıstakozun kabuğunu kırar gibi zırhını kırıyorlardı. Kerpeten, boğazını gıdıklamaya başlamıştı bile; o anda ona ve paralı askerlerine erguvani süvarilerle birlikte yardıma koşmuştuk. Genç Ansgar'ın elimize düştüğü saldırıydı bu. Biedenhorn bizi Moritanya'daki zamanımızdan da tanıyordu; bize bir gemi bulmasını rica ettiğimizde, geri çevirmemesinde bunun da etkisi vardı. Felaket saati Moritanyalılar'ın saati diye bilinirdi. Limanda tuttuğu brigantini emrimize verdi, bize eşlik etmeleri için de bir bölük paralı askeri görevlendirdi.

Limana giden yollar, evlerinden edilmiş insanlarla dolmuştu. Fakat herkes kenti terk etmek istemiyor gibiydi, tapınak yıkıntılarından adak dumanlarının şimdiden yükselmeye başladığını görüyorduk, kilise yıkıntılarının içinden de şarkılar duyuyorduk. Limanın yakınlarındaki Sagrada Familia Kilisesindeki org zarar görmemişti ve yüksek sesi, cemaatin söylediği şarkıya eşlik ediyordu:

Krallar insandır, kadından doğan,
Ve geri dönerler topraklarına;
Yaptıkları da unutulur,
Mezar aldığında ganimetini.

Hiçbir insan yardım edemeyeceğinden bize
Yalvarırız yardım için tanrıya.

Limanda, malından geri kalanları yüklenmiş olan halk itişip kakışıyordu. Burgund'a ve Alta Plana'ya giden gemiler dolup taşmıştı bile, uşakların sopalarla iskeleden ittiği yelkenlilerden her birinin peşinden acı bir feryat kopuyordu. Sefaletin tam ortasında, bir tabu gibi, Biedenhorn'un brigantini siyah-kırmızı-siyah renklerdeki palamarda sallanıyordu. Koyu kahverengi cilası ve bakır donanımı ile parlıyordu, demir almak için emir verildiğinde, uşaklar yelken bezlerini kırmızı deri döşemelerin içinden yukarı çekiyordu. Paralı askerlerin, mızrakları ile halkı durdurmalarına karşın, güverte sudan bir karış yukarıda kalana kadar, gemimize kadın ve çocuk almayı başarmıştık. Sonra uşaklar kürek çekerek bizi surların içinde yer alan liman koyundan çıkardı; dışarıda bizi hemen taze bir rüzgâr sardı, Alta Plana'nın dağlarına doğru itmeye başladı.

Su, sabah serinliğini taşıyordu hâlâ, girdaplar yüzeyde yeşil cam üzerindeki gibi kırılmalar oluşturuyordu. Güneş, karlı dağların ve sivri tepelerin arkasından çıkıyor, mermer yalıyarlar gözleri kamaştırarak düzlükteki dumanın içinden yükseliyordu. Geri dönüp baktık, güneş ışığının altında, derinliğinden yukarıya gölgeler çıkıyormuş gibi maviye boyanan suya elimizi dokundurduk.

Amforayı iyi koruyorduk. Yanımızda taşıdığımız ve daha sonra Marina'daki büyük kiliseyi yıkıntıların arasından yeniden inşa ettiklerinde, Hıristiyanlara teslim ettiğimiz bu başın kaderini halen bilmiyorduk. Onu temelin içine gömdüler.

Fakat daha önce, Sunmyra sarayında, Otho Kardeş ona *eburnum*'da seslendi.

30

Yangınlar gökyüzüne yansıdığında, Alta Plana'daki adamlar sınırları tutmuştu. Bu nedenle genç Ansgar'ı, daha yanaşmadan kıyıda gördük; sevinçle bize el sallıyordu.

O, babasına ulaklar gönderirken, biz de bir süre adamlarının yanında dinlendik, sonra yavaşça vadideki çiftliğe doğru çıktık. Geçitlere vardığımızda, büyük Heroon'un ve orada arazide dikili duran diğer küçük heykellerin bazılarının yanında dinlendik. Biedenhorn ile askerlerini kurtardığımız dar geçide de geldik, burada Ansgar bize yeniden elini verdi, sahip olduğu her şeyin bölüşülebilen kısmının yarısının bundan sonra bize ait olduğunu söyledi.

Öğleyin, eski meşeliğin içindeki çiftliği gördük. Onu gördüğümüzde, kendimizi vatanımızda gibi hissettik, çünkü bizim kuzeyde olduğu gibi burada da büyük çatının altında ahırlar, ambarlar ve ev bir arada, iyi korunaklıydı. Geniş çatıdan büyük atbaşı da uzanıyordu. Bahçe kapısı ardına kadar açıktı, avlu da güneşin altında parlıyordu. Bugün boynuzlarında altın süslemeler taşıyan sığırlar, yemliklerin üzerinden avluya doğru bakıyordu. Büyük salon adamakıllı süslenmişti; önünde duran adamların ve kadınların arasından ihtiyar Ansgar bizi karşılamak için öne çıktı.

Baba ocağının huzuruna kavuşur gibi, ardına kadar açık kapılardan içeri girdik.

'MERMER YALIYAR'A EK NOTLAR

Araba, ışıkları söndürülmüş üzüm bağlarının bulunduğu yamaca yaklaştığında, çoktan yatmıştım. Gece ziyaretleri, ürkütücü olmasa da, yine de kuşku doğuruyordu. Kardeşimden, beni temsil etmesini rica ettim ve yine uzandım.

Biraz sonra başlayan ve duvardan sızan konuşmayı –sözcükleri ve tümceleriyle olmasa da– artan yoğunluğuyla duydum. Kalktım, pijamayla karşıya geçtim, konukları selamladım; üç kişi miydiler, yoksa dört mü? Sayılarını unuttum, sonradan adlarını da, idam edileninki dışında. Ne hakkında konuşulduğunu da unuttum, belki siyaset üzerine bile konuşulmuyordu. Fakat tuhaf bir uzlaşma, sözcüksüz uyuşma egemendi. 'Sunmyra'nın ziyareti' bölümü buradan ortaya çıkmıştı.

Bodensee kıyısındaki küçük barakalardan birinde balık yemek için buluştuğumuzda, aradan birkaç gün geçmiş olmalıydı: Prens Sturzda, besteci Gerstberger, kardeşim ve başkaları. Westwall'de siperler kazılmaya başlanmıştı bile. Çok içmiştik, o gece Ermatingen'de Gerstbergerler'de kaldım. Sabahleyin onun şarkısıyla uyandım.

Gece neler olduğunu anımsamıyordum, fakat çok renkli geçmişti; sarhoşluk bir tür transa sürükleyebiliyor. Kıyıdaki güzel kentlerin yandığı ve alevlerin suda yansıdığı aklımda kalmış ama. Bu, Westfalen ve Niedersachsen'de bilinen türden bir ön yangın olmuştu.

Neşe içinde meyve bahçelerinin arasında besteciye eşlik ediyordum. Sonbahar ilerlemişti; olgun elmalar yerlere

düşmüştü. Sabah güneşi Reichenau'yu aydınlatıyordu. Kurgu, ayrıntılarına kadar biçimlenmişti. Artık yalnızca sözcüklere dökülmesi, anlatılması gerekiyordu, bu da, acele etmeden, 1939 yılının ilkbaharı ve yazında oldu. Düzeltmeleri okurken ordudaydım.

Bir yan etki, yani girişimin tehlikesi, çok konuşuldu, beni pek fazla ilgilendirmedi bu; özellikle de iş özünden saptığı ve siyasal alana doğru kaydığı için. Metnin bu anlamda zor olduğunu kardeşim ve ben de, en az 'Hanseat'ların yayın yönetmeni Weinreich ve yayından dolayı daha sonra hoş olmayan durumlarla karşılaşan yöneticileri Benno Ziegler kadar biliyorduk. Daha ilk haftada Reichleiter Bouhler'in Hitler'e şikâyette bulunması ile karşı karşıya geldik, ama bu şikâyet sonuçsuz kaldı. Ayrıntılar hakkında oldukça iyi bilgilendiriliyordum; en katı yönetimden bile dışa bilgi sızabilir.

Bu arada Westwall'de yatıyor ve sığınakta eleştirileri okuyordum, siyasal bağlantının az çok belirginleşerek vurgulandığı yabancı gazetelerdeki eleştirileri kaçırmıyordum. Bana gelen yazılar da yok değildi. "Bizde iki ya da üç kişi bir köşede dikildiğinde, Polonya'nın işgali hakkında değil, kitap hakkında konuşuluyor." Giessen'li bir bayan öğrenci böyle diyordu. Birkaç baskı hemen tükenmişti; kâğıt sıkıntısı ortaya çıktığında, ordu, kitabı kendi yönetimi altında bastırdı, bir kez Riga'da, bir kez de, kısa süre sonra Henri Thomas'ın mükemmel çevirisinin de yayınlandığı Paris'te.

Daha işin başında, işgal edilmiş Fransa'da bile, 'bu pabucun, değişik ayaklara uyduğu' anlaşıldı. Savaştan kısa süre sonra Ukrayna ve Litauen'de kaçak basımların yapıldığı duyuldu. Demir Perde'nin ötesindeki tek resmi basım 1971 yılında Bükreş'te yayınlandı.

Siyasal yönüne ilişkin söyleyeceklerim bu kadar. Bunu, arkadaşlarımın bana yönelttikleri suçlamalardaki gibi önemsizleştirdiysem, gerekçelerim vardı. Siyasal durum,

karabasan gibi bir baskıyla bu saldırıyı düş dünyasının dışına taşıdıysa da ve bu da hemen böyle anlaşıldıysa da, karşılaşma, zamansal ve uzamsal olarak güncel ve epizodik çerçevenin dışına taştı.

'Direniş' sözcüğüne karşı yayılan bir alerji buna eklendi. Bir adam, zamanın güçleriyle uyum içinde olabilir ya da onlarla karşı karşıya gelebilir. Bunun önemi ikincildir. Nasıl bir kişiliği olduğunu her konumda gösterebilir. Bununla özgürlüğünü ortaya koyar; fiziksel, zihinsel, ahlaksal olarak; özellikle de tehlike anında. Kendisine nasıl sadık kaldığı kendi sorunudur. Yazdıklarının ölçütü de budur.

10 Aralık 1972

Ernst Jünger

MERMER YALIYAR

Ernst Jünger, 1895'te doğmuş, bugün 101 yaşında, Alman yazarlarının en yaşlısı. *Mermer Yalıyar* dilimize çevrilen ilk kitabı. Yazar, Ikinci Dünya Savaşının başlamak üzere olduğu günlerde Hitler'in ordusunda subayken yazdığı bu yapıtta, dünyayı yıllarca dehşete boğacak bir savaşın haberini veriyor, bir kültürün çöküşünü anlatıyordu. Ama *Mermer Yalıyar* aynı zamanda özgün bir yazın yapıtıdır. Dantel gibi işlenmiş bir metin içinde, neredeyse bir düş iklimi yaratır, dupduru ve pırıl pırıl bir düş iklimi. Ayrıca, *Mermer Yalıyar* gizemli göndermeleri, simgeleri ve yanıltmacalarıyla çok katmanlı bir yapıttır, içinde birçok eleştirmenin yolunu yitirdiği labirentler yaratır. *Jünger*'in öteki yapıtlarında olduğu gibi burada da şiddet ve özgürlük ön plandadır. Önemli bir dönemin perde arkasını değişik ve çarpıcı bir anlatımla sunan bu roman, düşündürücü içeriği ve şiirsel diliyle bir okuma şölenidir.

Kapaktaki resim: JEFF NISHINAKA

ISBN 975-510-701-0

9 789755 107011

KDV İÇİNDEDİR